

**«СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ
РОЗВИТКОМ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І
СПОРТУ»**

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

ХАРКІВ - 2023

Міністерство освіти і науки України
Управління у справах молоді та спорту Харківської обласної державної адміністрації
Департамент у справах сім'ї, молоді та спорту Харківської міської ради
Харківська державна академія фізичної культури
Кафедра менеджменту фізичної культури

**«СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ
ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ»**

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

**«STRATEGIC MANAGMEN OF PHYSICAL
CULTURE AND SPORTS»**

COLLECTION OF SCIENTIFIC ARTICLES

ХАРКІВ - 2023

УДК 796.05(08)

С 83

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ

Мулик В.В.	<i>д.фіз.вих., професор</i>	ХДАФК, м. Харків
Губа А.В.	<i>д.пед.н., професор</i>	ХДАФК, м. Харків
Камасв О.І.	<i>д.фіз.вих., професор</i>	ХДАФК, м. Харків
Єрмаков С.С.	<i>д.пед., професор</i>	ХНПУ ім. Г.С. Сковороди, м. Харків
Цьось А.В.	<i>д.фіз.вих., професор</i>	ВНУ ім. Лесі Українки, м. Луцьк
Мічуда Ю.П.	<i>д.фіз.вих., професор</i>	НУФВіСУ, м. Київ
Сасенко В.Г.	<i>д.н.з організації та управління, професор</i>	ВШУтаА м. Ополе, Польща
Томенко О.А.	<i>д.фіз.вих., професор</i>	СумДПУ ім. А.С.Макаренка, м. Суми
Попов О.Є.	<i>д.е.н., професор</i>	ХДАФК, м. Харків
Ананченко К.В.	<i>к.фіз.вих., доцент, начальник Управління у справах молоді та спорту Харківської обласної державної адміністрації</i>	ХОДА, м. Харків
Бондар А.С.	<i>к.фіз.вих., професор</i>	ХДАФК, м. Харків
Леонов Я.В.	<i>д.е.н., професор</i>	ХДАФК, м. Харків
Середа Н.В.	<i>к.фіз.вих., доцент</i>	ХДАФК, м. Харків
Стадник С.О.	<i>к.фіз.вих., доцент</i>	ХДАФК, м. Харків
Петренко І.В.	<i>к.фіз.вих., доцент</i>	ХДАФК, м. Харків

Стратегічне управління розвитком фізичної культури і спорту: збірник наукових праць. Харків: ХДАФК, 2023. 227 с.

У збірнику наукових праць розміщено статті науковців, аспірантів, здобувачів освіти, викладачів закладів вищої освіти, керівників фізкультурно-спортивних організацій та інших управлінців сфери фізичної культури і спорту. Статті присвячені дослідженню особливостей стратегічного управління розвитком фізичної культури і спорту на різних рівнях.

ЗМІСТ

МЕНЕДЖМЕНТ ТА МАРКЕТИНГ У СФЕРІ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ

Томенко О., Moskalenko Т. PECULIARITIES OF OUTDOOR SPORTS GROUNDS OF EDUCATIONAL INSTITUTIONS IN SUMY.....	7-11
Бондар А.С., Петренко І.В., Губарева А.В. ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ МАСОВИХ СПОРТИВНИХ ЗАХОДІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ.....	12-20
Галазюк В.О., Коваль В.О. ОРГАНІЗАЦІЯ ФІЗКУЛЬТУРНО-СПОРТИВНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	21-25
Іванюк П.О., Бондар А.С. ВПЛИВ СПОРТИВНИХ БРЕНДІВ НА МОТИВАЦІЮ МОЛОДІ ДО ЗАНЯТЬ ФІЗИЧНОЮ КУЛЬТУРОЮ ТА СПОРТОМ.....	26-31
Лозовий А. Л., Мінченко М. Г. МАРКЕТИНГОВА БРЕНД-МІМІКРІЯ В СУЧАСНОМУ КАРАТЕ.....	32-37
Салтан С.О., Серeda Н.В. МАРКЕТИНГОВИЙ АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ФІТНЕС-КЛУБІВ У СУЧАСНИХ КРИЗОВИХ УМОВАХ.....	38-43
Саніна Д.В. ХАРАКТЕРИСТИКА ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТНОГО МЕХАНІЗМУ ЕФЕКТИВНОГО МАРКЕТИНГУ ФІТНЕС-КЛУБІВ.....	44-48
Свистунов С.В. ДІЛОВА ЕТИКА В КУРСІ І ПРАКТИЦІ СПОРТИВНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ.....	49-57
Серeda Н.В. ХАРАКТЕРИСТИКА ВИКОРИСТАННЯ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ В ДІЯЛЬНОСТІ ФІТНЕС-КЛУБІВ	58-63

Серпутько О. К., Степанюк С. І., Городинська І. В.
ЕФЕКТИВНІСТЬ ПРИНЦИПІВ СУЧАСНОГО МАРКЕТИНГУ ДЛЯ
ТРАДИЦІЙНИХ БОЙОВИХ МИСТЕЦТВ.....64-70

Собко Н.Г., Маленюк Т.В.
НЕМАТЕРІАЛЬНЕ ЗАОХОЧЕННЯ ПРАЦІВНИКІВ ФІЗКУЛЬТУРНО-
СПОРТИВНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ.....74-76

Темченко В.О., Акінін Л.А., Коник Г.О.
СТВОРЕННЯ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ СПЕЦІАЛІЗОВАНОГО
СПОРТИВНОГО КЛУБУ В ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....77-82

ІННОВАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ УПРАВЛІННЯ ПРОФЕСІЙНОЮ ОСВІТОЮ У СФЕРІ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ

Nozaleda Bryan M.
ASSESSING STAKEHOLDER PERCEPTION OF GOAL AND OBJECTIVE
CONGRUENCE IN A GRADUATE PROGRAM OF PHYSICAL EDUCATION
USING IMPORTANCE-PERFORMANCE ANALYSIS FRAMEWORK83-97

Florentino Marites S.
A FORMATIVE ASSESSMENT OF CURRICULUM GOALS AND
OBJECTIVES IN A SPORTS SCIENCE AND EXERCISE PROGRAM....98-115

Приходько В. В., Дзюбенко М. І.
ВДОСКОНАЛЕННЯ ЗМІСТУ ОСВІТИ МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ ЗА
СПЕЦІАЛЬНІСТЮ 017 ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА І СПОРТ116-122

Толчева Г. В., Саєнко В. Г.
ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ДОВІЛЬНИМИ РУХАМИ
ТА СПЕЦИФІЧНІ РЕАКЦІЇ АДАПТАЦІЇ ОРГАНІЗМУ СПОРТСМЕНІВ НА
ФІЗИЧНІ НАВАНТАЖЕННЯ.....123-129

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ УПРАВЛІННЯ ОЛІМПІЙСЬКИМ, ПАРОЛІМПІЙСЬКИМ, НЕОЛІМПІЙСЬКИМ РУХОМ ТА ПРОФЕСІЙНИМ СПОРТОМ

Арцт А.О., Середа Н.В.

АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ФІЗКУЛЬТУРНО-СПОРТИВНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У
ЯКИХ КУЛЬТИВУЄТЬСЯ ФРАНЦУЗЬКИЙ БОКС САВАТ.....130-137

Діхтяр О.А., Кропивницька Т. А.

ПРИНЦИПИ НАЛЕЖНОГО ВРЯДУВАННЯ В СПОРТІ (НА ПРИКЛАДІ
ФЕДЕРАЦІЇ ЛЕГКОЇ АТЛЕТИКИ УКРАЇНИ).....138-142

Мазін В.М., Єлін С.М.

СТРІЛЕЦЬКИЙ ХОРТИНГ ЯК ПЕРСПЕКТИВНИЙ НАПРЯМОК
ПРОФЕСІЙНО-ПРИКЛАДНОЇ ПІДГОТОВКИ ЮНАЦТВА.....143-148

Чень Дундун, Лю Шаоин, Бондар А.

СТАВЛЕННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ ДО КИТАЙСЬКИХ
НАЦІОНАЛЬНИХ ТРАДИЦІЙНИХ ВИДІВ СПОРТУ.....149-154

ФІЛОСОФСЬКІ, ІСТОРИЧНІ, ПСИХОЛОГІЧНІ ТА НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ

Булгакова Т.М., Жукова Г.В.

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ КОПІНГ-СТРАТЕГІЙ ПРИ
ПЕРЕЖИВАННІ СТРЕСОВИХ СИТУАЦІЙ СПОРТСМЕНКАМИ.....155-160

Газнюк Л.М., Гончаров Г.М.

РЕЛІГІЙНО-МІФОЛОГІЧНА СКЛАДОВА СУЧАСНОГО СПОРТУ...161-167

Лях-Породько О.О.

ДО ПИТАННЯ КОЛИ БУВ СТВОРЕНИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ОЛІМПІЙСЬКИЙ КОМІТЕТ В УКРАЇНІ.....168-176

Мічуда Ю. П., Харчук Т. В., Ратніков Д. Г.

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСУВАННЯ
РОЗВИТКУ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА СПОРТУ В УКРАЇНІ.....177-183

- Салтан Н.М., Червона С.П.
ЕТНОКУЛЬТУРНІ ТРАДИЦІЇ В МАСОВОМУ СПОРТІ.....184-190
- Семенова Ю.А., Орленко О.М.
СОЦІАЛІЗАЦІЯ МОЛОДІ ПІД ВПЛИВОМ МАСОВОГО СПОРТУ...191-197
- Слюсарчук В. В., Єдинак Г. А.
СФОРМОВАНІСТЬ КОГНІТИВНОГО КОМПОНЕНТА ГОТОВНОСТІ ДІВЧАТ –
МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ ДО ФІЗИЧНОГО САМОРОЗВИТКУ.....198-203
- Соїна І.Ю.
РОЛЬ МОВИ В ФУНКЦІОНУВАННІ СПОРТИВНОЇ
ЖУРНАЛІСТИКИ.....204-210
- Стадник С.О.
ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ
ЗАКЛАДІВ СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ ОСВІТИ СПОРТИВНОГО ПРОФІЛЮ ІЗ
СПЕЦИФІЧНИМИ УМОВАМИ НАВЧАННЯ.....211-220
- ЕКОНОМІКА, ПІДПРИЄМНИЦТВО ТА ПІДПРИЄМНИЦЬКА
ДІЯЛЬНІСТЬ У СФЕРІ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА СПОРТУ**
- Лисенко В.В., Караулова С.І.
ВЕКБОРДИНГ ТА ВІДКРИТТЯ ВЕЙК ПАРКУ, ЯК ПЕРСПЕКТИВНИЙ
БІЗНЕС В УКРАЇНІ.....221-225

МЕНЕДЖМЕНТ ТА МАРКЕТИНГ У СФЕРІ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ

PECULIARITIES OF OUTDOOR SPORTS GROUNDS OF EDUCATIONAL INSTITUTIONS IN SUMY

Tomenko O. Doctor in Physical Education and Sports Sciences, Professor

Moskalenko T. Master's student

Sumy State Pedagogical University named after A.S. Makarenko

(Sumy, Ukraine)

Abstract. *The group of characteristics «accessibility/safety» received the highest rating of sports grounds of educational institutions in the town of Sumy (7.88 points). Most have 3 to 4 functional zones for a certain type of motor activity.*

Keywords: *sports grounds, educational institutions, physical culture and sports.*

Introduction. One of the tasks of the further development of physical culture and sports is to increase the efficiency and expediency of using sports facilities. Physical culture and sports facilities are a network (system) that ensures satisfaction of the population's needs in physical exercises and sports. The modern network includes physical culture and sports facilities for more than 160 types of sports and active leisure activities. In this regard, it is considered one of the most complex and diverse among public service systems [1; 2; 3].

It is worth noting the growing requirements not only for decoration (design), but also functional characteristics of sports facilities (their target use), based on this, it is relevant to study the condition and functional purpose of sports grounds, especially in areas affected by hostilities, one of which is the town of Sumy.

The purpose of the study is to determine the peculiarities of outdoor sports grounds of educational institutions in Sumy.

Material and methods. To solve the research tasks, the analysis of scientific and methodical literature and the method of evaluating the parameters of the functional purpose of outdoor sports grounds have been used.

During the study 5 groups of characteristics of the grounds were evaluated, which generally determined the general condition of the object. The evaluated characteristics included the following: functionality (determination of the number of functional zones located on the ground); compliance of sports equipment and markings with current rules for sports/equipment serviceability; type/state of coverage; availability/security; landscaping/comfort. The survey, which lasted from June to September 2022, was subject to 19 outdoor sports grounds of educational institutions in Sumy.

Analysis of recent research and publications. According to V. O. Veklych [4], who analyzed the state of material and technical provision of physical education in Ukrainian schools, many schools lack basic sports equipment and equipment, and only 6% of schools have sufficient resources for physical education. In addition to identifying the problem, the author also offers several solutions to improve the material and technical support of physical education in Ukrainian schools, such as increasing funding for physical education. The author comes to the conclusion that improving the material and technical provision of physical education in Ukrainian schools is of crucial importance for the health and well-being of students and for the development of a physically active society.

Another significant contribution to solving the problem of our research is the work of V. F. Honcharenko [5], who considers the problem of insufficient material and technical support in the field of physical education in educational institutions of Ukraine and, to solve this problem, he proposes to increase funding limits for the purchase of equipment and the arrangement of sports facilities, as well as training of qualified personnel who can effectively use the available resources.

Research results and their discussion. To achieve the goals of the study, we used the method of evaluating the parameters of the functional purpose of outdoor sports grounds according to 5 groups of characteristics, each of which was evaluated separately from 0 to 12 points. The overall assessment of the functional state of the building was the average of the sum of the assessments of all groups of characteristics.

According to the results of the study of the condition and functional purpose of sports grounds, the group of indicators «accessibility/safety» received the highest score (7.88 points). The rating of the group of characteristics «functionality» was 7.33 points, «compliance/serviceability of equipment» – 6.42 points, «covering condition» – 5.38 points. The evaluations of such groups and characteristics as «well-being/comfort» turned out to be the lowest. The indicated group received 5.27 points, respectively. The standard deviation was 1.16 points (Fig. 1).

It has been noted that there are no markings on grass football fields. On basketball and volleyball courts, there is no marking at all, or there are separate marking elements. The covering of most basketball, mini-football and volleyball courts is asphalt or dirt with uneven surfaces and existing physical damage (pits, cracks), which makes it difficult to carry out the appropriate types of motor activity. Although football fields with a grass surface have a relatively flat surface, there are usually areas with damaged or missing surfaces. All grounds have only separate elements of water drainage (special drains, drainage or «level»), which makes it impossible to use the corresponding structures in adverse weather conditions, and also results in damage to the integrity of the coating.

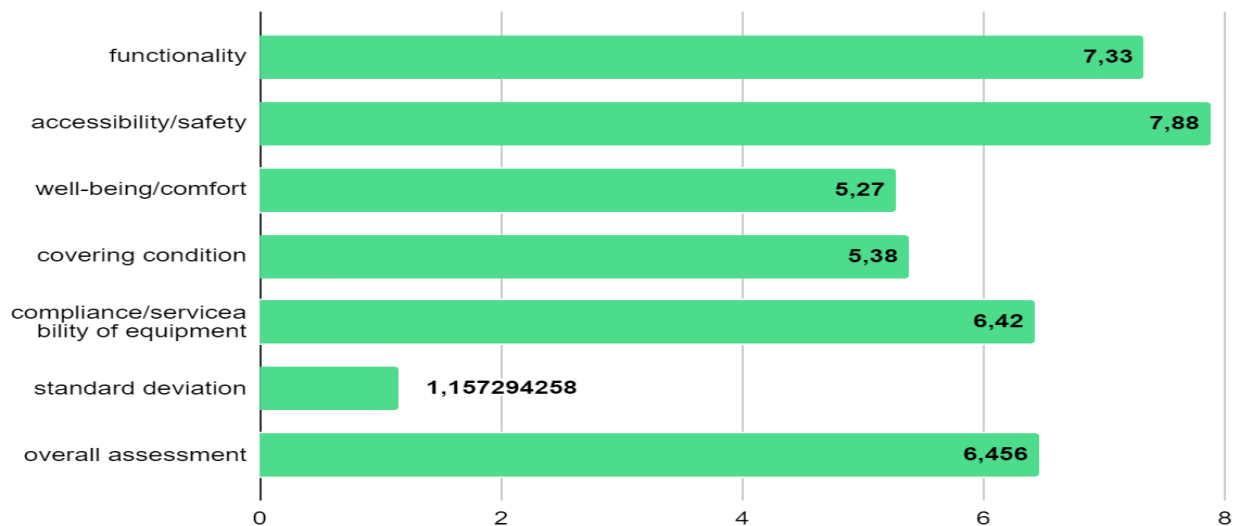

Fig. 1. Summarized indicators of the analysis of the state and functional purpose of sports grounds of educational institutions in Sumy

On a significant number of sports grounds, a permanent source of noise from transport or economic objects was found. Only 10% of the grounds are equipped with special artificial lighting, which usually does not function to its full extent due to wear and tear or physical damage. This actually makes it impossible to carry out many types of motor activity in the dark. Practically all outdoor sports grounds lack specially equipped toilets, sources of drinking water, and trash cans or containers. The functional condition or the complete absence of specially equipped seats is unsatisfactory. The presence of extraneous footpaths that run through the functional zones of the sports ground significantly worsen the conditions for physical exercises.

Discussion. For the first time, we have received data on the condition and functional purpose of the outdoor sports grounds of 19 educational institutions in Sumy, which can be used to determine the ability of educational institutions and the community as a whole to organize physical and recreational activities and individual sports competitions.

Conclusions

1. A problem in the development of physical education and sports in Ukraine is the lack of material and technical resources, which affects both the quality of physical education and the involvement of students in classes (especially in regions affected by hostilities). In the country schools cannot provide children and young people with sufficient access to sports facilities for classes. This has a negative impact on the quality of education, training and recreational activities, as well as on the health and development of children and youth.

2. According to the results of the inspection of the sports grounds, the highest score (7.88 points) was received by the indicator group «accessibility/security», the lowest were the ratings of such a group of characteristics as «welfare/comfort» – 5.27 points. On most sports grounds, 3 to 4 functional zones are provided for a certain type of motor activity. In many functional areas of the grounds, there is not enough appropriate sports equipment. At the same time, there is inventory with physical damage, but with the preserved general functional state of the structure.

Prospects for further research are related to the study of the peculiarities of the use of outdoor sports grounds of educational institutions by students.

References

1. Банько В. Будівлі, споруди та обладнання туристських комплексів. Київ: Дакор. 2008. 328 с.
2. Борек З. Польський досвід оздоровчо-рекреаційної діяльності з використанням спортивних споруд типу «Орлик». *Спортивна наука України*. 2015. 2. С.48-54.
3. Буговик О. Туристичні споруди та особливості їх будівництва. Київ: Інновація. 2008. 256 с.
4. Векліч В. Оцінка матеріально-технічного забезпечення фізичного виховання у загальноосвітніх школах України. *Фізичне виховання спорт та культура здоров'я у суспільстві*. 2019. 4 (44). С. 47-52.
5. Гончаренко В. Матеріально-технічне забезпечення фізичного виховання в освітніх закладах. *Вісник Національного університету фізичного виховання і спорту України*, 2017. №5. С. 42-47.

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ МАСОВИХ СПОРТИВНИХ ЗАХОДІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

Бондар А.С. доцент, кандидат наук з фізичного виховання і спорту,
завідувачка кафедрою менеджменту фізичної культури

Петренко І.В. доцент, кандидат наук з фізичного виховання і спорту

Губарєва А.В. здобувачка вищої освіти

Харківська державна академія фізичної культури (Харків, Україна)

Анотація. У статті визначено особливості проведення масових спортивних заходів у період воєнного стану, головними з яких є забезпечення безпеки усім учасникам заходу під час його проведення.

Ключові слова: масові спортивні заходи, організатори, проведення, умови воєнного стану.

Вступ. Задоволення потреб населення у фізичній активності та спорті є важливим елементом підтримки здоров'я та психологічного благополуччя в умовах війни, через що можливість проведення масових спортивних заходів має важливе значення. При цьому слід звертати увагу на особливості та технологію організації і проведення масових спортивних заходів [2].

Розуміння особливостей організації масових спортивних заходів у зоні воєнних дій може допомогти уникнути неприємних наслідків та допомогти зберегти життя та здоров'я учасників. Дослідження особливостей проведення масових спортивних заходів у ситуації воєнного стану може стати джерелом практичних рекомендацій для відповідальних органів та або громадських організацій, які займаються організацією подібних заходів.

Мета дослідження – визначити особливості проведення масових спортивних заходів у період воєнного стану.

Матеріал і методи дослідження. У дослідженні використано комплекс теоретичних і практичних методів, серед яких аналіз, синтез, порівняння, SWOT-аналіз, експертна оцінка (залучено 15 експертів), соціологічне опитування (у соціологічному опитуванні взяло участь 100 респондент з числа жителів міста Харкова та Харківської області).

Результати дослідження та їх обговорення. На початку війни, 24 лютого 2022 року в Україні введено воєнний стан – особливий правовий режим, що вводиться в Україні або в окремих її місцевостях у разі збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності України [4, 6]. Серед основних особливостей управління сферою спорту в умовах воєнного стану можна відмітити те, що:

1. Скасовано всі спортивні змагання, навчально-тренувальні збори і масові заходи в Україні.
2. Переважна більшість фізкультурно-спортивних організацій і спортивних закладів призупинили свою роботу.
3. Потребує відновлення спортивна інфраструктура, зруйнована у ході війни.
4. Члени збірних команд України вимушені тимчасово тренуватися за кордоном.
5. Окремі спортсмени відмовляються від участі в змаганнях і вступають до лав територіальної оборони, Збройних Сил України або займаються волонтерською роботою [1].

Відповідно до наказу Міністерства молоді та спорту України від 24 лютого 2022 року №748 «Про деякі питання організації навчально-тренувального процесу національних збірних команд України в особливих умовах», в Україні було скасовано проведення спортивних змагань і навчально-тренувальних зборів до 28 травня 2022 року і лише наприкінці травня, згідно з наказом Міністерства №1587, поновлено організацію проведення в окремих місцевостях України з дотриманням умов безпеки,

передбачених законодавством про воєнний стан Всеукраїнських спортивних змагань, передбачених Єдиним календарним планом фізкультурно-оздоровчих та спортивних заходів на 2022 рік, серед дорослих спортсменів та спортсменів найближчої до дорослих вікової групи, у тому числі спортсменів з видів спорту осіб з інвалідністю без присутності глядачів [5]. У місті Харкові та Харківській області спортивні заходи проводяться у режимі онлайн, такі як «Здорова спинка», «Естафета віджимань», «Незламні діти війни» планується проведення брейкінг-фестивалю «Битва Харкова».

Проведене опитування серед жителів міста Харкова і Харківської області показало, що 100% опитаних знають про бодай один іміджевий захід, який проводився у місті Харкові до війни. 32% опитаних брали активну участь у спортивних івентах і планують надалі долучатися до них. Серед основних завдань, які вирішують спортивні іміджеві заходи, опитані відмітили: популяризація здорового способу життя (70%), реклама виду спорту (25%), розвага та активне дозвілля (5%). Проведене опитування свідчить про ефективний менеджмент і маркетинг органів місцевої влади при підтримці івент-агентства у спільному просуванні спортивних івентів у місті та області [3].

На ефективність проведення масових спортивних заходів впливає ряд факторів зовнішнього середовища, які зумовлюють соціальний ефект заходу, а саме кількість залучених учасників і глядачів, обізнаність і поінформованість населення щодо впливу занять спортом на здоровий спосіб життя, надання якісних фізкультурно-спортивних послуг). На підставі проведення експертної оцінки визначено ступінь впливу факторів зовнішнього середовища на процес організації і проведення змагань (таблиця 1)

Таблиця 1

Оцінка факторів, які впливають на ефективність організації і проведення масових спортивних заходів (n=15)

№	Показники оцінки	Сума Σ	$\bar{X} \pm m$	%
1.	Загострення бойових дій на території регіону	75	5,00 \pm 0,00	100
2	Зниження рівню популярності виду спорту	68	4,53 \pm 0,23	90
3.	Зручність інфраструктури спортивного об'єкта	52	3,46 \pm 0,32	69,3
4.	Популярність спортсменів – учасників змагань	50	3,33 \pm 0,04	66,6
5.	Ранг та/або престиж змагання	48	3,20 \pm 0,32	64,0
6.	Зниження рівню життя населення	45	3,00 \pm 0,00	60,0
7.	Внутрішня міграція жителів регіону	31	2,06 \pm 0,05	41,3
8.	Підвищення рівню смертності та демографічні загрози	24	1,6 \pm 0,05	32
9.	Політичні зміни в державі	21	1,40 \pm 0,03	28
$\sum_{i=1}^n x_{i\max} = 75 \quad \sum_{i=1}^n x_{i\min} = 15$				

Як видно з таблиці 1, найбільшою загрозою в процесі організації і проведення загань в умовах воєнного стану експерти вважають загострення бойових дій на території регіону, зниження рівню популярності виду спорту, зручність інфраструктури спортивного об'єкта, популярність спортсменів – учасників змагань, отже експерти вважають, що масові спортивні заходи, за умови що вони відбудуться у безпечних умовах, матимуть ефект від проведення і приваблять учасників і глядачів якщо вид спорту та спортсмени популярні серед місцевого населення, до спортивного об'єкту, де проводяться змагання зручно добиратися усіма видами транспорту і навколо нього або на його території створено усі необхідні для споживачів умови. Натомість мало впливають на відвідування змагань або участь у них такі показники як ранг та/або престиж змагання, зниження рівню життя населення, внутрішня міграція жителів регіону, оскільки любительські ліги мають не меншій соціальний ефект ніж професійні змагання, а для учасників

змагань, які змушені були тимчасово виїхати з міста або області є можливість їх відвідати, на глядачів цей фактор мало впливає оскільки вони можуть долучитися до перегляду змагань або інших заходів онлайн. Найменший вплив, за оцінками експертів, на організацію і проведення масових спортивних заходів мають підвищення рівню смертності та демографічні загрози, а також політичні зміни в державі.

У ході дослідження проведено оцінку внутрішнього і зовнішнього середовища Департаменту у справах сім'ї, молоді та спорту Харківської міської ради, можливостей і загроз його діяльності, сильних і слабких сторін в процесі організації і проведення масових спортивних заходів у період воєнного стану для розробки стратегій з урахуванням відповідних факторів, зокрема стратегії «Сильних сторін і можливостей», «Слабких сторін і можливостей», «Сильних сторін і загроз», «Слабких сторін і загроз» (таблиця 2).

Таблиця 2

Напрями стратегії діяльності Департаменту у справах сім'ї, молоді та спорту Харківської міської ради

		Сильні сторони	Слабкі сторони
		Внутрішнє середовище	- Позитивний імідж департаменту. - Доступність масових спортивних заходів. - Успішні іміджеві івент-проекти. - Масовість заходів і залучення широких верств населення - Ефективна маркетингова діяльність
Зовнішнє середовище			

Можливості	<ol style="list-style-type: none">1. Співпраця з федераціями з видів спорту.2. Підсилення кадрового потенціалу3. Закордонні інвестиції.4. Втілення маркетингових програм.5. Орієнтація на міжнародних партнерів6. Залучення популярних спортсменів до участі у масових спортивних заходах	Стратегія при співставленні Сильних сторін та Можливостей <ol style="list-style-type: none">1. Створення нових довгострокових спортивних проектів.2. Збільшення кількості людей, залучених до участі у спортивних заходах.3. Підвищення якості проведення масових спортивних заходів.4. Реклама у засобах масової інформації масових спортивних заходів5. Підвищення ефективності діяльності власних інтернет ресурсів для залучення населення	Стратегія при співставленні Слабких сторін та Можливостей <ul style="list-style-type: none">- Перехід на онлайн співпрацю з представниками федерацій з видів спорту.- Створення умов для проведення онлайн заходів для залучення населення до занять.- Залучення закордонних інвестицій для проведення масових спортивних заходів- Створення сучасних онлайн платформ для глядачів спортивних змагань
Загрози	<ol style="list-style-type: none">1. Загострення бойових дій на території регіону,2. Зниження рівню популярності видів спорту,3. Відсутність інфраструктури спортивного об'єкта	Стратегія при співставленні Сильних сторін та Загроз <ul style="list-style-type: none">- Розроблення антикризових програм проведення масових спортивних змагань- Акцентування на оздоровчому ефекті від занять фізичними вправами- Поширення імідж-реклами- Доступність масових спортивних заходів	Стратегія при співставленні Слабких сторін та Загроз <ul style="list-style-type: none">- Призупинення проведення масових спортивних заходів.- Перенесення строків або місця проведення заходів- Переорієнтація на сучасні технології, переведення масових спортивних заходів в онлайн формат

Отримані результати SWOT-аналізу дозволи визначити напрямки стратегій діяльності Департаменту у справах сім'ї, молоді та спорту Харківської міської ради. З таблиці 2. видно, що сильними сторонами Департаменту у процесі організації і проведення масових спортивних заходів в умовах воєнного стану є: позитивний імідж департаменту; доступність масових спортивних заходів; успішні іміджеві івент-проекти; масовість

заходів і залучення широких верств населення; ефективна маркетингова діяльність.

До слабких сторін можна віднести: розташування в зоні бойових дій; заборона проведення міжнародних змагань; дефіцит бюджетного фінансування масових спортивних заходів; руйнування спортивних споруд призначених для проведення спортивних заходів.

Можливостями Департаменту можна вважати: співпрацю з федераціями з видів спорту; підсилення кадрового потенціалу; закордонні інвестиції; втілення маркетингових програм; орієнтація на міжнародних партнерів; залучення популярних спортсменів до участі у масових спортивних заходах.

Загрозами у діяльності Департаменту на сьогоднішній день є: загострення бойових дій на території регіону; зниження рівню популярності видів спорту; відсутність інфраструктури спортивного об'єкта.

Розглядаючи основні напрямки стратегії діяльності Департаменту щодо організації і проведення масових спортивних заходів в умовах воєнного стану, було з'ясовано, що при співставленні сильних сторін діяльності Департаменту з можливостями, основними напрямками стратегії будуть: створення нових довгострокових спортивних проєктів; збільшення кількості людей, залучених до участі у спортивних заходах; підвищення якості проведення масових спортивних заходів; реклама у засобах масової інформації масових спортивних заходів; підвищення ефективності діяльності власних інтернет ресурсів для залучення населення.

При співставленні слабких сторін діяльності Департаменту і його можливостей, напрямки стратегії будуть наступні:

- Перехід на онлайн співпрацю з представниками федерацій з видів спорту.

- Створення умов для проведення онлайн заходів для залучення населення до занять.

- Залучення закордонних інвестицій для проведення масових спортивних заходів

- Створення сучасних онлайн платформ для глядачів спортивних змагань.

При співставленні сильних сторін діяльності Департаменту і основних загроз, напрямками стратегії є:

- Розроблення антикризових програм проведення масових спортивних змагань.

- Акцентування на оздоровчому ефекті від занять фізичними вправами

- Поширення імідж-реклами

- Доступність масових спортивних заходів.

Співставлення слабких сторін діяльності Департаменту і загроз, які стоять перед ним в сучасних умовах, сприяли виділенню наступних напрямків стратегії:

- Призупинення проведення масових спортивних заходів.

- Перенесення строків або місця проведення заходів

- Переорієнтація на сучасні технології, переведення масових спортивних заходів в онлайн формат.

Отже, зважаючи на сучасні підходи в управлінській діяльності Департаменту, співставлення його сильних і слабких сторін, можливостей і загроз свідчить про можливий вихід із кризової ситуації в період воєнного стану, завдяки створенню антикризової програми розвитку, у тому числі, проведення масових спортивних заходів, яка розроблена і представлена у ході нашого дослідження.

Висновки: головною особливістю проведення масових спортивних заходів у період воєнного стану, з яких є забезпечення безпеки усім учасникам заходу під час його проведення. Основними ризиками на шляху ефективної організації і проведення масових спортивних заходів в умовах воєнного стану експерти вважають загострення бойових дій на території

регіону, зниження рівню популярності виду спорту, зручність інфраструктури спортивного об'єкта, популярність спортсменів-учасників змагань. У ході дослідження виявлено сильні і слабкі сторони діяльності Департаменту у справах сім'ї, молоді і спорту Харківської міської ради, визначено можливості та загрози, які впливають на організацію і проведення масових спортивних заходів в період воєнного стану. На підставі аналізу співставлень слабких і сильних сторін діяльності з можливостями та загрозами, намічено напрямки стратегії подальшого розвитку Департаменту для подолання кризових явищ, пов'язаних з війною і її наслідками.

Перспективи подальших досліджень у даному напрямку полягають у обґрунтуванні концептуальних засад організації і проведення спортивних масових заходів в кризових умовах.

Список використаної літератури

1. Гилун А., Бондар А. Особливості управління сферою спорту в умовах воєнного стану. *Сучасні погляди молоді на фізичну культуру, спорт та здоров'я людини: збірник тез наукової онлайн-конференції, присвяченої Дню науки в Україні (електронне видання), 17 травня 2022 року*. Харків: ХДАФК, 2022. С. 136-139.
2. Гасюк І. Л. Механізми державного управління фізичною культурою та спортом в Україні : автореф. дис. д-ра наук з держ. упр. : 25.00.02. К: Нац. акад. держ. упр. при Президентові України, 2013. 36 с.
3. Губарєва А.В., Петренко І.В. особливості івент-менеджменту у сфері спорту. Збірник наукових праць Харківської державної академії фізичної культури. [Електронне видання]. Харків : ХДАФК, 2022. № 8. С. 175-180
4. Закон України «Про правовий режим воєнного стану» / Верховна рада України. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/T150389?an=36>
5. Про затвердження Положення про порядок організації і проведення офіційних спортивних змагань і навчально-тренувальних зборів та порядок матеріального забезпечення їх учасників / Міністерство молоді та спорту. 2022. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/RE31716?an=1>
6. Указ Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» № 2102-IX від 24.02.2022 / Верховна рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#n2>

ОРГАНІЗАЦІЯ ФІЗКУЛЬТУРНО-СПОРТИВНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Галазюк В.О. старший викладач, кафедра фізичного виховання та спорту

Коваль В.О. старший викладач, кафедра фізичного виховання та спорту

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

(Харків, Україна)

Анотація. Досліджується фізкультурно-спортивна реабілітація ветеранів війни у США, вплив підготовки та участі у міжнародних змаганнях серед ветеранів війни *Warrior Games* та *Invictus Games*, запровадження в Україні фізкультурно-спортивної реабілітації ветеранів війни та осіб, що постраждали від ведення воєнних дій, а також застосування фізичних вправ, як ліків.

Ключові слова: фізкультурно-спортивна реабілітація, ПТСР, фізична активність, психологічний стан, ветерани, воєнні дії.

Вступ. 24 лютого 2022 року розпочався найбільший воєнний конфлікт на території Європи після завершення Другої світової війни. Активні бойові дії призводять до численних руйнувань військових та невійськових об'єктів, поранень та загибелі, як самих військових, так і цивільного населення. Тисячі дітей та дорослих постраждали внаслідок ведення бойових дій.

У кожної п'ятої людини, що прожила травматичні події, страждає психічне здоров'я, про що свідчать дані Всесвітньої організації охорони здоров'я. Ще 10% не можуть жити повноцінним життям. Найчастіші стани – депресія, тривожність, безсоння та болі у спині або шлунку. ПТСР може виникнути протягом року після події і тривати ще кілька років, підтверджують дані Національного інституту ментального здоров'я США. Через російську агресію мільйони людей стали внутрішньо переміщеними особами, були вимушені виїхати за кордон, тож 44% громадян України

розлучені із сім'єю, а 50% українців оцінюють свій психологічний стан як дуже напружений [1].

Проведене 22-26 вересня 2022 року компанією «Gradus» [2] опитування «Психічне здоров'я та ставлення українців до психологічної допомоги під час війни» показало, що 71% опитаних відчували останнім часом стрес або сильну знервованість, назвавши основною причиною повномасштабну війну з росією (72%). Половина опитаних відчували тривожність та напругу останнім часом, а також відмічали поганий настрій, погіршення сну, роздратування та злість. Засобами подолання стресу або сильної знервованості 24-39% відмічають втечу від реальності та спілкування з друзями, 20% заглиблюються у роботу, 16% вживають ліки від стресу та/або алкоголь, 14% - їдять більше солодкого, 15% та 13% - читають книжки та вибираються на природу, 10% займаються спортом і лише 2% консультуються зі психотерапевтом або сімейним лікарем.

В той же час, Всесвітня організація охорони здоров'я в оцінках рівня смертності у світі брак фізичної активності визначає четвертим основним фактором ризику (причина 6% смертей в усьому світі). Надмірна вага та ожиріння відповідальні за 5% глобальної смертності. Фізична не активність оцінюється як основна причина приблизно у 21–25% випадків раку грудей і товстої кишки, 27% випадків діабету і приблизно 30% випадків ішемічної хвороби серця [3].

Результати дослідження та їх обговорення. Фізкультурно-спортивна реабілітація найактивніше застосовується у США. Перші Паралімпійські ігри організовувались як відповідь на велику кількість постраждалих внаслідок Другої світової війни. Пізніше, після в'єтнамської війни, у США відмічали велику кількість ветеранів, що страждали через неможливість повернення до повноцінного цивільного життя, через різного роду поранення та пережиті психологічні травми. Попри те, що втрати воїнів загиблими, після поранення під час Другої світової війни складали 55%, а у подальших війнах у Іраку та

Афганістані знизилась до 13%, значна частина ветеранів страждала після повернення додому.

На сьогоднішній день, у США організована система підтримки ветеранів війни, зокрема і фізкультурно-спортивна реабілітація через фінансування організації занять для ветеранів війни у спортивних клубах з різних видів спорту. Саме для цієї категорії започатковані у США у 2010 році Warrior Games, а у 2014 році у Великій Британії - Invictus Games. З 2017 року Україна бере участь у Invictus Games, з 2021 року – у Warrior Games. Учасниками цих змагань стають ветерани війни, які отримали поранення різної тяжкості – ампутації та/або психічні розлади. Сучасні «ігри ветеранів» спрямовані не лише на суто спортивне змагання, але й на спілкування учасників, їх фізичну та психологічну реабілітацію, залучення їх сімей, повернення постраждалих до життя після війни. Цей досвід реабілітації можна застосовувати і в Україні, як серед ветеранів війни, так і постраждалих від воєнних дій дітей та дорослих.

Мета дослідження та завдання дослідження. З огляду на вплив на фізичний та психологічний стан українців, який спричиняє ведення воєнних дій, все більше постає питання реабілітації та шляхів нормалізації показників, зокрема не медикаментозним шляхом, використовуючи фізичну активність, як ліки.

Матеріали і методи дослідження. Дослідження [4] показують суттєве покращення коротко- та довготривалих показників фізичного та психічного стану завдяки участі у тренувальних зборах з різних видів спорту. В той же час, відзначається, що у випадку припинення участі у тренувальних заходах за кілька місяців показники можуть повертатись на попередній рівень. Окрім того, більшість досліджень присвячені впливу участі у комплексних зборах з кількох видів спорту та інших видів діяльності.

Організована у США система фізкультурно-спортивної реабілітації включає фінансування відвідування ветеранами війни клубів з одного або

кількох видів спорту, акцентуючи увагу саме на регулярній фізичній активності. Деякі клуби пропонують окремі заняття для груп ветеранів, де часто інструкторами виступають такі ж ветерани війни, проводяться заняття за участі рідних ветеранів для сімейної реабілітації та покращення інтеграції ветеранів у повсякденне життя. Відзначається позитивний вплив залучення сімей ветеранів у заняття фізичною активністю [5].

Система фізкультурно-спортивної реабілітації в Україні почала створюватись у 2021 році: затверджено Державний соціальний стандарт фізкультурно-спортивної реабілітації ветеранів війни, членів їх сімей та сімей загиблих (померлих) ветеранів війни; до Статті 1 «Основні терміни та їх визначення» Закону України «Про фізичну культуру і спорт» внесено доповнення: фізкультурно-спортивна реабілітація - система заходів, розроблених із застосуванням фізичних вправ для відновлення здоров'я особи та спрямованих на відновлення і компенсацію за допомогою занять фізичною культурою і спортом функціональних можливостей її організму для поліпшення фізичного і психологічного стану; організовуються регіональні та національні змагання «Invictus Games Ukraine»; впроваджується навчально-тренувальний процес з ветеранами війни та внутрішньо переміщеними особами, адаптований під потреби уражених категорій населення.

Висновки. Проведено дослідження організації фізкультурно-спортивної реабілітації ветеранів війни у США та Україні, застосування фізичної активності, як ліків від малорухомого способу життя та покращення показників психологічного стану громадян, які зазнали впливу війни.

Перспективи подальших досліджень у даному напрямку. В подальшому планується розробка рекомендацій для фізкультурно-спортивної реабілітації заняттями стрільбою з лука ветеранів війни та постраждалих від ведення воєнних дій.

Список використаної літератури

1. Вівчарик Н. Війна – це складно і болісно: який зараз в українців психоемоційний стан? [Електронний ресурс]. ПроЧерк. - Черкаси, 26 вересня 2022. Режим доступу: <https://procherk.info/resonance/2-cherkassy-news/105346-vijna-tse-skladno-i-bolisno-jakij-zaraz-v-ukrayintsiv-psihoemotsijnij-stan> (дата звернення 01.04.2023).
2. Психологічне здоров'я та ставлення українців до психологічної допомоги під час війни: Опитування. - Дослідницька компанія "Gradus", 22-26 вересня 2022 року. Режим доступу: https://gradus.app/documents/308/Gradus_Research___Mental_Health_Report_short_version.pdf (дата звернення 01.04.2023).
3. Глобальні рекомендації щодо фізичної активності для здоров'я. [Електронний ресурс]. Медичний центр фізичної терапії та медицини болю «Інново»-2016. – 60 с. Режим доступу: <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/44399/9789241599979-ukr.pdf> вільний (дата звернення 04.04.2023).
4. Kristen H. Walter, Nicholas P. Otis, A.C. Del Re, Casey B. Kohen, Lisa H. Glassman, Kathleen M. Ober, Michal Kalli Hose, The National Veterans Summer Sports Clinic: Change and duration of psychological outcomes, *Psychology of Sport and Exercise*, Volume 55, 2021, 101939, ISSN 1469-0292, <https://doi.org/10.1016/j.psychsport.2021.101939>.
<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1469029221000571>
5. U.S. Departments of Veterans Affairs. Adaptive Sports Grant Program: VA Has Taken Steps toward Better Grantee Selection and Oversight, but Additional Actions Needed GAO-15-791 Publicly Released: Sep 28, 2015. Режим доступу: <https://www.gao.gov/products/gao-15-791> (дата звернення 22.03.2023).

ВПЛИВ СПОРТИВНИХ БРЕНДІВ НА МОТИВАЦІЮ МОЛОДІ ДО ЗАНЯТЬ ФІЗИЧНОЮ КУЛЬТУРОЮ ТА СПОРТОМ

Іванюк П.О. аспірант кафедри менеджменту фізичної культури

Бондар А.С. кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент кафедри менеджменту фізичної культури

Харківська державна академія фізичної культури (Харків, Україна)

Анотація. У статті досліджено вплив спортивних брендів на мотивацію молоді до занять фізичною активністю та спортом. Окрему увагу приділено вивченню ролі спортивних брендів у популяризації здорового способу життя та підвищенні фізичної активності серед молоді.

Ключові слова: спортивні бренди, мотивація, молодь, фізична активність, менеджмент фізичної культури.

Вступ. Проблема мотивації в сучасному менеджменті досить актуальна для сьогодення. Рівень урбанізації, науково-технічного прогресу та комфорту є причиною хронічного «рухового голоду», численні дослідження демонструють, що показники фізичної активності молоді значно знизилися. Недостатня фізична активність та сидячий спосіб життя є основними проблемами громадського здоров'я. Дослідження показують, що регулярна фізична активність має важливе значення для підтримки здорового способу життя, зниження ризику хронічних захворювань, покращення психічного здоров'я та благополуччя молоді. У зв'язку з цим величезне значення набуває дослідження структури мотиваційної зацікавленості молоді в заняттях фізичною культурою, пошук шляхів її підвищення.

Метою дослідження є вивчення впливу спортивних брендів на мотивацію молоді до занять фізичною активністю та спортом.

Завдання дослідження:

1. Визначити домінуючі мотиви молоді до занять фізичною культурою та

спортом.

2. Охарактеризувати вплив діяльності спортивних брендів на мотивацію молоді до фізкультурно-спортивних занять.

Методи дослідження: аналіз літературних джерел і документів, анкетування, методи математичної статистики.

Результати дослідження та їх обговорення. Одним з етапів вивчення питання впливу спортивних брендів на мотивацію молоді до занять фізичною культурою та спортом є дослідження домінуючих мотивацій сучасної молоді. В ході опитування нами було проведене опитування молоді віком 18-35 років за опитувальником М. Рокіча. Сумарний підрахунок балів за кожним з показників дозволив скласти рейтинг та визначити ціннісні орієнтації сучасної молоді.

Так, за результатами дослідження до п'яти вагомих термінальних цінностей респондентів увійшли наступні: активне життя (повнота та емоційна насиченість життя), здоров'я (фізичне і психічне), матеріальне забезпечене життя (відсутність матеріальних труднощів), любов (духовна і фізична близькість з коханою людиною), наявність хороших і вірних друзів.

Аналізуючи вищезазначене можна зробити висновок, що соціально-культурні зміни останніх років суттєво вплинули на термінальні цінності молоді, лідируючі позицію займають активне життя та здоров'я людей.

До п'яти вагомих інструментальних цінностей респондентів увійшли наступні цінності: незалежність, життєрадісність (почуття гумору), сміливість у відстоюванні своєї думки, поглядів, освіченість (широта знань, висока загальна культура), високі запити (високі вимоги до життя і високі домагання).

Наступним етапом дослідження домінуючих мотивів занять фізичною культурою та спортом. За результатами дослідження, серед восьми мотивів-категорій у молоді три явно виражені мотиви: мотив емоційного задоволення є основним для більшості респондентів (51%), мотив соціального

самоствердження – на другому місці (35%), мотив фізичного самоствердження – на третьому місці в 21% опитаних. Що стосується інших мотивів-категорій, то розподіл такий: соціально-емоційний мотив – на четвертому місці, соціально-моральний мотив – на п'ятому, спортивно-пізнавальний мотив та мотив досягнення успіху – на шостому та сьомому місцях відповідно, мотив підготовки до професійної діяльності – на останньому місці серед мотивів молоді, які спонукають їх до занять фізичною культурою та спортом.

Якісна інтерпретація результатів дослідження свідчить про те, що найбільш вираженими мотивами до занять спортом та фізичною культурою у молоді є три:

1. Мотив емоційного задоволення (ЕЗ).
2. Мотив соціального самоствердження (СС).
3. Мотив фізичного самоствердження (ФС).

Такі домінуючі мотиви до занять фізичною культурою та спортом певною мірою співвідносяться з ціннісними орієнтаціями молоді, визначеними за методикою М. Рокіча. Найбільш вираженою термінальною цінністю респондентів є активне життя (повнота та емоційна насиченість життя), що в свою чергу пояснює вибір домінуючого мотиву занять фізичною активністю - отримання приємних емоцій від активності, радість руху і фізичних зусиль. Дві інші виражені термінальні цінності молоді – здоров'я (фізичне і психічне) та матеріальне забезпечене життя (відсутність матеріальних труднощів) співвідносяться з бажанням фізичного самоствердження, престижу у власній соціальній групі, фізичного розвитку та здоров'я. Низька вираженість спортивно-пізнавального мотиву та мотиву досягнення успіху у спорті мотиву зумовлена вибіркою респондентів, адже опитувані не є професійними спортсменами.

В ході дослідження було проведено опитування серед представників молоді, жителів м. Харкова віком від 18 до 35 років з метою з'ясування впливу

діяльності спортивних брендів на мотивацію молоді до занять фізичною культурою та спортом.

На запитання «Чи слідкуєте Ви за діяльністю спортивних брендів: у соціальних мережах, за рекламними кампаніями, оновленнями каталогу, продукції тощо, 42% респондентів вказали, що слідкують, 27% опитаних іноді передивляються інформацію, 24% не цікавляться діяльністю брендів, складно відповісти 7% респондентів. Результати опитування свідчать про високий ступінь залученості молоді та інтерес до діяльності спортивних брендів. Про це також свідчить кількість підписників у соціальних мережах спортивних марок, наприклад, фірми «Nike» - 291 мільйон чоловік.

Також, більшість опитаних, а саме – 58% респондентів вважають, що діяльність спортивних брендів впливає на мотивацію молоді до занять фізичною культурою та спортом. Відповідь «скоріше так, чим ні» обрали – 24% опитаних, «скоріше ні, чим так» - 9%. Діяльність спортивних брендів, як засіб мотивації молоді до занять фізичною культурою та спортом вважають не ефективною 8% опитаної молоді, 1% респондентів має складнощі з відповіддю на це питання.

Рушійною силою мотивацію до занять фізичною культурою та спортом в діяльності спортивних брендів респонденти визнали рекламні кампанії.

На запитання «Що саме на Вашу думку забезпечує ефективність рекламних кампаній спортивних брендів у мотивації молоді до занять фізичною культурою та спортом?» більшість, а саме 39% респондентів вказали, що найважливішим для них є відчуття причетності до світового спортивного співтовариства. 28% опитаної молоді вказали, що їх мотивує соціальна спрямованість реклами спортивних брендів, наявні в ній мотиваційні заклики. Більшість дослідників вважають найбільш ефективнішими емоційні впливи. Найбільш безпосередній шлях до такого впливу полягає в тому, що ми викликаємо якесь почуття або настрої, викликаємо наслідування або виробляємо вплив навіюванням. За допомогою

бренду людина може посилювати, підкреслювати і повідомляти оточуючим про його нової соціальної ролі.

Залучення зірок та лідерів думок сучасності до агітаційних заходів, на думку 18% респондентів є ефективним засобом мотивації молоді до занять фізичною культурою та спортом. Досягнення лідерських позицій в групі вимагає часу і значних зусиль. Бренд, що володіє високою цінністю, допомагає зайняти в неформальних структурах перші позиції без зайвих трудовитрат.

В меншій мірі ефективними, проте не менш важливими молодь –10% опитаних визначили сучасність та трендовість рекламних матеріалів, їх подачу, 3% обрали варіант «інше».

Серед відповідей на питання відкритого типу «Що саме Ви відчуваєте, взаємодіючи з тим чи іншим спортивним брендом?» - більшість респондентів вказали «причетність до великого», «престиж», «самовираження», «виокремлення себе, самоідентифікація».

Висновки. Отже, можна зробити висновок, що спортивні бренди мають значний вплив на мотивацію молоді до занять фізичною культурою та спортом. Цей вплив зумовлений переважно наступними факторами:

1. Імідж та сприйняття бренду. Спортивні бренди часто асоціюються з позитивними цінностями, такими як здоров'я, фізична форма та висока продуктивність.
2. Емоційний зв'язок. Спортивні бренди часто створюють емоційний зв'язок зі своїми споживачами через рекламні кампанії, спонсорство та присутність у соціальних мережах. Цей емоційний зв'язок може допомогти створити почуття приналежності та спільноти серед молодих людей, що, в свою чергу, може мотивувати їх займатися фізичною активністю.
3. Рольові моделі, бренди часто використовують відомих спортсменів, як амбасадорів свого бренду. Споглядання спортсменів, які втілюють

цінності бренду, може бути дуже мотивуючим фактором для сучасної молоді.

Перспективи подальших досліджень. Результати цього дослідження мають важливе значення для спортивних брендів, оскільки вони свідчать про те, що, інвестуючи в імідж, емоційний зв'язок, рольові моделі та інновації, вони можуть мати значний вплив на мотивацію молоді до занять фізичною активністю. Спираючись на результати дослідження можна стверджувати, що залучення спортивних брендів може стати ефективною стратегією для популяризації фізичної активності серед молоді на загальнодержавному рівні, що потребує детального вивчення.

Список використаної літератури

1. Ковальчук А. О. Брендування у спорті: теоретичні аспекти. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Педагогіка.* 2018. №2. –С. 77–83.
2. Методика «Ціннісні орієнтації» Рокича [Електронний ресурс] // Психологіс. Енциклопедія практичної психології – Режим доступу до ресурсу:
http://psychologis.com.ua/metodika_cennostnye_orientacii_rokicha.htm.
3. Рябінін О. Брендування як фактор розвитку спортивної індустрії. *Фізична культура, спорт та здоров'я нації.* 2017. №3. С. 55–59.
4. Hsu Y. C., Chen S. Y. The influence of sports celebrity endorsements on purchase intention: The mediating effect of brand image. *Journal of Business Research.* 2019. №98. С. 385–395.
5. Pandey S., Tewari A. Impact of sports brands on consumer behavior: A study of Indian youth. *Journal of Retailing and Consumer Services.* 2019. №51. С. 372–379.

МАРКЕТИНГОВА БРЕНД-МІМІКРІЯ В СУЧАСНОМУ КАРАТЕ

¹**Лозовий А. Л.** експерт Європейської академії EurEthiCS ETSIA, директор Української Академії Будо і Спортивних Єдиноборств

²**Мінченко М. Г.** кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри маркетингу

¹*Українська академія будо і спортивних єдиноборств (Суми, Україна)*

²*Сумський державний університет (Суми, Україна)*

***Анотація.** Дослідження висуває гіпотезу про ризики репутаційних втрат для карате, як відомого бренду, в результаті використання стратегії маркетингової бренд-мімікрії в розрізі різних парадигм тлумачення сучасного карате.*

***Ключові слова:** Будо-карате, спортивне карате, глобалізація, комодифікація, бренд-мімікрія.*

Вступ. Карате, як і будь-яке інше суспільне явище, не змогло уникнути впливу глобалізації і змушене рефлексивно реагувати на процеси, що охопили сучасний світ. Специфіка сучасного карате полягає в тому, що воно існує одночасно в двох системно різних парадигмах, які в системі єдиного бренду *«карате»* по різному реагують на суспільні зміни, і перебувають в постійній внутрішній конкурентній боротьбі за вплив прихильників спільного бренду.

Комерціалізація індустрії спорту в цілому, закони ринкових відносин, внутрішня конкурентна боротьба все більше проникають в організації, що працюють в межах обох парадигм сучасного карате. Наслідком впливу глобалізації на карате є процес комодифікації, коли результати багаторічної практики в карате поступово стають стандартизованим товаром масового споживання і, як наслідок, знижується їх унікальність і мінімізуються відмінності між продуктами діяльності різних форм карате. Це сприяє

впровадженню маркетингових стратегій, не тільки зовні, а і всередині, як всього бренду «*карате*», так і кожної із двох парадигм. Однією з таких стратегій є бренд-мімікрія, тобто формування ознак схожості з більш популярними та затребуваними продуктами діяльності бренду-конкурента, з метою залучення його потенційних споживачів та отримання додаткових переваг над конкурентом [1].

Мета дослідження та завдання дослідження. Мета дослідження – базуючись на практичному досвіді, привернути увагу до проявів маркетингової мімікрії в спортивних дисциплінах сучасного карате та ініціювати вивчення суті цього явища і можливих негативних наслідків, спричинених ним. При цьому увага концентрується на вирішенні таких завдань: 1) аргументування доцільності використання маркетингової мімікрії в *Будо*-карате та спортивному карате; 2) прогнозування негативних наслідків для бренду «*карате*» в цілому; 3) визначення шляхів подолання негативних наслідків для кожної з парадигм.

Матеріал і методи дослідження. В якості методів дослідження, було використано вивчення, контент-аналіз та узагальнення наступних матеріалів: а) багаторічні спостереження в процесі власного навчання та викладання карате; б) інсайдерська інформація, отримана в особистому спілкуванні з лідерами міжнародних стильових та спортивних організацій карате; в) наукові публікації з теми дослідження; г) внутрішні документи різних організацій карате: підсумкові протоколи змагань, програми атестації в різних стилях, тощо.

В основу покладені власні дослідження 2019-2023 років та запропонована ними ідея існування карате та пов'язаних з ним бойових систем в трьох кардинально різних парадигмах: 1) *Бугей*; 2) *Будо* і 3) Спорт [2, 5].

Результати дослідження та їх обговорення. Сучасне карате походить від бойових систем в парадигмі *Бугей*, створених в середньовічній Японії для

воєнних цілей, продуктом діяльності яких було виховання професійних воїнів-самураїв, ідеально підготовлених, надійних і ефективних в смертельному поєдинку за життя. Завдяки бойовій філософії, що поєднує східну мудрість і самурайські традиції, підтвердженій історичними реаліями і численними легендами, сформувався образ воїна-самурая, який лишається привабливим в сучасних умовах розвитку суспільства. На початку ХХ століття внаслідок модернізації і вестернізації Японії та зсуву парадигм від *Бугей* до *Будо* формується стильове або *Будо-карате* - система виховання і розвитку молоді і цивільних дорослих засобами східних бойових систем, на базі якої поступово формується відомий бренд, що власне і називається «*карате*», який є визнаним продовжувачем бойових традицій і законним правонаступником всіх привабливих сторін *Бугей*. Під дією процесів глобалізаційного проникнення та нового зсуву парадигм з *Будо-карате* виникає карате в парадигмі Спорт, яке будується за західною моделлю класичного спортивного єдиноборства і практично повністю віддаляється від цінностей *Будо* в бік цінностей спорту. Але спортивне карате не тільки позиціонує себе законним володарем бренду «*карате*» і активно рекламує свої виключні права на нього, а й просуває ідею, що всі прихильники карате є його споживачами [2]. В наш час карате існує в двох парадигмах *Будо* і Спорт, представлених відповідними спортивними дисциплінами [5].

В сучасному карате склалася ситуація, коли два різні напрямки відповідні парадигмам *Будо* і Спорт, що практично сформувалися, як окремі незалежні бренди, продовжують існувати в структурі популярного бренду «*карате*» і активно конкурують за вплив на цільову групу людей, яких привабив їх спільний бренд «*карате*».

В цьому дослідженні були розглянуті приклади стратегій взаємної внутрішньої маркетингової бренд-мімікрії, які використовують бренди «*Будо*» і «спорт» в рамках єдиного бренду – «*карате*». Предметом мімікрії

стають комодифіковані результати діяльності конкурентної парадигми, що є визнаними маркерами успіху в його шкалі цінностей.

У системі спортивного карате предметом маркетингової мімікрії є атестація з врученням відповідного поясу, що підтверджує досягнення рівня майстерності в конкретному стилі *Будо*-карате згідно вимог певного етапу підготовки. По суті - це система оцінки професійної компетентності, аналогічна актуальним нині в ЄС 8-рівневим рамкам кваліфікації EQF. Дескрипторами атестації є: оволодіння всією програмою етапу підготовки, в тому числі теоретичні знання з філософії, історії і стратегії *Будо*; тверді навички використання всього технічного арсеналу стилю; формування воїна за принципом *сінгітай* (триєдинство техніки, тіла і духу); фізична підготовка, достатня для ефективного виконання дій будь-якої складності; знання і використання в житті етичних вимог *Будо*. Присвоєння ступенів атестації для учнів (*кю*) чи майстрів (*Дан*) відбувається після успішного практичного екзамену уповноваженій комісії. Для кожного стилю важливо утримувати високий рівень атестації, як відповідності бренду «*карате*» в конкурентній боротьбі з іншими стилями [3, 4]. Для будь-якого спортивного єдиноборства атестація за системою присвоєння поясів не є властивою, оскільки не має структурного значення, але в спортивному карате вона є частиною промоції популяризації бренду «*карате*», процесів підміни цінностей результативного досягнення, що в свою чергу призводить до відтягування споживачів всередині спільного бренду «*карате*». При цьому атестація має ознаки товарної імітації у вигляді: 1) формальна атестація: без екзамену, за спортивні досягнення; 2) вилучення з програми або зниження якості засвоєння окремих розділів, як результат вузької спортивної спеціалізації в *ката* чи *кюміте*; 3) зниження якості через значне омолодження атестації на *Дан*; 4) маніпуляції зі статусом: прийом екзамену не уповноваженою особою, чи прирівнення клубної атестації до міжнародної; 5) маніпуляції з неіснуючою атестацією спортивних мультістильових організацій.

Предметом мімікрії в стильовому *Будо*-карате стає факт завоювання титулу чемпіона, переможця престижних змагань з врахуванням географічних і вікових дискримінант. В *Будо*-карате, де змагання в першу чергу виконують внутрішній контроль за ходом підготовки, змушені враховувати природний потяг молоді до суперництва, до публічного визнання переваги над противником, яке пропонує спортивне карате. Тому педагогічно логічний поділ учасників офіційних змагань на дивізіони за рівнем підготовки (майстри, середній рівень і початківці) широко використовується в стратегіях бренд-мімікрії за рахунок комодифікації поняття чемпіонства, як виключного унікального досягнення зі заздалегідь встановленими критеріями. В рекламних цілях переможці середнього та початкового дивізіону прирівнюються до абсолютних чемпіонів та часто ігнорується принципова різниця між дорослими чемпіонами і переможцями дитячих змагань.

Аналіз стратегій внутрішньої бренд-мімікрії в системі трактування єдиного бренду «*карате*» показує різні наслідки їх використання для маркетингової ситуації всередині бренду і для зовнішньої конкурентоздатності карате в цілому. Внутрішня бренд-мімікрія впливає на внутрішній перерозподіл споживачів, які вже вибрали *карате*, на користь якогось із суб-брендів «*Будо*» чи «*спорт*», але не сприяє притоку нових споживачів ззовні. Взаємна імітація призводить до втрати унікальності та привабливості головних продуктів стильового чи спортивного карате. Потенційний споживач, який зіштовхується з невідповідною якістю імітованого товару, не в змозі визначити до якого з суб-брендів його віднести, а своє негативне враження поширює на бренд «*карате*» в цілому. Отже, часткові внутрішні вигоди нівелюються репутаційними втратами та зниженням конкурентоздатності, як карате в цілому, так і кожної з його парадигм.

Шкоду подібних практик підтверджують такі лідери міжнародних організацій карате, як: Т. Кубота (ІКА), Х. Каназава (SKIF), К. Фунакоші (FSKA), В. Йорга (ІТКФ) та інші.

Висновки: 1. Будо-карате і спортивне карате використовують один до одного стратегії «внутрішньої бренд-мімікрії під конкурента» в рамках спільного бренду «*карате*», які, крім вигід всередині бренду, спричиняють взаємні репутаційні втрати для них самих, а також для бренду «*карате*» в цілому, що знижує його позиції в конкуренції з іншими видами спорту. 2. Для уникнення цих наслідків для них доцільно посилити власне позиціонування, як окремого бренду, з акцентом на власні сильні сторони і зважено відноситися до використання сильних сторін конкурента.

Перспективою подальших досліджень є наукове визначення методів подолання наслідків бренд-мімікрії в межах Будо-карате та спортивного карате і розробку маркетингових стратегій в сучасному карате, яка буде направлена на популяризацію окремих парадигм та розширення цільової аудиторії.

Список використаної літератури

1. Давтян А. А. (2006). Рекламна мімікрія, як спосіб виживання на товарно-сервісному і інформаційному ринках. *Вісник ВГУ. Серія: Філологія. Журналістика*. 2006, №2. С.163-171
2. Лозовий А., Сергієнко В. (2021). Цивілізаційні і історичні аспекти сучасного карате. *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві / Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки*. Луцьк, 2021. № 4(56). 66 с. doi.org/10.29038/10.29038/2220-7481-2021-04-10-18
3. Bayer H. (2021), *Analysis of Genuine Karate: Misconceptions, Origins, Development, and True Purpose*, USA: YMAA Publication Center, 208.
4. Cynarski W., Sieber L., Kudłacz M. & Telesz P. (2015) A way to mastery. *Mastery in martial arts. "IDO MOVEMENT FOR CULTURE. Journal of Martial Arts Anthropology"*, Vol. 15, no. 1 (2015), pp. 16–22 DOI: 10.14589/ido.15.1.3
5. Lozovyy A, (2023). Karate Sports Disciplines from the Spotlight of the Paradigm Shift of Japanese Combat Systems: Analytical Study. *Journal of Kinesiology and Exercise Sciences*. 2023;101(33):30-37. DOI: 10.5604/01.3001.0016.2851

МАРКЕТИНГОВИЙ АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ФІТНЕС-КЛУБІВ У СУЧАСНИХ КРИЗОВИХ УМОВАХ

Салтан С.О. здобувач вищої освіти, 4 курс

Серета Н.В. кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент

Харківська державна академія фізичної культури

(Харків, Україна)

Анотація. У статті розкрито особливості проведеного маркетингового аналізу діяльності фітнес-клубів у сучасних кризових умовах. В результаті проведеного маркетингового аналізу діяльності фітнес-клубів було визначено 4 стратегічні напрямки подальшого їх розвитку та сформовано матрицю SWOT-аналізу.

Ключові слова: фітнес-клуби, кризові умови, маркетинг..

Вступ. Сучасні умови у яких функціонують фізкультурно-спортивні організації вимагають пошук нових напрямків розвитку сфери фізичної культури та спорту у зв'язку з поширенням коронавірусної хвороби (COVID-19) у світі та обмеженнями відвідування спортивних закладів та змагань. Запровадження карантинних дій а потім і введення воєнного стану дало поштовх для розширення соціально-економічних напрямків роботи всесвітньої мережі Інтернет. За останні роки Інтернет проник і в економічну сферу, у зв'язку з цим виникло таке поняття, як Інтернет-маркетинг.

Мета дослідження – охарактеризувати організаційно-управлінські аспекти діяльності фітнес-клубів в умовах кризи.

Завдання дослідження:

1. Визначити особливості використання маркетингу в діяльності фітнес-клубів у сучасних кризових умовах.
2. Визначити ступінь впливу чинників маркетингового середовища на організаційно-управлінську діяльність фітнес-клубів.

Методи дослідження. Для вирішення поставлених завдань дослідження використовувався комплекс взаємодоповнювальних наукових методів дослідження: аналіз літературних джерел, аналіз документальних матеріалів, контент-аналіз Інтернет-сайтів, організаційний аналіз, системний аналіз, анкетування, PEST- та SWOT-аналізи, методи математичної статистики.

Результати дослідження та їх обговорення. Внаслідок активних бойових дій, програму спортивних іміджевих проектів на 2013–2025 років було частково припинено. Також зазнало руйнувань спортивні споруди різних форм власності. Спортивна база міста Харкова зменшилася та станом на 01.01.2023 складалася з близько 3,4 тис. об'єктів (станом на 01.01.2022 – майже 3,5 тис. об'єктів): 14 стадіонів; 6 легкоатлетичних ядер; 2 легкоатлетичних манежів; 2245 площинних споруд; 318 спортивних зал; 23 плавальних басейнів; 92 стрілецьких тирів; 2 стрілецьких стендів; велотреку; стрільбища для стрільби з лука; 2 споруд зі штучним льодом; веслувально-спортивної бази; лижної бази; 672 інших спортивних споруд (у тому числі приміщення для фізкультурно-оздоровчих занять). Впроваджено нові формати проведення спортивно-масових заходів та налагоджено співпрацю з представниками спортивних організацій, федерацій для організації та проведення заходів в режимах он-лайн та оф-лайн [2, 4].

За результатами проведеного дослідження визначено, що переважна більшість працівників фітнес-клубів вважають, що найбільше вдосконалення потребує механізм управління – 100,0 %. Наступним показником для вдосконалення є матеріально-технічне забезпечення – 80,0 %; навчально-тренувальний процес та науково-методична робота – 60,0 %. Показники, які на думку респондентів майже не потребують вдосконалення це: спортивно-масова робота та рекламна діяльність.

Працівники фітнес-клубів основними труднощами, вважають недостатнє фінансування (83%), а невідповідність нормативно-правової бази (71%). Даний факт обумовлений тим, що 100% респондентів акцентували

увагу на тім, що державні програми у сфері фізичної культури та спорту не так багато. Слід зазначити, що працівники фітнес-клубів вважають також труднощами відсутність відповідної спортивної бази та інвентарю (16%), а так же зазначають труднощів у компетентності керівника та тренерів.

Фітнес-клуби онлайн - ще одна інноваційна розробка у сфері фітнесу, яка частково впроваджується в Україні. Основна ідея полягає в обслуговуванні клієнтів, які з певних причин не можуть займатися у фітнес-клубах [1].

У рамках даного дослідження використовувалась маркетингова методика дослідження зовнішнього середовища PEST-аналіз. Даний метод використовується для аналізу ступеню впливу чинників макросередовища на ефективність функціонування фітнес-клубів.

Таблиця 1

Загальна характеристика чинників макросередовища, які впливають на діяльність фітнес-клубів (n=22)

№	Чинники	Сума Σ	$\bar{x} \pm m$	%	Місце
1.	Вдосконалення нормативно-правової бази	93	4,20 ± 0,24	84,0	3
2.	Фінансування	99	4,47 ± 0,27	89,3	2
3.	Агітаційно-пропагандистської та рекламної діяльності	90	4,07 ± 0,18	81,3	4
4.	Наявність споживачів	105	4,73 ± 0,15	94,6	1
5.	Підвищення кваліфікації	85	3,87 ± 0,16	77,3	5
		$\sum_{i=1}^n x_{i_{\max}} = 110$	$\sum_{i=1}^n x_{i_{\min}} = 22$		

За даними таблиці видно, що високий ступінь впливу на діяльність фітнес-клубів мають демографічні чинники – наявність споживачів (105 балів). Наступними чинниками, які впливають на діяльність фітнес-клубів є: економічні – фінансування (99 балів), політико-правові – вдосконалення нормативно-правової бази (93 бали). Високий ступінь впливу демографічних чинників на діяльність фітнес-клубів зумовлено тим, що від якості

визначеного чинника залежить структурна повнота навчально-тренувального процесу і взагалі функціонування в цілому.

У результаті проведеного PEST- та SWOT-аналізів було сформовано матрицю, яка відображає ступінь впливу чинників зовнішнього та внутрішнього середовища та основні стратегічні напрямки подальшого розвитку (табл. 2).

Таблиця 2

Матриця SWOT- аналізу фітнес-клубів

Зовнішнє середовище	Можливості 1. законодавчі зміни (54); 2. взаємодія з державними органами управління ФКС (90); 3. впровадження нових технологій і маркетингу (100); 4. регулярне підвищення кваліфікації (59) Всього: 303 бали.	Загрози 1. розширення асортименту (58); 2. зміна побажань і рівня доходів населення (44); 3. збільшення рівня смертності (16); 4. рівень інфляції в країні (26). Всього: 144 балів.	
Внутрішнє середовище	Сильні сторони 1. наявність всіх необхідних організаційних компонентів (110); 2. кваліфікація тренерсько-викладацького складу (98); 3. розширення напрямків діяльності (95); 4. асортимент (91); 5. якість ФСП (65); Всього: 459 бали.	Поле «Сильних можливостей» Завдяки ефективному менеджменту та досконалій роботі за всіма напрямками збільшується можливість підвищення якості надання фізкультурно-спортивних послуг та впровадження маркетингу в організаційно-управлінську діяльність.	Поле «Сильних загроз» Нестабільний фінансовий стан населення та країни в цілому, може негативно позначитися на фінансовій стійкості фітнес-клубів.
	Слабкі сторони 1. фінансування (76); 2. міграція населення (80) 3. відсутність агітаційно-пропагандистської роботи, реклама (45); 4. територіальне розташування (56); Всього: 257 бали.	Поле «Слабких можливостей» Відсутність агітаційно-пропагандистської та рекламної діяльності знижує ефективність роботи фітнес-клубів та відсутність онлайн-діяльності	Поле «Сил та загроз» Значна міграція населення та введення військового стану значно зменшила кількість потенційних споживачів фітнес-клубів

Розроблена матриця передбачає чотири стратегічні напрямки розвитку фітнес-клубів. Побудована матриця SWOT-аналізу визначає напрями подальшої маркетингової стратегії діяльності фітнес-клубів, розкриває зміст переваг та недоліків її роботи, а саме: завдяки ефективному менеджменту та досконалій роботі за всіма напрямками збільшується можливість підвищення якості надання фізкультурно-спортивних послуг та впровадження маркетингу в організаційно-управлінську діяльність. Відсутність агітаційно-пропагандистської та рекламної діяльності знижує ефективність роботи фітнес-клубів.

Орієнтуючись на дані проведеного анкетування та маркетингового аналізу визначено основні стратегічні напрямки подальшого розвитку, а саме надання кваліфікованої спортивно-тренувальної послуги, наявність організаційно-структурних компонентів, які сприяють цьому, розширення агітаційно-пропагандистської та рекламної діяльності та раціоналізація нормативів, які регламентують наповнюваність навчально-тренувальних груп.

Висновки. Отже, ми можемо визначити, що ринок фітнес-послуг є доволі перспективним, а також найбільш прибутковим і ризикованим водночас. Є фітнес-клуби з низькими початковими депозитами а не вигідними є тематичні фітнес-клуби. У 2015 році ринок фітнес-послуг становив 156,8 млн доларів США ринок скоротився в 4,3 рази порівняно з докризовим рівнем. Але за відсутності конкуренції на ринку, можуть почувати себе вільно і мати успіх менші гравці, які пропонують якісь унікальні речі. У 2017 році на ринок фітнес-послуг вийшов новий оператор - міжнародна компанія GoFit. Це онлайн-платформа, яка дозволяє споживачам купувати абонементи майже в усі фітнес-клуби країни одразу, доставка абонементу кур'єрською службою, заморозка абонементу і ще багато цікавих речей. Також необхідно проводити регулярні опитування персоналу та споживачів, щоб вони вказали на моменти, які варто покращити в клубі.

Загалом, ринок спортивних послуг переживає складні часи і падіння відвідуваності клубів цьому підтвердження але через якісь нестандартні і новітні технології(як-то онлайн тренування) можна отримати клієнтів не тільки з України а із-за кордону і підвищити власний прибуток

Список використаної літератури

1. Леонова Ю.О., Бондар А.С., Стадник С.О. Підвищення ефективності управління вітчизняними фітнес-клубами у сучасних умовах функціонування. *Слобожанський науково-спортивний вісник*. № 6, 2020. С. 81-86.
2. Серeda Н.В. Застосування інтернет-маркетингу для підвищення ефективності діяльності фізкультурно-спортивної організації. *Фізична культура, спорт і здоров'я: стан, проблеми та перспективи: збірник тез XX Міжнародної науково-практичної конференції, 17-18 грудня 2020 року*. Харків: ХДАФК, 2020. С. 126-128.
3. Серeda Н., Саніна Д. Особливості формування конкуренто-спроможності фізкультурно-спортивної організації. *Фізична культура, спорт і здоров'я: стан, проблеми та перспективи: збірник тез XXI Міжнародної науково-практичної конференції, 16-17 грудня 2021 року*. Харків : ХДАФК, 2021. С. 140.
4. Україна спортивна - 2020: інформаційний довідник. К. : Міністерство молоді та спорту України 2021 С. 88-94
5. Alexander K., Lee Dana. White expects UFC to lose over \$100 million in 2020 due to lack of live gates. *MMA highlights*. 2020. 29 may. URL: <https://www.mmafighting.com/2020/5/29/21275035/dana-white-expects-ufc-to-lose-over-100-million-in-2020-due-to-lack-of-live-gates> (дата звернення: 1.11.2021).

ХАРАКТЕРИСТИКА ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТНОГО МЕХАНІЗМУ ЕФЕКТИВНОГО МАРКЕТИНГУ ФІТНЕС-КЛУБІВ

Саніна Д.В. викладач кафедри менеджменту фізичної культури

Харківська державна академія фізичної культури (Харків, Україна)

Анотація. У статті наведено характеристику формування конкурентного механізму ефективного використання маркетингу в організаційно-управлінській діяльності фітнес-клубів. Розкрито основні компоненти які використовуються при розробці конкурентної маркетингової стратегії діяльності фітнес-клубів.

Ключові слова: фітнес-клуби, маркетинг, конкурентоспроможність.

Вступ. Конкурентна політика є важливою складовою економічної політики будь-яких фізкультурно-спортивних організацій і виступає загальним керівництвом до дій та прийняття рішень, які полегшують досягнення цілей конкурентного розвитку фітнес-клубів на ринку фізкультурно-спортивних послуг. За результатами дослідження наукових досліджень провідних фахівців формування конкурентної політики є необхідною умовою ефективною діяльності фітнес-клубів в сучасних умовах

Мета дослідження – надати характеристику особливостям формування конкурентного механізму ефективного маркетингу фітнес-клубів.

Метод дослідження. Для реалізації поставленої мети використовувались наступні методи дослідження: аналіз літературних джерел та документів, системний аналіз, організаційний аналіз, методи маркетингового аналізу (PEST та SWOT-аналізи), методи математичної статистики.

Результати дослідження та їх обговорення. Для діяльності фітнес-клубів питання формування конкурентної політики нині набуває неабиякої актуальності, враховуючи сьгоднішні кризові умови у фітнес індустрії. На

сьогодні налічується велика кількість приватних, громадських та державних фітнес-клубів, які були вимушені змінити локацію чи переорієнтуватися у on-line-діяльність. Фітнес-клуби які здебільшого оснащені сучасний спортивний обладнанням та використовують маркетингові технології, успішно конкурують на ринку фізкультурно-спортивних послуг. Спостерігається тенденція до збільшення кількості великих та середніх фітнес-клубів, які переорієнтувалися в on-line-діяльність. Оптимальне поєднання заходів конкурентної політики, здебільшого економічного та організаційно-адміністративного характеру, надаватимуть змогу ефективно реалізовувати власні конкурентні переваги та забезпечувати високу конкурентоспроможність в умовах конкурентного середовища [6].

Оскільки конкурентна політика фітнес-клубів формується відповідно до характеру конкурентного середовища та з урахуванням наявного конкурентного потенціалу, важливим є розуміння взаємозв'язку конкурентної політики і складовими внутрішнього та зовнішнього середовищ.

Конкурентна маркетингова політика фітнес-клубів має бути спрямована на збалансування економічних відносин з іншими фізкультурно-спортивними організаціями та конкурентами, а також на створення ефективного внутрішнього економічного механізму розвитку фітнес-клубів. Процес формування конкурентної політики має охоплювати всі сфери діяльності фітнес-клубів з метою встановлення стійкої конкурентної позиції на ринку фітнес-послуг та забезпечення їх довгострокової конкурентоспроможності. Основою ефективною конкурентної політики для фітнес-клубів є доопрацювання механізму формування конкурентної політики.

За результатами проведеного дослідження визначено, що механізм формування конкурентної політики - це система взаємопов'язаних методів, інструментів та важелів, які дають змогу ефективно поєднувати різні сфери

управління фіт культурно-спортивним організаціями з метою створення стійкої конкурентної позиції. Ефективність механізму формування конкурентної політики залежить від організаційної структури, структури та стилю управління, планування, технології, що використовується для реалізації фітнес-послуг, організації та мотивації персоналу, а також наявності політики контролю якості. Загалом, створення конкурентної політики фітнес-клубів є досить складним творчим процесом, який вимагає високого рівня управлінських якостей, а також врахування всіх аспектів, що впливають на конкурентоспроможність. По-перше, формування конкурентної політики базується на оцінці конкретних сфер діяльності фітнес-клубів, зокрема споживчого ринку в цілому та його окремих сегментів.

На першому етапі формування вихідної інформації здійснюється силами таких відділів, як планово-виробничий, маркетинговий, бухгалтерія, відділ кадрів. Формування необхідної інформації стосовно формування конкурентного механізму ефективного маркетингу фітнес-клубів відбувається за такою схемою:

- 1) вивчення потреб потенційних споживачів фітнес-послуг;
- 2) ідентифікація основних конкурентів;
- 3) збір даних про конкурентів;
- 4) збір даних про ресурсні можливості фітнес-клубу;
- 5) вибір номенклатури критеріїв конкурентоспроможності [3, 5].

Далі слід окреслити коло основних конкурентів та зібрати дані про них. Розуміння того, що пропонують конкуренти, допоможе керівництву знайти шляхи, завдяки яким замовникам буде запропоновано найбільш прийнятну маркетингову стратегію. Для фітнес-клубів одним із важливих кроків формування вихідної інформації є збір даних про конкурентів. Конкуренти мають значний вплив на формування ринку фітнес-послуг та конкурентного середовища. Другий етап характеризується проведенням

аналізу конкурентного середовища фітнес-клубів, що включає в себе аналіз внутрішнього і зовнішнього середовища.

Наступним етапом формування конкурентного механізму є вибір підходу до формування конкурентної політики. Враховуючи специфіку фітнес-клубів та умови в яких вони зараз функціонують, яка передбачає формування конкурентної політики на основі підходів, що орієнтуються лише на обмежену кількість споживачів. Таким чином, оптимальними підходами до формування конкурентної політики фітнес-клубів нині виступають споживачі, конкурентно орієнтований та інтеграційний підходи. Споживацько-орієнтований підхід передбачає визначення конкурентоспроможності фітнес-клубів насамперед ступенем відповідності потребам споживачів і високими темпами розширення споживацької бази [1, 2] та здатністю витримувати конкуренцію з іншими суб'єктами господарювання на цільовому ринку фітнес-послуг.

Висновки. За результатами проведеного дослідження визначено, що процес формування конкурентного механізму ефективного маркетингу фітнес-клубів має охоплювати всі сфери діяльності з метою формування сталих конкурентних позицій на ринку фітнес-послуг. Аналіз основних складових механізму формування конкурентної політики фітнес-клубів дозволив виділити значущість кожної складової та її вплив. Основні складові, які мають найбільший вплив на формування конкурентної політики, такі: асортиментна політика, управління якістю, організаційно-економічний механізм, матеріально-технічне забезпечення, операційний менеджмент, маркетингова політика.

Список використаної літератури

1. Герасимчук З. В., Яринюк О. О. Маркетинг як інструмент підвищення конкурентоспроможності регіону. *Економічні науки. – Серія „Регіональна економіка”*. Збірник наукових праць. Луцький національний технічний університет. Луцьк, 2014. С. 75 -81.

2. Мічуда Ю. П. Сфера фізичної культури і спорту в умовах ринку. Закономірності функціонування та розвитку: монографія. Київ: Олімпійська література, 2007. 216 с.
3. Серeda Н.В. Механізм формування конкурентоспроможності неолімпійських видів спорту. *Слобожанський науково-спортивний вісник*, № 2(70), С. 55-58, doi:10.15391/ sns.v.2019-2.009
4. Серeda Н.В. Загальна характеристика основних понять «конкуренція» та «конкурентоспроможність» в діяльності фізкультурно-спортивної організації *Стратегічне управління розвитком фізичної культури і спорту: збірник наукових праць. [Електронний ресурс]*. Харків: ХДАФК, 2018. С. 32-36.
5. Серeda Н.В., Голян М.В. Особливості управління конкурентоспроможністю дитячо-юнацьких спортивних шкіл з неолімпійських видів спорту. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова. Серія № 15 «Науково-педагогічні проблеми фізичної культури / фізична культура і спорт» зб. наукових праць*. К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2018. Випуск 2(96)18. С. 81-85.
6. Цобер І.Ю. Аналіз підходів до оцінювання конкурентоспроможності підприємств. *Актуальні проблеми економіки*. Київ, 2009. № 6 (96). С. 151–155.

ДІЛОВА ЕТИКА В КУРСІ І ПРАКТИЦІ СПОРТИВНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Свистунов С.В. кандидат філософських наук, доцент

*Національний університет фізичного виховання і спорту України
(Київ, Україна)*

Анотація. Розглянуто підходи до формування та розробки базових основ курсу «Ділова етика» для студентів спеціалізації «Менеджмент у спортивній діяльності».

Ключові слова: етика, спортивна організація, менеджмент, підприємництво, стейкхолдери, стейкхолдер-аналіз.

Вступ. За останні двадцять років в Україні проблеми ділової етики бізнесу все більше привертають увагу дослідників, менеджерів і громадських діячів. Курс «Ділової етики» є нормативним в усіх університетах світу, де існують програми викладання менеджменту. Відомий фундаментальний підручник Річарда Т. Де Джорджа «Ділова етика: учбовий курс для коледжів і університетів» складається з 736 сторінок [1]. Детально його вивчають і в школах бізнесу. Ряд українських авторів видали свої навчальні посібники з етики бізнесу: В.Л. Дикань, В.В. Компанієць, О.М. Полякова «Етичні основи бізнесу» (2012); О. Г. Романовський, О. С. Пономарьов, О. М. Лапузіна «Ділова етика» (2006); Ю. І. Палеха «Етика ділових відносин» (2008), В.В. Зеліч (Яцко) «Етика бізнесу» (2015) тощо. Етична оцінка і репутація сьогодні грають важливу роль при укладенні угод, виборі партнерів по бізнесу, застосуванні санкцій регулятивних органів і тому подібне. Спортивне товариство очікує покращання в цій чутливій сфері. Більше того, все українське суспільство, яке знаходиться в переламному моменті свого існування вимагає морального оновлення органів державної влади і

місцевого самоврядування. Пропоноване дослідження буде скромним внеском в цю справу.

Мета та завдання дослідження є теоретичний аналіз ділової етики та визначення місця та змісту в курсі і практиці спортивного менеджменту.

Матеріал і методи дослідження. Вивчення та аналіз вітчизняних та закордонних літературних джерел з проблеми дослідження, системний підхід і системний аналіз, порівняльний аналіз.

Результати дослідження та їх обговорення. Ділова етика - це сукупність моральних норм, котрі визначають відносини людини до свого професійного обов'язку. Професійна етика відображає особливості моральної свідомості, поведінки і взаємовідношень людей, які зумовлені специфікою професійної діяльності. Професійна етика визначає етичні принципи і норми поведінки людей у рамках певного виду трудової діяльності. Тому виділяють педагогічну, лікарську, спортивну, військову, управлінську етику тощо.

Моральні відносини людей у трудовій сфері регулюють складні стосунки в колективі. Етичні норми поведінки організації у взаємовідносинах з державою, клієнтами – споживачами фізкультурно-оздоровчих послуг, постачальниками, працівниками вивчає корпоративна етика. Змістом ділової етики являються кодекси поведінки, які визначають певний тип взаємовідносин між людьми в процесі трудової діяльності. Родоначальниками корпоративних кодексів вважаються японські компанії. Вони довели регламентування поведінки всередині компанії до абсолюту. Більшість фірм Заходу також мають свої етичні кодекси. При цьому вони виходять з того, що високі етичні стандарти забезпечують стабільний прибуток.

Етика (*грец. ethika, від ethikos* – що стосується моральності, виражає етичні переконання). Таким чином, етика: По-перше це філософська дисципліна, об'єктом вивчення якої є мораль, моральність. По-друге –

система моральних норм і цінностей, що є характерною для певної культурної або релігійної спільноти, соціальної чи професійної групи людей [4]. І, разом з тим, етика це особисті стандарти поведінки, відповідні дійсному внутрішньому характеру індивідуума.

Курс «Діловий етики» поєднує в собі загальні підходи з конкретними практичними завданнями. У терміні «Ділова етика» укладено розуміння того, що охоплюється вся ділова сфера людини, в тому числі і сфера підприємництва (бізнесу), і (або) пов'язана з ним трудова діяльність людей. Це можна виразити у вигляді такої стислої формули:

$$\text{Ділова етика} = \text{виробнича етика} + \text{етика праці}.$$

Таким чином, ділова етика займається визначенням місця і значення моральних норм і цінностей в системі виробничої (підприємницької) діяльності і пов'язаної з нею працею.

В широкому сенсі ділова етика розуміється як сукупність етичних принципів і норм, якими повинна керуватися діяльність організацій та їх членів у сфері управління та підприємництва.

Окремий підрозділ ділової етики є діловий етикет. Етикет (від фр. Etiquette - ярлик, етикетка) це зовнішній прояв людських взаємин (поводження з оточуючими, форми привітань, звернень, одяг, поведінка в громадських місцях, манери та інші аспекти невербальної комунікації). Він регулюється сукупністю встановлених в суспільстві або окремих його соціальних групах відповідних правил поведінки. До нього відносяться правила чемності і ввічливості, прийняті в суспільстві.

Таким чином, етика і етикет різні за етимологією і за походженням. Але у них близьке звучання і в їх основі лежать єдині вимоги моральності, поваги до людини, її гідності. Вони пов'язані і функціонально: етичні норми і правила етикету сприяють розширенню соціального досвіду людей, служать покращенню комунікації й зміцненню їх соціальних зв'язків. Разом з тим, слід зазначити, що етичні норми формувалися до глобалізації суспільства на

мікрорівні, у взаєминах людей, тоді як правила етикету встановлюються на глобальному і макрорівні.

Саме поняття «етичного ведення справ» з'явилося ще в давнину у середовищі торговців; на Русі, а згодом в Україні, їх називали купцями. Репутація купця, перш за все, відображала суспільну моральну оцінку його діяльності. Вирішальне значення мало чесне слово. Крім того, паралельно складався інститут меценатства, як форма соціальної відповідальності власників-підприємців.

Однак широке поширення рух за етичність бізнесу отримало лише в кінці XIX - початку XX століть. Все частіше і частіше починали звучати твердження про те, що корпорації зобов'язані використовувати свої ресурси таким чином, щоб суспільство виявлялося у вигащі - так звана «доктрина капіталістичної благодійності». Найбільші бізнесмени свого часу, такі як «сталевий король» Ендрю Карнегі або Джон Д. Рокфеллер витрачали колосальні суми на соціальні програми, будівництво публічних бібліотек і шкіл. За часів царизму на території України відомі імена соціально відповідальних благодійників сім'ї Ханенків, Алчевських та Симиренків, Миколи Терещенко, Василя Тарновського, Івана Харитоненко, Лазаря Бродського і ряду інших. Безумовно, далеко не всі підприємці дотримувалися подібних поглядів. Деякі українські промисловці в наш час також намагаються відродити традиції доброчинності.

Етика як система моральних норм і цінностей, що є характерною для певної соціальної чи професійної групи людей впливає на комунікацію і стосунки як всередині організації, так і ззовні. Відтак виявлено велику значимість методики системного розгляду етичної й соціальної заохоченості груп зацікавлених осіб, або інакше стейкхолдерів. Проведення стейкхолдер-аналізу спортивного підприємства (stakeholder analysis) дозволяє впорядкувати власне розуміння моральної проблеми і винести по її приводу конкретне судження.

Теорія стейкхолдерів - це теорія особливої моделі компанії, яка певним чином інтерпретує її як соціально відповідальний інститут сучасного суспільства [2]. Вона була розроблена як інструмент урахування соціальної і моральної відповідальності підприємства перед зовнішнім оточенням. Надалі з'ясувалося, що методом аналізу осіб, заради блага яких існує організація можна розглядати практично будь-яке питання взаємодії організації як із зовнішнім оточенням, так і з трудовим колективом. Метод дозволяє глибше зрозуміти ситуацію і винести більш усвідомлене судження.

До стейкхолдер-аналізу спортивного підприємства пасує також етичний або корпоративний кодекс організації. У свій час нами в результаті дослідження було з'ясовано, що «ділова етика формує у робітників почуття спільноти і дозволяє в значній мірі мінімізувати проблему узгодження індивідуальних цілей з місією організації та формує загальний культурний простір, який включає цінності, норми й поведінкові моделі, що їх сповідують усі члени колективу». Також ми виступили за прийняття корпоративних етичних кодексів для підприємств сфери фізичної культури і спорту [3]. Практика використання таких кодексів стала важливим фактором зміцнення статусу спортсменів-професіоналів України і працівників організацій сфери фізкультурно-спортивних послуг.

Корпоративний кодекс представляє собою відповідний кодекс корпоративної етики. Його завдання акумулювати й формалізувати набутий досвід вирішення етичних проблем у бізнесі. Їх першопричина - протиріччя в інтересах стейкхолдерів. Бізнес включає в себе економічні відносини між багатьма групами людей: клієнтами, найманими працівниками, власниками, постачальниками, урядовими та муніципальними організаціями, численними спільнотами - зацікавленими сторонами. Для найбільш ефективного управління, сучасний менеджер повинен по можливості враховувати всю сукупність інтересів, а не лише інтереси власників та акціонерів.

Тому найважливіші завдання кодексу корпоративної етики фізкультурно-спортивної організації - встановити пріоритети щодо стейкхолдерів та шляхи узгодження їх інтересів.

Кодекс корпоративної етики може виконувати три основні функції:

- репутаційну;
- управлінську;
- розвитку корпоративної культури.

Репутаційна функція кодексу полягає у формуванні довіри до компанії з боку стейкхолдерів. Це опис політик, традиційно закріплених у міжнародній практиці по відношенню до клієнтів, постачальників, підрядчикам, місцевої громади, ЗМІ тощо. Таким чином, кодекс, будучи інструментом корпоративного PR, підвищує інвестиційну привабливість компанії. Наявність у компанії кодексу корпоративної етики стає загальносвітовим стандартом ведення бізнесу.

Управлінська функція кодексу корпоративної етики полягає в регламентації поведінки у складних етичних ситуаціях. Підвищення ефективності діяльності працівників здійснюється шляхом регламентації пріоритетів у взаємодії зі значущими зовнішніми стейкхолдерами; визначення порядку прийняття рішень у складних етичних ситуаціях; вказівки на неприйнятні форми поведінки персоналу.

Корпоративна етика, крім того, є складовою частиною корпоративної культури. І кодекс корпоративної етики - значимий фактор розвитку корпоративної культури. Кодекс може транслювати цінності компанії всім співробітникам, орієнтувати співробітників на єдині корпоративні цілі і тим самим підвищувати корпоративну ідентичність.

До важливих проблем, які ми обговорили додаються і такі, як історія й еволюція етики підприємництва і управління в глобальному світі та культурологічні особливості ділової етики в різних країнах світу. Їх ми також висвітлюємо в курсі «Ділової етики».

Визначаючи значення ділової етики для управління спортивними організаціями нами у 1999 р. було запропоновано завідувачому кафедри гуманітарних та соціально-економічних дисциплін НУФВСУ Ю.П.Мічуді започаткувати курс «Етики підприємництва». У мене вже був певний досвід в цій сфері, адже я тоді ще й працював у відділенні релігієзнавства Інституту філософії АН України і відповідав за цей напрямок наукових розробок. (Див., наприклад: Свистунов С.В. Бізнес і релігійна мораль // Академічне релігієзнавство. Підручник. За наук.ред. проф. А.Колодного. – К.: Світ Знань, 2000. – С. 653-663. Свистунов С.В. Культура підприємництва (релігійно-культурний аспект) // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2000, № 2. – С.66-77).

Спочатку на курс було виділено 26 аудиторних годин, які я розбив на 6 тем. Вже наступного 2000 року в програмі було 32 години. Предмет нову більш адекватну назву «Ділова етика». Кількість годин то збільшувалась до 32, то зменшувалась до 20, проте ми дотримувалися викладання 6-7 тем постійно протягом вже 24 років. Практика підтвердила життєздатність такого підходу.

Зараз в робочій програмі «Менеджмент у спортивній діяльності» в наявності так само шість тем. Це:

Тема 17. Роль ділової етики в розвитку сучасного суспільства. Розглядається місце “Ділової етики” в курсі спортивного менеджменту. Основні поняття: етика, мораль, етика підприємництва, трудова етика, ділова етика чи етика бізнесу. Етика та етикет. Соціальна відповідальність і етика бізнесу. Культура і проблема вибору цінностей.

Тема 18. Етика як особливий інструмент управління в сучасному менеджменті складається з питань: Етичні принципи в управлінні. Корупція і особливості етики державного службовця. Ділова етика і управлінські механізми (технології менеджменту). Етика та управлінське рішення. Етичний портрет особи керівника.

Тема 19. Корпоративна етика та соціальна відповідальність підприємства. Тут розглядаються такі питання: Культура фірми і корпоративна етика. Спортивна етика. Етичний кодекс спортивної організації. Етичний кодекс модельного підприємства.

А також: Три підходи до розуміння проблем соціальної відповідальності бізнесу і етики управлінських рішень: традиційний (вузько економічний), етичний та соціально-етичний (стверджувальний підхід). Чотири рівня відповідальності ділової організації: економічний, правовий, етичний і соціальний. Методика системного розгляду заохоченості груп зацікавлених осіб (stakeholder analysis).

Тема 20. Еволюція етики підприємництва і управління в глобальному світі включає такі питання: Еволюція етики підприємництва і управління в різних культурах. Іудео-християнські основи ділової етики Заходу. Ментальні та моральні особливості древніх слов'ян і українців. Східні особливості ділової етики. Еволюція ділової етики буддо-конфуціанської та індо-буддистської культур. Витоки та становлення ісламської ділової етики.

Тема 21. Культурологічні особливості ділової етики в різних країнах світу. Тут розглядаються такі питання: Національні особливості ділової етики. Стандарти етичної поведінки. Буддо-конфуціанський варіант «духу капіталізму» в Японії, Китаї та Кореї.

І остання тема 22. Етика ділового спілкування включає в собі такі аспекти: Ділове спілкування і процес організаційної комунікації. Особливості ділового спілкування в спортивному менеджменті. Підготовка і проведення міжнародних ділових зустрічей. Підготовка і проведення ділових прийомів. Ділова атрибутика.

Зміст курсу «Ділова етика» витримав випробування часом. І зараз є нагода його зафіксувати у вигляді розділу підручника з спортивного менеджменту.

Висновки. Ділова етика ґрунтується на моральних цінностях людини, які визначають їх трудову і соціальну спрямованість як в своїй організації, так і по відношенню до зовнішніх стейкхолдерів. В сфері ФКіС ділова етика, спортивні етика грають важливу роль. Наш курс «Ділової етики» буде сприяти покращанню в цій чутливій сфері.

Перспективи подальших досліджень у цьому напрямку. Формування базового курсу «Ділова етика» для фізкультурних вищих навчальних закладів країни. Завершення та видання підручника зі спортивного менеджменту з відповідними розділами «Ділової етики».

Список використаної літератури

1. Де Джордж Р. Деловая этика: учебный курс для колледжей и университетов / Ричард Т. Де Джордж; пер с англ. Р.И. Столпера. М.: ИГ «Прогресс»; ИД «РИПОЛ КЛАССИК», 2003. – 736 с.
2. Post, J. E., Preston, L. and Sachs, S. (2002), “Redefining the Corporation: Stakeholder Management and Organizational Wealth”, Stanford University Press, California, p. 320.
3. Свистунов С.В. Ділова етика як засіб забезпечення ефективного функціонування фізкультурно-спортивних організацій. *Современный олимпийский спорт и спорт для всех. Матеріали ІХ Міжнародного наукового Конгресу*. К.: Олімпійська література, 2005. С. 90.
4. Філософський енциклопедичний словник / В.І.Шинкарук (голова редколегії). (НАН України, Інститут філософії ім. Г.С.Сковороди). К.: Абрис, 2002. – С. 204 (742 с.)

ХАРАКТЕРИСТИКА ВИКОРИСТАННЯ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ В ДІЯЛЬНОСТІ ФІТНЕС-КЛУБІВ

Серета Н.В. кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент

Харківська державна академія фізичної культури

(Харків, Україна)

Анотація. У статті наведені результати проведеного дослідження стосовно використання різноманітних засобів масової інформації в організаційно-управлінській діяльності фітнес-клубів. Визначено, що з усіх популярних соціальних мереж наймасовішим та переглядаємо є Instagram – 46,8%. Інші мережі теж є популярними та споживачі отримують інформацію з них, але це корелюється в залежності від віку споживача фітнес-клубу.

Ключові слова: маркетинг, фітнес-клуби, засоби масової інформації.

Вступ. Ринок фітнес послуг дуже різноманітний як в сегментарному аспекті, так і у регіональному. У столиці та великих містах спостерігається велика кількість клубів преміум класу, і якщо ще два три роки тому аналітики резюмували те, що в цьому сегменті стало затісно, зараз цей сегмент фітнес ринку вже дуже перегрітий [1, 5].

Мета дослідження – надати характеристику використанню засобів масової інформації в організаційно-управлінській діяльності фітнес-клубів .

Метод дослідження: аналіз літературних джерел, організаційний аналіз, системний аналіз, анкетування, методи математичної статистики .

Результати дослідження та їх обговорення. За результатами проведеного анкетування визначено, що 90% використовують у власній професійній діяльності сучасні методи дослідження ринку фізкультурно-спортивних послуг, 10% - відповіли «ні».

Отже, більша частина респондентів займаються спортом або фізичною культурою. Варіант відповіді «ні» не вибрав ніхто, тобто усі респонденти займалися, займаються або планують займатися у спортивних секціях чи клубах.

Визначено, що 90% споживачів фітнес-клубів задовольняють умови та якість надання фізкультурно-спортивних послуг, 10% - не виявляють ніякого відношення.

Тобто, варіант відповіді «негативно» не вибрав ніхто, тобто негативного ставлення до занять фізичною культурою немає ні в кого, що дуже добре. Більшість людей дали позитивні відповіді. Але є люди які не виявляють ніякого відношення до цього.

Для ефективного використання сучасних методів дослідження ринку фізкультурно-спортивних послуг необхідно визначити які засоби отримання інформації для споживачів є більш ефективними та інформативними. Першу та лідируючу позицію займає мережа Інтернет – 95,7%, далі це альтернативне джерело отримання інформації – знайомі 60,5%. Інші засоби масової інформації є не такі популярні та отримали незначну підтримку (рис. 1.).

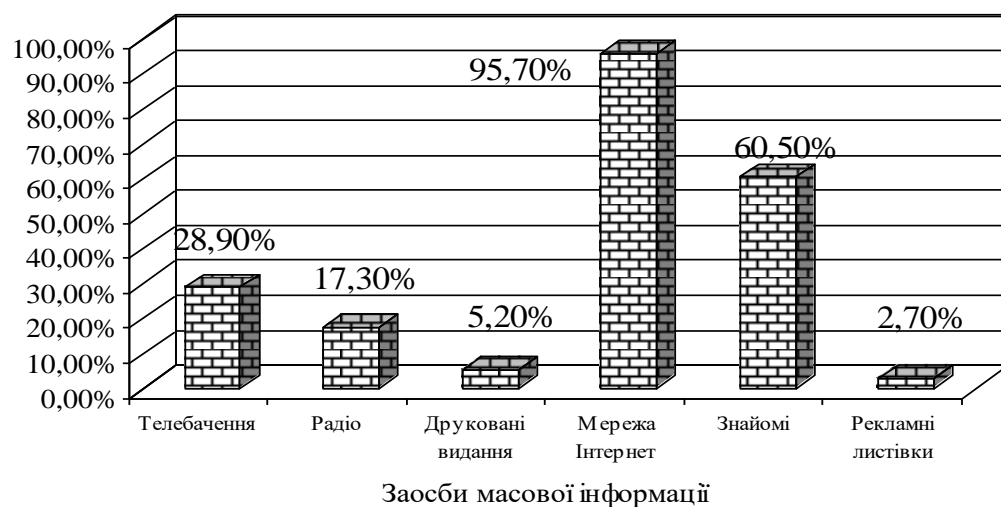

Рис. 1. Популярність засобів масової інформації серед споживачів фітнес-клубів

За результатами дослідження мережа Інтернет визначена одним з популярних засобів отримання інформації. Тому дану сферу необхідно опановувати та використовувати всі можливі соціальні мережі для залучення більшої кількості споживачів до фітнес-клубів та дослідження зміни потреб споживача та тенденції ринку (рис. 2).

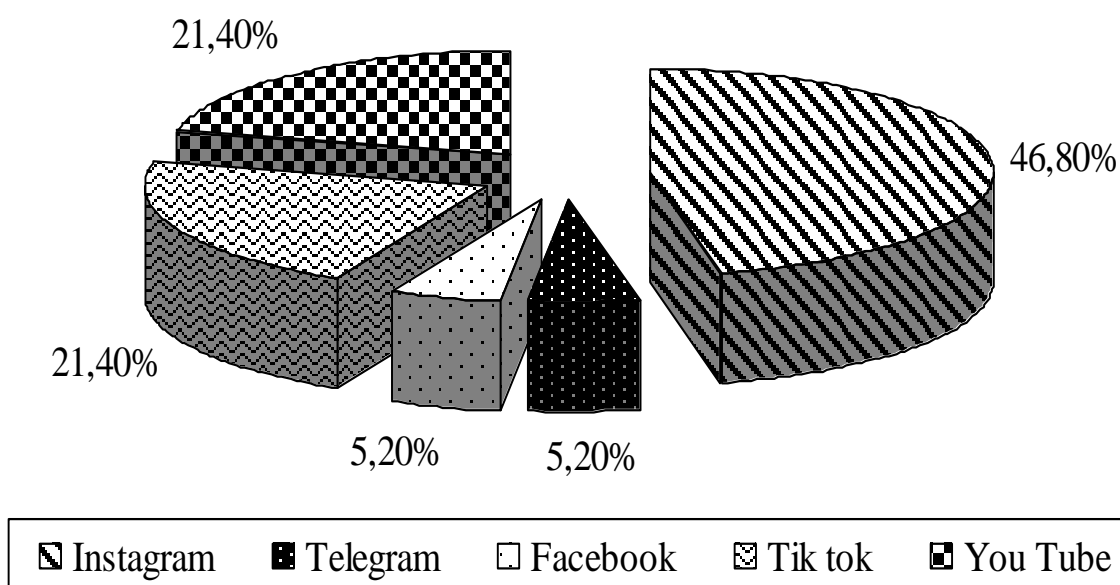

Рис. 2. Популярність соціальних мереж та каналів серед споживачів фітнес-клубів

З усіх популярних соціальних мереж наймасовішим та переглядаємо є Instagram – 46,8%. Інші мережі теж є популярними та споживачі отримують інформацію з них, але це корелюється в залежності від віку споживача фітнес-клубу. Сфера фізична культура і спорт має міжнародний розвиток і добре знайомі більшості представників масової аудиторії у першу чергу завдяки засобам масової інформації. Пропагандуючи фізичну культуру і спорт, регіональні ЗМІ мають значну перевагу завдяки доступності, близькості до свого читача, слухача, глядача. За результатами проведеного аналізу літературних джерел визначено, що регіональні засоби масової

інформації впливають на діяльність посадових осіб: керівників спортивних організацій, органів управління, представників міської влади тощо, які здатні вирішити ту чи іншу проблему, пов'язану з розвитком фізкультурно-спортивного руху [2, 4].

Отже, усі респонденти (100%) знаходяться в місті, де фітнес-клубів багато. Такі показники дуже гарні. У нашому місті дійсно все більш і більш розвивається фізкультурно-оздоровча сфера, з'являються нові фізкультурно-оздоровчі заклади, з'являється більше реклами. Але, незважаючи на це, ще потрібно щоб реклама цих місць зацікавила людей, та змусила їх прийти на заняття, зайнятися своїм здоров'ям, цікавитися сферою фізичної культури і спорту, займатися далі щоб їй подобалося.

Використання методів дослідження ринку фізкультурно-спортивних послуг є необхідним компонентом у формуванні стратегії фітнес-клубу. Нажаль, дослідження показало що працівники у власній професійній діяльності використовують застарілі методи дослідження ринку, не враховуючи сучасні тенденції – SWOT та PEST-аналізи (рис. 3.).

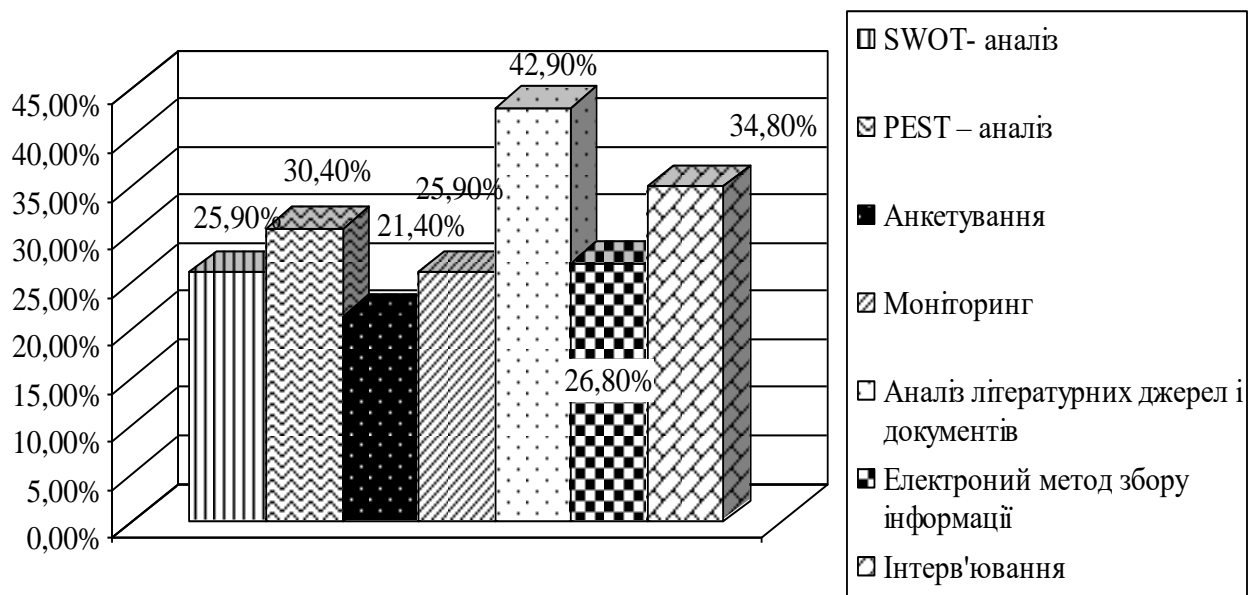

Рис. 3. Характеристика використання методів дослідження в діяльності фітнес-клубів

Дослідження питання ефективності використання сучасних методів досліджень при дослідженні ринку фізкультурно-спортивних послуг виявилось досить неочікуваним. Працівники конкурентів відверто зневажають сучасними методами маркетингових досліджень – PEST-аналіз (оцінка впливу політичних, економічних, соціальних та технологічних факторів на спортивну школу) 6 місце (35,7%) та SWOT-аналіз (оцінка сильних та слабких сторін, її можливостей та загроз) 7 місце (36,6%) (рис. 3.5). Протилежну думку має адміністрація та тренерсько-викладацький склад фітнес-клубів, які вважають використання інноваційних методів в організаційно-управлінській діяльності ефективнішим, ніж залучення традиційних при прийнятті управлінського рішення

Висновки. Дослідження ринку фізкультурно-спортивних послуг означає насамперед визначення об'єктивних економічних тенденцій його розвитку: попиту, пропонування, ціни, стану конкуренції тощо. Це положення має велике значення. Воно застерігає від надмірного волюнтаризму, який спостерігався у нас протягом тривалого періоду і проявлявся в численних спробах відмінити дію законів економіки, адміністративними командами установлювати ціну, визначати обсяг пропонування товарів тощо. Одним з найпопулярніших методів отримання інформації працівники фітнес-клубів вважають – мережу Інтернет (95,7%). Використовуючи даний засіб масової інформації найпопулярнішою соціальною мережею є Instagram (46,8%). Спостерігається тенденція, що працівники фітнес-клубів віддають перевагу традиційним методам дослідження ринку фізкультурно-спортивних послуг, нехтуючи перевагами сучасних методів дослідження ринку.

Список використаної літератури

1. Герасимчук З. В., Яринюк О. О. Маркетинг як інструмент підвищення конкурентоспроможності регіону. *Економічні науки.* – Серія

- „Регіональна економіка”. Збірник наукових праць. Луцький національний технічний університет. Луцьк, 2014. С. 75 -81.
2. Ляшенко Г.П., Моткалюк Р. В. Інтернет-маркетинг та його інструментарій. *Науковий вісник Національного університету державної податкової служби України (економіка, право)*. Київ, 2013. №3 (62). С. 59-65.
 3. Серeda Н.В. Застосування Інтернет-маркетингу для підвищення ефективності діяльності фізкультурно-спортивної організації. Фізична культура, спорт і здоров'я: стан, проблеми та перспективи: збірник тез XX Міжнародної науково-практичної конференції, 17-18 грудня 2020 року. Харків: ХДАФК, 2020. С. 126-128.
 4. Серeda Н.В. Методологія дослідження ринку фізкультурно-спортивних послуг: навчальний посібник для студентів магістратури. Харків: ХДАФК, 2018. 206 с.
 5. Серeda Н., Стадник С., Гончаров В. Особливості діяльності фітнес-клубів в умовах карантинних обмежень *Слобожанський науково-спортивний вісник: [наук.-теорет.журн.* Харків: ХДАФК, 2021. №5 (85). С. 75-81. <https://doi.org/10.15391/snsv.2021-5>
 6. Стадник С.А., Серeda Н.В. Маркетинговий аналіз конкурентоспособності фітнес-клубов в городе Харькове. *Слобожанський науково-спортивний вісник: [наук.-теорет.журн.* Харків: ХДАФК, 2016. №6 (56). С. 120-124.
 7. Троценко А.А. Серeda Н.В. Теоретичні основи формування комплексу маркетингу в сфері фітнес-індустрії. *Стратегічне управління розвитком фізичної культури і спорту: збірник наукових праць*. Харків: ХДАФК, 2018. С. 131-135.

ЕФЕКТИВНІСТЬ ПРИНЦИПІВ СУЧАСНОГО МАРКЕТИНГУ ДЛЯ ТРАДИЦІЙНИХ БОЙОВИХ МИСТЕЦТВ

¹**Серпутько О. К.** здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти
тренер з айкідо Eurasia Aikido Organization

²**Степанюк С. І.** кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент,
доцент кафедри теорії та методики фізичного виховання

²**Городинська І. В.** кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент,
доцент кафедри теорії та методики фізичного виховання

¹*Громадська організація «АЙВА ДОДЖО» (Херсон, Україна)*

²*Херсонський державний університет (Херсон, Україна)*

Анотація. У представленій розвідці розглядається ефективність застосування сучасних маркетингових стратегій для розвитку та маркетингової діяльності клубів традиційних бойових мистецтв України. Увага приділена як впливу маркетингу на економічну діяльність індустрії та культуру бойових мистецтв, так і дискурсивному впливу традицій клубів на формування сучасного маркетингу.

Ключові слова: маркетинг, маркетинг спорту, бойові мистецтва, айкідо, традиційні бойові мистецтва

Вступ. Принципи маркетингу працюють скрізь, навіть у спорті, особливо, коли мова йде про приватні клуби. Традиційні одноборства здебільшого орієнтовані не на змагання, або великий спорт, а на рекреаційний вплив на вихованців, соціалізацію, можливість займатися фізичним розвитком незалежно від рівня фізичної підготовленості, що є актуальним як для дітей, так і для дорослих. Аналіз останніх досліджень та публікацій показує, що навіть клуби традиційних одноборств не тільки потребують популяризації своєї діяльності, але й вимагають особливих маркетингових підходів, адже, як показує досвід, в світі клуби одноборств

все частіше стають осередками інклюзивної освіти, бо на першому місці не спортивні результати, а індивідуальні надбання кожного учасника виховного процесу та єдність із колегами по клубу. Вітчизняні клуби одноборств, на противагу досвіду іноземних колег, висувають до вихованців більш жорсткі вимоги, часто відкидаючи саму ідею просування та популяризації діяльності клубів, через що, за умови активного використання потенційними клієнтами соціальних мереж та сервісів всесвітньої електронної мережі, спостерігається зниження інтересу до даних видів одноборств за умови наявності у клубах, тим не менш, дуже сильної педагогічної бази.

Мета дослідження та завдання дослідження. Метою представленого дослідження є виокремлення найбільш дієвих інструментів для просування діяльності клубу традиційних бойових мистецтв та оцінка ефективності принципів сучасного маркетингу для досягнення зазначеної мети.

Матеріал і методи дослідження. Серед українських вчених спостерігається значний брак наукових праць і досліджень у галузі спортивної науки айкідо та інших видів традиційних одноборств, особливо це стосується питань маркетингу та управління. Проте спостерігається інтерес до методичної та технічної складової навчання традиційних одноборств на теренах вітчизняної науки про спорт (наукові розвідки Степанюк С.І. (2022, 2023), Шалар О.Г. (2020, 2021), Стрикаленко Є.А. (2019, 2020, 2021), Серпутько О.К. (2022, 2023) [2]).

Працюючи над вирішенням завдання представленого дослідження, нами були використані такі методи, як аналіз літературних джерел, теоретичний аналіз та узагальнення наукових даних з урахуванням власного досвіду керування клубом айкідо.

Результати дослідження та їх обговорення. Бойові мистецтва, хоча і належать до спортивних дисциплін, проте завжди стоять осторонь, адже ставлять за мету не перемогу над суперником, а пошук внутрішньої гармонії

як засобу взаємодії із всесвітом. Тож тренеру-сенсею доводиться суміщати роль як наставника по фізичному розвитку, який включає в себе здебільшого роботу над специфічними навичками, так і провідника в світ внутрішнього пошуку та роботи над персоналіями кожного індивіда, з метою досягти глибинного розуміння мети вивчення одноборств та його принципів і технік. Окрім того, тренер є і головою додžo, що в юридичному сенсі означає, що і будь-які питання з маркетингу та управління даною організацією також залежать від його рішень, що вимагає не тільки наявності спеціальних навичок, але і глибинних знань і розуміння того, що є актуальним на сьогоднішній день та як буквально продавати послуги додžo з метою популяризації даного виду традиційного бойового мистецтва та забезпечення його розвитку та процвітання.

Бути затребуваним сьогодні означає не тільки бути талановитим педагогом та айкідкою, але й знати як просувати справу свого життя, не витрачаючи дорогоцінний час на методи, що є характерними для традиційних одноборств, проте давно не є актуальними та ефективними з погляду на сучасний маркетинг. Отже, завданням тренера сьогодні є втілення в тренувальний процес і певних маркетингових стратегій, деякі стосуються безпосередньо тренувально-освітньої діяльності [5].

Керуючись власним досвідом, ми виділили основні маркетингові стратегії, це:

1. Традиційний маркетинг
2. Подійний маркетинг
3. Цифровий маркетинг

В рамках кожного з типів маркетингових стратегій є саме ті, що працюють для шкіл бойових мистецтв найбільш ефективніше. Наприклад, цифровий маркетинг – не просто просування додžo онлайн, це ціла інфраструктура, яка сьогодні може замінити абсолютно усі інші шляхи взаємодії з існуючими та потенційними клієнтами та інвесторами.

Прийнято вважати, що основою усієї маркетингової діяльності сьогодні є власний сайт клубу, де можна через пошуковики знайти будь-яку інформацію про роботу організації. Проте, як показує досвід, чудовою альтернативою сайту можуть бути аккаунти в соцмережах, оформлені певним чином та такі, що є активними та надають всю необхідну для споживача інформацію. Тим не менш, наявність сайту дозволяє не тільки зафіксувати пошукові дані в інтернаціональній мережі, але й налаштувати SEO оптимізацію, яка забезпечить оптимальний пошук за певними запитами, таргетинг, що допоможе сфокусуватися на певній віковій категорії, що проживає в певному районі, а також налаштувати пошук за іншими специфічними критеріями, якщо є така потреба. Аби перелічені інструменти працювали вдало, слід звернути увагу на такі риси цільових сторінок, якими є універсальні інструменти просування сайту в інтернет:

1. Прості URL-адреси, з яких зрозумілі цілі та задачі діяльності школи
2. Відсутність посилань на сторонні сайти та сервіси, аби людина отримала те, заради чого пришла на цільову сторінку та не відволікалася
3. Текст має бути не лише функціональним, тобто включати ключові слова та анкори, але й бути корисним і цікавим
4. Заголовки повинні бути зрозумілі, привабливі та цінні для читача, відповідно текст має відповідати змісту заголовку
5. Одне маркетингове завдання – один текст, не намагайтеся одним текстом вирішити купу задач і озказати історію бойового мистецтва, клубу і т.д.
6. Заклик до дії – змотивуйте читача діяти

Величезне значення для просування і, як наслідок, для усебічного розвитку організації та нетворкінгу є вивчення аудиторії, якою є не лише потенційні нові клієнти, їх батьки, знайомі, друзі, але й діючі майстри суміжних або близьких бойових мистецтв, або представників інших шкіл чи організацій. Окрім того, така стратегія допомагає показати особистість та стиль викладання тренера та школи в цілому, що є неоціненним засобом

взаємодії як з колегами з різних країн, так і з студентами. Для створення адекватного контенту варто орієнтуватися на тип та рівень потенційного студента [3].

Серед інших каналів соціальних медіа слід виділити Facebook та Instagram, які можуть як дублювати, так і доповнювати один одного. Тип повідомлення залежить від його характеру, так, можливо завантажити як аудіо повідомлення, так і фото, і відео контент, які, за твердженням сучасних маркетологів, є найбільш вдалим та ефективним, адже презентують візуальний контент, що сприймається аудиторією значно краще та знаходить вищий відсоток відгуку.

Також рекомендується захоувати творчий потенціал своєї аудиторії, пропонуючи не лише вузькопрофільний контент з обраного одноборства, але й дотичні до нього спортивні та реабілітаційні дисципліни, як то, у випадку айкідо, може бути: тайзо, дихальні вправи, йога, тайчі, техніка нанесення ударів ногами, руками, володіння зброєю, вибір гі для занять, стретчинг, медична складова занять бойовими мистецтвами, думка спеціалістів зі сфери фітнесу, психологів, керівників стартапів та інших бізнес-проектів тощо [4].

Як зазначають професіонали, найбільш дієвим сьогодні є відео контент, що має включати короткі та прості рішення реальних життєвих ситуацій, або ж нести певну мотиваційну інформацію. Щодо покращення свого фізичного стану, що є інструментом для підвищення соціального статусу. Усі відео матеріали мають бути знятими на високоякісну камеру та містити актуальний музичний супровід, у випадку, коли публікація є відеокліпом без словесних інструкцій [3].

Важливо не нехувати використанням хайлайтів, якими легко ділитися, як у сторіз, так і в приватних повідомленнях, і в якості репосту. Також важливими є хештеги, що є дієвим інструментом для збільшення аудиторії. Найбільшою помилкою власників шкіл бойових мистецтв в Instagram – є

вибір надто широких хештегів. Таким чином зростає кількість підписників, але варто розуміти, що ці підписники не є потенційною аудиторією сторінки, тобто це не резиденти, що прийдуть записатися у ваше доджо.

Не зважаючи на різницю в вікових аудиторіях Facebook та Instagram, за допомогою бізнес-інструментів можна керувати обома профілями одночасно, що є дуже зручним.

Найбільш дієвими способами подолання браку органічного охоплення є:

1. Прямі трансляції
2. Публікації з використанням мемів
3. Створення приватної групи в соцмережі
4. Відмічати дійсних членів клубу в публікаціях

Ще один дієвий канал залучення нових членів клубу – це YouTube, що є потужним місцевим маркетинговим інструментом, який вимагає додавання географічних ідентифікаторів до назв відео, що є сигналом місцевим глядачам, що вони можуть тренуватися з вами, якщо їм подобається ваш вміст. І, аби підсилити вплив відео-контенту на аудиторію, варто вставити ці відео з відповідними публікаціями в блозі на свій веб-сайт, це може збільшити кількість часу, який читач проводить на вашому веб-сайті, і якщо їм достатньо сподобається відео, вони перейдуть на YouTube, щоб підписатися на ваш канал.

Ініціація, участь та проведення заходів є ще одним засобом ефективного маркетингу, що є характерним для бойових мистецтв. Направленість даного засобу може бути спрямована на студентів та потенційних студентів різних рівнів та різного віку, і вона може мати вигляд не лише показового виступу, але й консультування, майстре-класу, роздачі флаєрів та візиток тощо. Особливо дієвими є місцеві ярмарки, заходи в школах певного району, паради, благодійні заходи, забіги, тетральні та кінопрем'єри, заходи в паркових зонах та зонах для відпочинку. Не слід

також ігнорувати той факт, що участь у подібних заходах дуже позитивно впливає на єдність та вмотивованість дійсних членів клубу [1].

Висновки. Принципи сучасного маркетингу для розвитку та популяризації шкіл та клубів сучасних бойових мистецтв не тільки є ефективним інструментом, але й є специфічними, а, отже, вимагають від управлінця та керівника додатково вивчення та залучення до своєї роботи. Не зважаючи на історичну традиційність бойових мистецтв, при правильному підході вони чудово взаємодіють з новітніми технологіями в рамках сучасного маркетингу, даючи необхідні знання та засоби покращення життя в суспільстві кожному учаснику цього процесу, незалежно від ролі та рівня фізичної підготовленості та впливу на розвиток бойових мистецтв.

Перспективу подальших досліджень вбачаємо у детальному описі варіативності використання найбільш ефективних принципів маркетингу для шкіл сучасних бойових мистецтв.

Список використаної літератури

1. Sunadomari, K. *Enlightenment Through Aikido*. Dennis Clark Trans. Berkeley, CA: North Atlantic Books, 2004.
2. Stepanyuk, S., Serputko, O., Kharchenko-Baranetska, L., Koval, V., & Tkachuk, V. The problem of preparation of aikido athletes of the second period of adulthood for the first and second dan degree attestation. *Scientific Journal of National Pedagogical Dragomanov University. Series 15. Scientific and Pedagogical Problems of Physical Culture (physical Culture and Sports)*, (1(145), 2022. p. 13-16. [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2022.1\(145\).03](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2022.1(145).03).
3. Peterson, S., Vactor, K. *Starting and Running Your Own Martial Arts School*. Boston, MA: Tuttle Publishing, 2002.
4. Jackson, S., Andrews, D. *Sport, Culture, and Advertising*. New York, NY: Routledge, 2005.
5. Kim, S. *Martial Arts Instructor's Desk Reference: A Complete Guide to Martial Arts Administration*. Wethersfield, CT: Turtle Press, 2002.

УДК 796:331.108.54 (045)

НЕМАТЕРІАЛЬНЕ ЗАОХОЧЕННЯ ПРАЦІВНИКІВ ФІЗКУЛЬТУРНО-СПОРТИВНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

Собко Н.Г. кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент, доцент кафедри теорії та методики олімпійського і професійного спорту

Маленюк Т.В. кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент, доцент кафедри теорії та методики олімпійського і професійного спорту

*Центральноукраїнський державний університет імені Володимира
Винниченка (Кропивницький, Україна)*

Анотація. Проведене опитування щодо використання способів нематеріального заохочення працівників фізкультурно-спортивних організацій. Проаналізовано пріоритетні види заохочення тренерів-викладачів.

Ключові слова: спорт, керівник, нематеріальне заохочення, працівники.

Вступ. Характерною рисою сучасного менеджменту є визнання зростання ролі людського фактору та розробка нових форм і методів управління персоналом [1, С. 26; 3, С. 18].

Сучасний менеджер (керівник) повинен враховувати всі фактори, щоб забезпечити успішну роботу підприємства чи організації. Одним з таких факторів фахівці вважають проблему мотивації [4].

Згідно змістовних теорій мотивацій, для того, щоб повністю ефективно використовувати людський капітал необхідно виявити всі його мотиваційні структури, що пов'язано зі значними витратами. Саме ця обставина спонукала фахівців до розробки методу матеріальних та нематеріальних стимулів, оскільки «добровільність вибору дозволяє оптимізувати ефект стимулювання» [2, С. 49].

Мотивації та стимулюванню трудової діяльності працівників останнім часом присвятили свою увагу низка дослідників: Мінева О. К. (2015), Озерникова Т. Г. (2016), Наумова Д. А. (2017), Заруцька К. О. (2018), Кобелева Т. О. (2021), Токарева Ю. А. (2021) та інші, що підтверджує актуальність порушеної проблеми.

Ефект стимулювання здійснюється із застосуванням матеріального і нематеріального заохочення (моральна мотивація містить визнання переваг (індивідуальних та загальних) [5, С. 26].

Матеріальне стимулювання працівників, як державних спортивних організацій та установ так і комерційних, часто відображається у вигляді премій та доплат. Проте, різні форми матеріального стимулювання, що використовуються в організації, підкріплюються і різними негрошовими формами заохочення. В спеціальній літературі [2, С. 50; 5, С. 23] представлені наступні методи нематеріального стимулювання: вільні дні, путівки на відпочинок, забезпечення інформацією, участь у семінарах, соціальні пільги, поїздки за кордон, участь у тренінгах, стажування, що на думку авторів, призведе до задоволеності та реалізації планів, а в кінцевому підсумку – до підвищення працездатності та ефективності працівників.

Ефективність комплексного підходу до стимулювання персоналу зумовлена тим, що поведінка людини, її робочі результати не визначаються виключно грошовою мотивацією. Людина має значну кількість не пов'язаних з грошима потреб, які здійснюють істотний вплив на її роботу. Система заохочення персоналу, що застосовується різними організаціями, покликана досягти поліпшення трудової мотивації через задоволення широкого кола потреб, що залишаються поза дією системи матеріального стимулювання працівників. Відтак нематеріальне заохочення починає бути більш значущим.

Мета дослідження: вивчити прийнятні способи стимулювання керівниками співробітників фізкультурно-спортивних організацій. **Завдання**

дослідження: визначити стан та перспективи використання нематеріального заохочення працівниками фізкультурно-спортивних організаціях.

Матеріал і методи дослідження. У опитуванні взяло участь 56 осіб: з них 35 тренерів-викладачів з видів спорту мережі спортивних шкіл, 12 тренерів фітнес-центрів та 9 працівників управлінських структур м. Кропивницького. Використані наступні методи дослідження: теоретичний аналіз та узагальнення, метод опитування.

Результати дослідження та їх обговорення. На рівні менеджменту теорія Маслоу має на увазі, що для підтримки мотивації своїх співробітників керівники повинні гарантувати задоволення певних потреб:

- фізіологічних (гідна заробітна плата, що дозволяє покрити витрати на харчування та проживання, відсутність тривалих періодів понаднормової роботи тощо);
- потреб в безпеці (гідна заробітна плата, охорона праці, соціальне страхування, відсутність цькування в колективі тощо);
- потреб в приналежності (почуття приналежності до компанії і узгодженості дій);
- потреб у визнанні (оцінка виконаної роботи, довіра, можливість кар'єрного росту в компанії тощо);
- потреб в самовираженні (повага цінностей співробітника, забезпечення співробітнику можливості для продовження навчання, застосування своїх творчих здібностей тощо).

Нині багато організацій відчули необхідність повернутися саме до добре знайомих, але забутих методів морального стимулювання праці (система мотиваційного впливу у вигляді нематеріального заохочення), оскільки достатніх фінансових можливостей для підтримки високого рівня трудової мотивації персоналу лише на основі грошових стимулів найчастіше немає, та й не все вимірюється грошима.

Нами використаний опитувальник «негрошові заохочення», запропонований Гагарінською Г. П. (2003), який містив сімнадцять питань з двома варіантами відповіді. Респонденти були ознайомлені із списком можливих заохочень і визначались з варіантом відповіді. Здійснена обробка одержаних під час опитування результатів (таблиця 1).

Таблиця 1

Нематеріальні заохочення працівників спортивних організацій

№ з/ч	Види заохочень	Використовуються зазвичай		Варто було б використовувати частіше	
		Абс.	%	Абс.	%
1.	Подяка, похвала з боку керівника при особистому спілкуванні	39	69,6		
2.	Публічне визнання заслуг (на нараді, на зборах)	37	66,1		
3.	Пропозиція більш цікавої роботи	20	35,7		
4.	Пропозиція більш перспективної, престижної роботи	16	28,6	36	64,3
5.	Цінні подарунки	4	7,1		
6.	Можливості для неформального відпочинку за рахунок організації (вечора, поїздки, пікніки)	-	-	46	82,1
7.	Розширення повноважень, надання більшої самостійності	11	19,6		
8.	Участь в підготовці рішень	19	33,9		
9.	Поліпшення умов роботи	24	42,9	39	69,4
10.	Надання додаткового обладнання, нової техніки	17	30,4		
11.	Нагородження грамотою, листом подяки від керівництва	38	67,9		
12.	Відгул, додатковий день до відпустки	8	14,3		
13.	Відрядження на навчання, що є значущим для працівника, підвищення кваліфікації	20	35,7	45	80,4
14.	Зустрічі з керівництвом організації в неформальній обстановці (обід, спільний відпочинок тощо)	41	73,2		
15.	Престижне відрядження	10	17,9		
16.	Фотографія на Дошці пошани	24	42,9		
17.	Стаття в корпоративній газеті, передача по місцевому радіо, телебаченню, присвячена працівнику	6	10,7		

Аналіз представлених у таблиці даних свідчить, що переважна більшість пропонованих видів нематеріального заохочення сьогодні відображена в практиці спортивних організацій. Проте міра їх відображення є різною. Так, зустрічі з керівництвом організації в неформальній обстановці, за твердженням опитуваних, є найбільш вживаним способом заохочення (73,2%); подяку, похвалу з боку керівника при особистому спілкуванні та нагородження грамотою, листом подяки, публічне визнання заслуг отримують зазвичай від 66,1% до 69,6% працівників. Респонденти схвалюють також постійно існуючу практику стимулювання професійного зростання працівників: відрядження на навчання (35,7%); участь в підготовці рішень (33,9%); надання нової техніки, додаткового обладнання (30,4%); пропозиція більш перспективної, цікавої роботи (в середньому 32,2%); розширення повноважень (19,6%).

Більш стриманішими опитувані були у висловлюваннях щодо цінних подарунків (7,1%) та престижного відрядження (17,9%), додаткового дня до відпустки (14,3%); не популярною виявилась і публічна пошана працівника (10,7%). Водночас, бажаний для працівників вид нематеріального заохочення – неформальний відпочинок за рахунок організації, – не використовується адміністраціями спортивних організацій та установ взагалі, що на наш погляд, пояснюється відсутністю у них достатніх фінансових можливостей (особливо в державних організаціях).

Цікавими і тими, що, на нашу думку, мають привернути увагу керівників, є види заохочення, які працівники хотіли б відчувати частіше. Відповіді респондентів охопили широке коло їхніх потреб: умови праці (66,9%), кар'єрний ріст (80,4%) і відпочинок (82,1%).

Висновки. Зроблено аналіз результатів опитування, що характеризує реальний стан та пріоритет використання негрошових заохочень для підтримки високого рівня трудової мотивації персоналу фізкультурно-

спортивних організацій. Отримані результати можуть бути корисними для забезпечення керівниками успішної роботи підприємства чи організації.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у порівнянні способів матеріального і морального стимулювання працівників державних і комерційних спортивних організацій та ефективності їх реалізації.

Список використаної літератури

1. Бардась А. В., Бойченко М. В., Дудник А. В. Менеджмент: навч. посіб. Дніпропетровськ. 2012. 377 с. URL : <https://ir.nmu.org.ua/bitstream/handle/123456789/1836/%D0%9D%D0%A2%D0%91453207.pdf?sequence=1>
2. Ліфер О. М. Шляхи вдосконалення системи забезпечення персоналом у фітнес клубах: кваліфікаційна робота. Київ. 2021. 75 с.
3. *Мотивация и стимулирование трудовой деятельности* : учебник / О. К. Минева [и др.]. Москва : Альфа-М: Инфра. Москва. 2015. 269 с.
4. Перевозчикова Н. О., Котова Ю. І. Особливості мотивації персоналу на сучасних підприємствах. *Ефективна економіка*. №4. 2013. URL : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1961>.
5. Сергіїв Р. Д. Вдосконалення мотиваційного забезпечення в контексті управління фінансово-економічною безпекою підприємства: кваліфікаційна робота. Дніпро. 2020. 112 с. URL : <https://dspace.dsau.dp.ua/bitstream/123456789/4074/1/%D0%A1%D0%B5%D1%80%D0%B3%D1%96%D1%97%D0%B2%20%D0%A0.%D0%94..pdf>

СТВОРЕННЯ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ СПЕЦІАЛІЗОВАНОГО СПОРТИВНОГО КЛУБУ В ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Темченко В.О. кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент

Акінін Л.А. старший викладач

Коник Г.О. старший викладач

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

(Харків, Україна)

Анотація. Дослідження спрямоване на аналіз процесу створення спортивних клубів в закладах вищої освіти на прикладі Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Наведено передумови для створення та основні напрямки і завдання роботи спортивного клубу.

Ключові слова: заклад вищої освіти, фізична культура, спорт, спортивний клуб

Вступ. Фізична культура і спорт є невід'ємною складовою роботи закладів вищої освіти. Аналіз досліджень та публікацій показав, що наразі реорганізації вимагає не лише освітній процес з фізичного виховання здобувачів вищої освіти, а й структура роботи з розвитку фізичної культури та спорту у закладах вищої освіти.

За даними дослідників традиційна система фізичного виховання студентської молоді у закладах вищої освіти, змістовна частина якої побудована на суворій регламентації й авторитарності освітнього процесу, на сучасному етапі потребує впровадження нових напрямків організації фізкультурно-спортивної діяльності [3].

Реорганізація системи фізичного виховання у вишах України потребує пошуку не тільки нових підходів до фізкультурно-оздоровчої роботи зі студентами, а й нової моделі управління галуззю студентської фізичної

культури та спорту як у цілому в Україні, так і у кожному закладі вищої освіти [5].

Розвитку діяльності з фізичної культури та спорту у закладах вищої освіти сприяє також створення фізкультурно-спортивних центрів, спортивних клубів тощо [1, 2]. Наразі це можливо здійснити завдяки автономії вишів, яка передбачає самостійність, незалежність і відповідальність у прийнятті рішень стосовно розвитку академічних свобод, організації освітнього процесу, наукових досліджень, внутрішнього управління, економічної та іншої діяльності, самостійного добору і розстановки кадрів [4].

Мета дослідження та завдання дослідження. Метою дослідження є аналіз процесу створення спортивного клубу в закладі вищої освіти на прикладі Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Завданням дослідження є визначення передумов створення спеціалізованого спортивного клубу та основних завдань його роботи.

Матеріал і методи дослідження. Матеріал дослідження: організаційна структура та менеджмент галузі фізичної культури та спорту Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Методи дослідження: огляд сучасної літератури за темою дослідження, моніторинг інтернет-ресурсів, організаційний аналіз, системний аналіз, порівняння та співставлення.

Результати дослідження та їх обговорення. Система організації студентських спортивних змагань в Україні сприяє розвитку видів спорту у закладах вищої освіти. На сучасному етапі у зв'язку з високою конкуренцією та рівнем спортивних результатів кафедри фізичного виховання та спорту внаслідок обмеженого штату не в змозі забезпечити належний розвиток видів спорту. Одним із шляхів вирішення даної проблеми є створення для цього у виші структурних підрозділів фізкультурно-спортивного спрямування – спеціалізованих спортивних клубів. Порядок створення спортивного клубу визначається статутом вишу.

На межі тисячоліть у Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна було розпочато роботу зі оптимізації роботи з фізичної культури та спорту. Паралельно з кафедрою фізичного виховання та спорту почали функціонувати нові фізкультурно-спортивні структурні підрозділи. Це спеціалізовані спортивні клуби з видів спорту, які мали на той час найбільшу популярність, історичні традиції та перспективи розвитку в Каразінському університеті: тенісний клуб «Унікорт», фехтувальний клуб «Уніфехт» та футбольний клуб «Універ-Локо».

Передумовами створення спортивного клубу з виду спорту у закладі вищої освіти є наявність:

1. спортивної інфраструктури для розвитку виду спорту;
2. традицій розвитку виду спорту та спортивні досягнення;
3. спеціалістів з даного виду спорту;
4. інтересу студентів, а також працівників ЗВО, до занять цим видом спорту.

Основними завданнями у роботі спеціалізованих спортивних клубів є:

- розвиток профільних для спортивних клубів видів спорту у ЗВО;
- сприяння оздоровленню здобувачів вищої освіти та працівників університету шляхом організації та надання фізкультурно-оздоровчих послуг з профільних для клубів видів спорту;
- організація фізкультурно-спортивної роботи, підготовка і проведення спортивно-масових заходів, спрямованих на популяризацію фізичної культури, спорту та здорового способу життя;
- надання на спортивних спорудах платних фізкультурно-оздоровчих послуг в час, вільний від проведення навчальних занять з фізичного виховання, спортивних змагань та спортивно-масових заходів.
- організація та проведення спортивних змагань;
- раціональне використання наявної спортивної інфраструктури, сприяння її реконструкції та ремонту;

- залучення талановитих спортсменів з числа абітурієнтів для вступу до вишу.

Створення в Каразінському університеті спортивних клубів оптимізувало використання наявних спортивних споруд, сприяло розвитку спорту вищих досягнень. Окрім того, активізувалась робота з надання платних фізкультурно-спортивних послуг, що в свою чергу сприяло ремонту та реконструкції спортивної інфраструктури.

У подальшому в університеті було створено спортивні клуби зі стрільби з лука, а також силових видів спорту та єдиноборств.

Нова система потребувала проведення структурної та управлінської реформи галузі фізичної культури та спорту в університеті. Створення університетського фізкультурно-спортивного центру, який об'єднав спортивні клуби та адміністративно-господарську службу спортивних споруд, оптимізувало структурну схему. Управління сферою фізичної культури та спорту здійснюється Радою з питань фізичної культури та спорту, яка проводить свою діяльність на підставі Положення, затвердженого вченою радою університету, та до якої окрім представників підрозділів фізкультурно-спортивного спрямування входять також проректори, представники профспілкових комітетів та органів студентського самоврядування, центру зв'язків з громадськістю.

Діяльність спортивних клубів у співпраці з кафедрою фізичного виховання та спорту принесла відчутні результати. В Каразінському університеті створено умови для занять спортивно орієнтованим фізичним вихованням, коли студент має змогу обрати для занять той чи інший вид спорту і займатися ним як на фізкультурно-оздоровчому, так і на спортивному рівні. Щороку в університеті кількість тенісом займалися понад 250 осіб, фехтуванням – понад 60 осіб, футзалом – понад 200 осіб.

У спорті вищих досягнень також було зроблено крок вперед. Фехтувальники, які готувалися до змагань на базі університетського

спортивного клубу «Уніфехт», представляли нашу країну на Олімпійських іграх та чемпіонатах світу, де ставали переможцями та призерами. Вихованці тенісного клубу «Унікорт» входили до складу національних та студентських збірних команд України та були учасниками Кубку Девіса, Кубку Федерацій та Всесвітніх літніх Універсіад. Студентська команда Каразінського університету з футзалу була срібним призером першості Європи та представляла Україну на Європейських студентських іграх.

Надання фізкультурно-оздоровчих послуг спортивними клубами забезпечило можливість займатися тисячам харків'ян. Залучені кошти направлялись і на розвиток та утримання спортивної інфраструктури: ремонт та реконструкцію, а також оплату частини комунальних послуг.

Висновки. В результаті проведеного аналізу розкрито напрямки організації роботи та структури галузі фізичної культури та спорту в закладі вищої освіти на прикладі Харківського національного університету імені В.Н.Каразіна, зокрема – створення, основні завдання та напрямки роботи спеціалізованих спортивних клубів.

Перспективи подальших досліджень. У подальшому передбачається пошук шляхів модернізації організаційної роботи та управління фізкультурно-спортивною діяльністю закладів вищої освіти у повоєнний період.

Список використаної літератури

1. Бабічев А., Темченко В., Акінін Л. Модернізація системи управління галуззю фізичної культури та спорту у закладі вищої освіти. *Фізична культура, спорт і здоров'я: стан, проблеми та перспективи: збірник тез XXII Міжнародної науково-практичної конференції*, 2018. Харків : ХДАФК. С. 503-505.
2. Базильчук В., Базильчук О. Роль спортивного клубу у фізкультурно-спортивній роботі ВНЗ. Професійне становлення особистості, 2013, № 2. С. 183-187.

3. Попрошаєв О.В., Білик О.А. Організація фізичного виховання у закладах вищої освіти: тенденції та перспективи. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. 2021. Вип. 5к (134). С. 111-116
4. Про вищу освіту: Закон України Редакція від 27.10.2022 № 2438-IX [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
5. Olkhovy, O.M., Petrenko, Y.M., Temchenko, V.A., & Timchenko, A.N. «Model of students' sportoriented physical education with application of information technologies». *Physical education of students*. 2015. №3, pp. 29-37.

ІННОВАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ УПРАВЛІННЯ ПРОФЕСІЙНОЮ ОСВІТОЮ У СФЕРІ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ

ASSESSING STAKEHOLDER PERCEPTION OF GOAL AND OBJECTIVE CONGRUENCE IN A GRADUATE PROGRAM OF PHYSICAL EDUCATION USING IMPORTANCE-PERFORMANCE ANALYSIS FRAMEWORK

Nozaleda Bryan M. Doctor of Philosophy in Education, Professor

College of Human Kinetics, Cagayan State Unaversity (Philippines)

Abstract. *The congruency of a graduate program's goals and objectives with the broader institutional goals is crucial for its success. This study aimed to assess the congruency of the goals and objectives of a graduate program in physical education using the Importance-Performance Analysis (IPA) framework, focusing on stakeholders' level of awareness, acceptability, and perceived alignment.*

Methods: *A cross-sectional survey was conducted, utilizing a structured questionnaire distributed to 74 participants, including students and administrators, via Google Forms. Descriptive statistics and IPA were employed for data analysis.*

Results: *The findings revealed a high level of congruency between the program objectives and the graduate school objectives, and between the university vision and the graduate school vision and mission. However, some discrepancies were identified in stakeholders' level of acceptability of specific objectives.*

Conclusion: *The study underscores the importance of effective communication and engagement strategies to ensure alignment with stakeholder needs and expectations, contributing to the overall success of the institution. The results provide valuable insights for institutions to improve their graduate programs in physical education and align them with broader institutional goals.*

Keywords: *stakeholder alignment, program evaluation, higher education, institutional goals, communication strategies*

Introduction. The role of graduate programs in physical education is critical for preparing professionals who can effectively contribute to the development of the field and promote healthy lifestyles in various settings [1,2,3]. Ensuring the congruency of the goals and objectives of these programs with the broader vision, mission, and goals of the hosting institution is essential to provide a quality education that aligns with the needs and expectations of the stakeholders [4]. The present study aims to assess the congruency of the goals and objectives of a graduate program in physical education using the Importance-Performance Analysis (IPA) framework, a tool widely used for evaluating the effectiveness of an organization's strategies, goals, and objectives [5].

Previous research has highlighted the importance of aligning the goals and objectives of graduate programs in physical education with the broader vision and mission of the hosting institution [6,7]. Aligning these components can ensure that the program meets the needs and expectations of the stakeholders and contributes to the overall success of the institution [8]. However, there is limited empirical evidence on the congruency of the goals and objectives of graduate programs in physical education, particularly in the context of the Importance-Performance Analysis framework.

The Importance-Performance Analysis (IPA) framework, originally proposed by Martilla and James [5], is a valuable tool for assessing the performance of an organization across various dimensions. The IPA allows for the identification of areas where the organization is performing well and areas that require improvement, providing insights into the effectiveness of the organization's strategies, goals, and objectives. The application of the IPA framework in the context of graduate programs in physical education can provide valuable insights into the congruency of the program's goals and objectives with the broader goals of the institution.

One of the critical aspects of the assessment of graduate programs in physical education is the evaluation of stakeholders' awareness and understanding

of the program's vision, mission, goals, and objectives [9,10]. Research has shown that stakeholders' awareness and understanding of these components are essential for ensuring the program's success and its alignment with the broader goals of the institution. Therefore, the present study also aims to assess stakeholders' level of awareness of the graduate program's vision, mission, goals, and objectives, and their acceptability of these components.

The congruency of a graduate program's goals and objectives with the broader vision and mission of the hosting institution is also essential for ensuring that the program supports the institution's strategic plans and contributes to its overall success [11]. Research has shown that congruency between the program objectives and the graduate school objectives and the alignment between the university vision and the graduate school vision and mission are crucial indicators of a well-designed and implemented program [12].

In summary, the present study seeks to assess the congruency of the goals and objectives of a graduate program in physical education using the Importance-Performance Analysis framework. The study will also examine stakeholders' level of awareness and acceptability of the program's vision, mission, goals, and objectives, as well as the alignment between the learning outcomes of the program and the expectations of the job market. The findings of this research will contribute to the existing literature on the effectiveness of graduate programs in physical education and provide insights for institutions to improve their programs' alignment with broader goals, ensuring they continue to meet the needs and expectations of stakeholders and contribute to the overall success of the institution.

Methodology. *Research Design.* The study employed a quantitative research design using a cross-sectional survey to assess the congruency of the goals and objectives of a graduate program in physical education. This design was chosen because it allows for the collection of data from a diverse group of stakeholders at a single point in time, providing a snapshot of their perceptions, awareness, and acceptability of the program's vision, mission, goals, and objectives.

Research Instrument. The research instrument used in this study was a structured questionnaire designed to gather data on stakeholders' level of awareness and acceptability of the program's vision, mission, goals, and objectives, as well as their perceptions of the congruency of these components with the broader goals of the institution. The questionnaire was divided into three sections: (1) demographic information, (2) level of awareness and acceptability of the program's components, and (3) congruency of the program's goals and objectives. The questionnaire items were measured using a five-point Likert scale, with 1 being "Strongly Disagree" and 5 being "Strongly Agree." The questionnaire was distributed to the participants using Google Forms, an online survey platform that allows for secure and efficient data collection.

Participants. The study's participants were selected through convenience sampling, which involves selecting individuals who are readily available and willing to participate in the study. The sample consisted of 74 participants, including 39 males and 35 females. Among the stakeholders, 22 were students, and 4 were part of the administration. Most of the participants were internal stakeholders, representing various roles within the institution. Convenience sampling was chosen due to the ease of access to participants and the limited resources available for data collection.

Data Analysis. Data gathered from the Google Forms questionnaire were exported to a SPSS V.11. Descriptive statistics, including means, were calculated to summarize the demographic information, level of awareness and acceptability, and perceptions of congruency among participants. An Importance-Performance Analysis (IPA) was conducted to assess the congruency of the goals and objectives of the graduate program in physical education with the broader goals of the institution. The IPA matrix was created by plotting the mean importance scores against the mean performance scores for each item in the questionnaire. The matrix was divided into four quadrants: (1) High Importance – Low Performance, (2) High Importance – High Performance, (3) Low Importance – Low Performance,

and (4) Low Importance – High Performance. The results of the IPA were used to identify areas of improvement and to provide recommendations for enhancing the congruency of the program's goals and objectives.

Results . Table 1 on Stakeholder's Level of Awareness of the VMGO (Vision, Mission, Goals, and Objectives) provides valuable insights into the extent to which the stakeholders are familiar with the different components of the program. The table shows that the stakeholders are very much aware of the VMGO in general. Specifically, they are most aware of the university mission, followed by the graduate school goals and the MPE program objectives. However, they are least aware of the graduate school vision.

Table 1. Stakeholders' Level of Awareness towards CSU-GS VMGO

	Mean	Description
University Vision	4.51	Very Much Aware
University Mission	4.61	Very Much Aware
Graduate School Vision	4.54	Very Much Aware
Graduate School Mission	4.53	Very Much Aware
Graduate School Goals	4.59	Very Much Aware
Graduate School Objectives	4.54	Very Much Aware
MPE Program Objectives	4.59	Very Much Aware

Table 2 provides insights into the stakeholders' perceptions of the acceptability of the different components of the graduate program in physical education. The table shows that the stakeholders are most acceptable of the graduate school vision, followed by the university vision. On the other hand, the stakeholders are least acceptable of the graduate school objectives. However, in general, the provisions are very much acceptable among the stakeholders.

Table 2. Stakeholders' Level of Acceptability towards CSU-GS VMGO

	Mean	Description
University Vision	4.76	Very Much Acceptable
University Mission	4.70	Very Much Acceptable
Graduate School Vision	4.77	Very Much Acceptable
Graduate School Mission	4.72	Very Much Acceptable
Graduate School Goals	4.72	Very Much Acceptable
Graduate School Objectives	4.68	Very Much Acceptable
MPE Program Objectives	4.73	Very Much Acceptable

On the other hand, table 3 presents the stakeholders' perceptions of the alignment of the different components of the program. The table shows that the stakeholders perceive the education practices as generally congruent with the actual provisions of the program. Specifically, the graduate school objectives are perceived as very congruent with the program objectives of the master in physical education. The university vision is also perceived as congruent with the graduate school vision and mission.

Table 3. Stakeholders' Assessment of the Congruency of the CSU-GS VMGO

Congruency	Mean	Description
University VM - Grad. School VM	4.59	Very Congruent
University VM - Grad. School Goals and Objectives	4.59	Very Congruent
Graduate School Objectives - MPE Program Objectives	4.61	Very Congruent
Educational Practices	4.64	Very Congruent

This study employed Importance-Performance Analysis (IPA) to assess the effectiveness of the Cagayan State University's graduate program in physical education regarding its vision, mission, goals, and objectives. The IPA results

shown in figure 1 revealed four quadrants, with each quadrant representing a different combination of importance and performance levels.

High Importance – Low Performance: The results suggest that the organization needs to improve its performance in producing graduates with advanced disciplinary content knowledge. The graduates should be trained to analyze and appreciate traditional and contemporary theories, concepts, and models in their respective disciplines.

High Importance – High Performance: The organization is performing well in exhibiting the best practices, values, and ethics of the profession and developing contemporary physical education curricula that enhance the quality of community and school-based physical education programs.

Low Importance – Low Performance: The findings imply that the organization may need to reconsider its priorities regarding the goals and objectives of the graduate program in physical education. Improvement is needed in areas such as demonstrating breadth and depth of knowledge in the chosen field of expertise, critical thinking, effectively communicating knowledge, generating new knowledge, and adopting appropriate methods and techniques to develop critical thinking and research skills. Additionally, the organization may need to reconsider its priorities regarding conducting extension activities and providing consultancy and professional assistance.

Low Importance – High Performance: The organization is doing well in encouraging students to write and discuss critical issues in their discipline, present related scholarly works, and foster a supportive collegial environment where students become deeply engaged in learning. However, the organization may need to reassess the importance of this goal and whether it aligns with the broader mission and vision of the university.

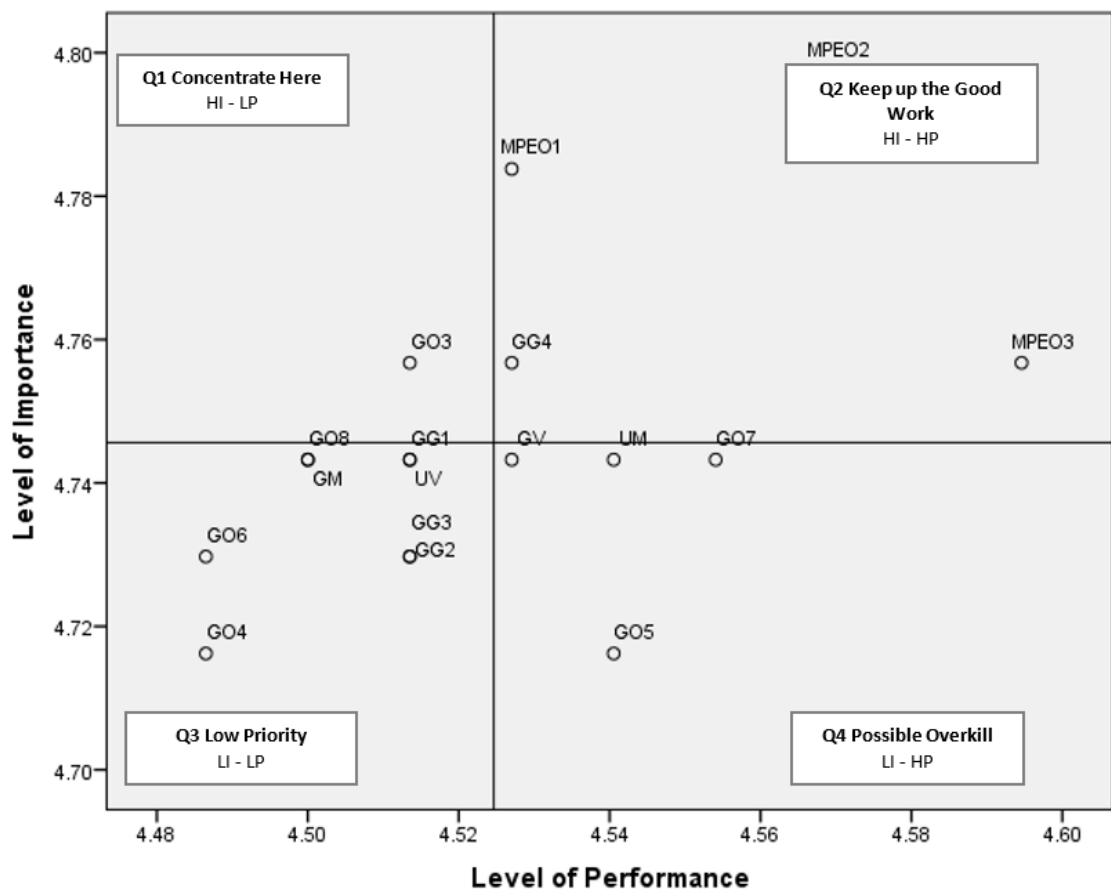

Figure 1. Importance-Performance (IPA) Analysis of the Vision, Mission, Goals, and Objectives

Discussion. The findings on the level of awareness of the stakeholders suggest that they have a good understanding of the broader goals of the institution and the specific objectives of the graduate program in physical education. The high level of awareness of the university mission indicates that the stakeholders recognize the broader vision and values of the institution and the important role that the graduate program in physical education plays in achieving these goals. Similarly, the high level of awareness of the graduate school goals and the MPE program objectives suggests that the stakeholders understand the specific objectives of the program and how it contributes to the broader goals of the institution.

However, the low level of awareness of the graduate school vision indicates that the stakeholders may not fully understand the broader vision and values of the graduate school. This lack of awareness may have implications for the overall success of the program and the ability of the graduate school to achieve its goals and objectives.

Therefore, it is important to increase the stakeholders' awareness of the graduate school vision and its alignment with the broader goals of the institution. This can be achieved through various communication and engagement strategies, such as town hall meetings, newsletters, and social media campaigns, among others. By increasing the stakeholders' awareness of the graduate school vision, the program can ensure that it aligns with the broader goals of the institution and that it contributes to the overall success of the institution.

Previous studies have also examined the level of awareness of stakeholders regarding the VMGO of graduate programs in physical education. For example, a study by Lacy & Williams [10] assessed the level of awareness of physical education graduate students regarding the mission and goals of their program. The study found that while the students were aware of the mission and goals of the program, they did not fully understand the relationship between the program objectives and the broader goals of the institution. The authors recommended that graduate programs should provide more opportunities for students to engage with the broader goals of the institution and understand how their program contributes to these goals.

As regards the level of acceptability of the vision, mission, goals, and objectives, the findings suggest that the stakeholders generally support the goals and objectives of the graduate program in physical education, but there may be some discrepancies in their level of acceptability of the specific objectives. The high level of acceptability of the graduate school vision and the university vision indicates that the stakeholders recognize the importance of these broader goals and values and how they contribute to the success of the graduate program in physical

education. This is consistent with previous studies that have emphasized the importance of aligning the program with the broader goals and values of the institution [13].

However, the lower level of acceptability of the graduate school objectives may indicate that the stakeholders do not fully understand the specific objectives of the program or their relevance to the broader goals of the institution. This may have implications for the overall success of the program and its ability to meet the needs and expectations of the stakeholders [14,15]. Therefore, it is important to increase stakeholders' understanding and awareness of the specific objectives of the graduate program in physical education and their relevance to the broader goals of the institution. This can be achieved through various communication and engagement strategies, such as focus groups, surveys, and feedback mechanisms, among [16,17]. By increasing stakeholders' understanding and awareness of the program objectives, the program can ensure that it aligns with the needs and expectations of the stakeholders and contributes to the overall success of the institution.

Moreover, the congruency between the university vision and the graduate school vision and mission indicates that the program aligns with the broader goals of the institution. This alignment is essential for ensuring that the program supports the institution's strategic plans and contributes to its overall success. The congruency also suggests that the program is well-integrated into the broader academic environment and that it contributes to the institution's academic reputation and prestige.

The high level of congruency between the program objectives and the graduate school objectives and the alignment between the university vision and the graduate school vision and mission indicate that the program is well-designed and implemented and contributes to the overall success of the institution. These findings have important implications for program planning and development,

ensuring that the program continues to align with the needs and expectations of the stakeholders and supports the broader goals of the institution.

Previous studies have also assessed the congruency of the vision, mission, goals, and objectives of graduate programs in physical education. These studies have reported mixed findings, highlighting the importance of aligning the different components of the program with the broader goals of the institution.

For instance, a study assessed the congruency of the mission statements of physical education program with the overall mission statements of the university [18]. The study found that while the mission statements of most graduate programs reflected the overall mission of the university, there were discrepancies in some areas. The authors emphasized the importance of aligning the mission statements of the graduate programs with the broader goals of the institution to ensure that they contribute to the overall success of the university.

Another study by Kim et.al [19] assessed the alignment between the learning outcomes of physical education graduate programs and the expectations of the job market. The study found that while the programs provided students with the necessary knowledge and skills, they did not fully prepare them for the demands of the job market. The authors recommended that graduate programs should align their learning outcomes with the expectations of the job market to ensure that their graduates are competitive and successful in their careers.

Ultimately, the IPA analysis provides valuable insights into the areas where the organization needs to improve its performance and where it is performing well. The findings are consistent with the literature on the importance of advanced disciplinary content knowledge for effective teaching and learning in higher education [20,21], as well as the significance of developing curricula that reflect the latest research and best practices in the field [22,23].

The results have implications for the university's future plans and priorities, particularly in developing and implementing strategies that align with the broader mission and vision of the university. To address the identified gaps in performance,

the organization should consider revising the graduate program's goals and objectives, enhancing its curricula, and employing innovative teaching and learning strategies. Furthermore, it may be beneficial to strengthen communication channels between stakeholders to ensure that the program remains relevant and meets the needs of its participants.

Moreover, the study's findings suggest the importance of continuous evaluation and monitoring of the graduate program's effectiveness. Periodic IPA analyses can help the university identify trends, monitor progress, and adapt its strategies to ensure continued improvement. This approach can also facilitate the sharing of best practices and lessons learned among faculty members, staff, and students, fostering a culture of continuous learning and improvement within the institution.

In addition, the university could consider engaging external stakeholders, such as alumni, employers, and industry experts, in the evaluation process. Their perspectives and feedback can provide valuable insights into the program's relevance and applicability in real-world settings, thus ensuring that graduates are well-prepared for the demands of their respective professions.

Lastly, the university should also consider addressing any resource constraints that may be hindering its ability to improve its performance in the identified areas of concern. This may involve reallocating resources, securing additional funding, or exploring partnerships with other institutions or organizations to expand its capacity and capabilities. By addressing these challenges, the organization can enhance the quality and effectiveness of its graduate program in physical education, ultimately contributing to the fulfillment of its mission and vision.

Conclusion and Recommendations. In conclusion, the study provides valuable insights into stakeholders' awareness, acceptability, and perceived congruency of the program components with the broader goals of the institution. The Importance-Performance Analysis (IPA) revealed key results that highlight

areas of high importance and high performance, as well as areas needing improvement. Firstly, the organization needs to improve its performance in producing graduates with advanced disciplinary content and critical thinking skills. Secondly, the organization is doing well in exhibiting the best practices, values, and ethics of the profession and developing contemporary physical education curricula that enhance the quality of community and school-based physical education programs. Furthermore, the organization may need to rethink its priorities regarding the goals and objectives of the graduate program, particularly in areas such as demonstrating breadth and depth of knowledge, effectively communicating knowledge, generating new knowledge, and adopting appropriate methods and techniques to develop critical thinking and research skills. Also, the organization is doing well in encouraging students to write and discuss critical issues in their discipline, present related scholarly works, and foster a supportive collegial environment. However, the importance of this goal should be reassessed to ensure alignment with the broader mission and vision of the university.

The findings indicate that stakeholders generally support the program's goals and objectives, but there are discrepancies in their awareness and acceptability levels. The high level of congruency between the program objectives and the graduate school objectives, as well as the alignment between the university vision and the graduate school vision and mission, suggests that the program is well-designed and implemented, contributing to the overall success of the institution.

However, there is a need to enhance communication and engagement strategies to increase stakeholders' awareness and understanding of the program components and their alignment with the broader institutional goals. Moreover, it is essential to continuously monitor and assess the program's alignment with the changing needs and expectations of the stakeholders to ensure its relevance and effectiveness. By implementing the recommended strategies, the graduate program in physical education can better align with the broader goals of the institution,

meeting the needs and expectations of the stakeholders and contributing to the overall success of the university.

References

- [1] Harris, J. (2014). Physical education teacher education students' knowledge, perceptions and experiences of promoting healthy, active lifestyles in secondary schools. *Physical Education and Sport Pedagogy*, 19(5), 466-480. <https://doi.org/10.1080/17408989.2013.769506>
- [2] Tannehill, D., MacPhail, A., Halbert, G., & Murphy, F. (2013). Research and practice in physical education. <https://doi.org/10.4324/9780203136928>
- [3] Webster, C. A., & Nesbitt, D. (2017). Expanded roles of physical education teachers within a CSPAP and implications for PETE. *Journal of Physical Education, Recreation & Dance*, 88(3), 22-28. <https://doi.org/10.1080/07303084.2016.1270787>
- [4] Chunoo, V., & Osteen, L. (2016). Purpose, mission, and context: The call for educating future leaders. *New Directions for Higher Education*, 2016(174), 9-20. <https://doi.org/10.1002/he.20185>
- [5] Martilla, J. A., & James, J. C. (1977). Importance-performance analysis. *Journal of Marketing*, 41(1), 77-79. <https://doi.org/10.1177/002224297704100112>
- [6] Florentino, M. (2023). Stakeholders' awareness, understanding, and acceptability of the goals and objectives of a sports science and exercise program: Basis for formative curriculum evaluation. *Слобожанський науково-спортивний вісник*, 27(1), 26-33. <https://doi.org/10.15391/snsv.2023-1.004>
- [7] Nozaleda, B. M. (2019). Awareness, acceptance, and understanding of Cagayan State University stakeholders towards its vision, mission, goals, and objectives. *International Journal of Advanced Research in Management and Social Sciences*, 8(6), 313-326.
- [8] Suryadi, K. (2007). Key performance indicators in higher education institution. *Proceedings of the International Symposium on the Analytic Hierarchy Process*. <https://doi.org/10.13033/isahp.y2007.030>
- [9] Mizikaci, F. (2006). A systems approach to program evaluation model for quality in higher education. *Quality Assurance in Education*, 14(1), 37-53. <https://doi.org/10.1108/09684880610643601>
- [10] Lacy, A. C., & Williams, S. M. (2018). Measurement and evaluation in physical education and exercise science. <https://doi.org/10.4324/9781315312736>
- [11] Ellis, P., & Halstead, J. (2012). Understanding the Commission on collegiate nursing education accreditation process and the role of the continuous improvement progress report. *Journal of Professional Nursing*, 28(1), 18-26. <https://doi.org/10.1016/j.profnurs.2011.10.004>
- [12] Arado, L. M., Mendoza, A. D., & Esmero, D. R. P. (2019). Awareness, understanding, acceptance, and congruency of the pit vision and mission, college goal and program objectives. *International Journal of Science and Management Studies*, 2(2), 168-175.
- [13] Ramos, A. B. (2021). A survey of the bachelor of physical education (BPEd) program's awareness, acceptability and alignment with the University's vision, mission, goals and objectives. *Randwick International of Education and Linguistics Science Journal*, 2(4), 647-651. <https://doi.org/10.47175/rielsj.v2i4.379>
- [14] Bourne, L. (2016). Stakeholder relationship management. <https://doi.org/10.4324/9781315610573>
- [15] Alvarado, A. Y., Bearneza, F. J., Digon, K. C., Estrellas, J. B., Pardillo, R. S., & Pineda, J. E. (2022). Stakeholders' awareness and acceptability of the vision, mission, goals, and objectives of Carlos Hilado memorial State College. *Asian Journal of Advanced Research and Reports*, 93-109. <https://doi.org/10.9734/ajarr/2022/v16i10433>
- [16] Cascolan, H. M. S., & Venture, M. J. A. B. (2019). Awareness and acceptability of the Pangasinan State University vision, mission, campus goals and the program objectives. *Journal of Education, Management and Social Sciences*, 2(2), 73-77.
- [17] Gomez, A. C., & Basco, M. C. (2022). Awareness, acceptability, and perception of stakeholders on the vision and mission of Cavite State University, teacher education department goals, and education program objectives. *International Journal of Multidisciplinary: Applied Business and Education Research*, 3(1), 66-75. <https://doi.org/10.11594/ijmaber.03.01.08>
- [18] Lobo, J. (2022). Transpiring as an institution of hope through an assessment of students' cognizance, understanding, and acceptance of the VMGO of the college, institute, and degree program. <https://doi.org/10.21203/rs.3.rs-2259855/v1>
- [19] Kim, M., Cardinal, B. J., & Yun, J. (2015). Enhancing student motivation in college and University physical activity courses using instructional alignment practices. *Journal of Physical Education, Recreation & Dance*, 86(9), 33-38. <https://doi.org/10.1080/07303084.2015.1085343>
- [20] Fraser, S. P. (2015). Pedagogical content knowledge (PCK): Exploring its usefulness for science lecturers in higher education. *Research in Science Education*, 46(1), 141-161. <https://doi.org/10.1007/s11165-014-9459-1>

- [21] Garrett, K. N. (2014). A quantitative study of higher education faculty self-assessments of technological, pedagogical, and content knowledge (TPaCK) and technology training.
- [22] Mulà, I., Tilbury, D., Ryan, A., Mader, M., Dlouhá, J., Mader, C., Benayas, J., Dlouhý, J., & Alba, D. (2017). Catalysing change in higher education for sustainable development. *International Journal of Sustainability in Higher Education*, 18(5), 798-820. <https://doi.org/10.1108/ijsh-03-2017-0043>
- [23] Main, K. (2020). Teams and teaming. *Teaching Middle Years*, 207-222. <https://doi.org/10.4324/9781003117780-15>

Appendix 1. Statements of the VMGO

Code	Statement
UV	University Vision: <i>“CSU is a World Class University in the arts, culture, agriculture, fisheries and sciences as well as technological and professional fields.”</i>
UM	University Mission: <i>“Cagayan State University shall produce globally competent graduates through excellent instruction, innovative and creative research, responsive public service and productive industry and community engagement”</i>
GV	Graduate School Vision: <i>The Cagayan State University Graduate School is a distinguished globally competitive center of excellence in advanced learning in transforming lives and bolstering national and international development.</i>
GM	Graduate School Mission: <i>The Cagayan State University Graduates School vigorously pursues, through multidisciplinary teaching, creative research, relevant outreach program, and innovation in production, the development of a competent individual fully able to understand, create integrate, and apply advance knowledge to address local and global realities.</i>
GG1	Graduate School Goal #1: <i>Demonstrate breadth and depth of knowledge in their chosen field of expertise;</i>
GG2	Graduate School Goal #2: <i>Demonstrate critical thinking and effectively communicate knowledge in their respective discipline;</i>
GG3	Graduate School Goal #3: <i>Apply their expertise to generate new knowledge or to enhance the discipline through creative research; and</i>
GG4	Graduate School Goal #4: <i>Exhibit the best practices, values and ethics of the profession</i>
GO3	Graduate School Objective #1: <i>Provide advanced disciplinary content that will train students to analyze and appreciate traditional and contemporary theories, concepts, and models of their respective disciplines;</i>
GO4	Graduate School Objective #2: <i>Adopt appropriate methods and techniques that will develop critical thinking and research skills;</i>
GO5	Graduate School Objective #3: <i>Encourage the students to write and discuss about critical issues in their discipline and present related scholarly works;</i>
GO6	Graduate School Objective #4: <i>Conduct extension activities that inculcate a sense of responsibility and commitment to national development.</i>
GO7	Graduate School Objective #5: <i>foster a supportive collegial environment where students become deeply engaged in learning; and</i>
GO8	Graduate School Objective #6: <i>Provide consultancy and professional assistance in inter-agency linkages along education, agriculture and rural development, technology, human resources management, guidance, psychology, public health and other allied fields</i>
MPEO1	M.A.PE Program Objective #1: <i>Develop contemporary physical education curricula that will enhance the quality of community and school based physical education programs;</i>
MPEO2	M.A.PE Program Objective #2: <i>Demonstrate the characteristics of a reflective, effective and well-rounded educator who could inspire learners to become physically active for a lifetime; and</i>
MPEO3	M.A.PE Program Objective #3: <i>Conduct relevant researches that enrich the theoretical underpinnings, philosophy, and practices related to pedagogical content and methods in physical education.</i>

A FORMATIVE ASSESSMENT OF CURRICULUM GOALS AND OBJECTIVES IN A SPORTS SCIENCE AND EXERCISE PROGRAM

Florentino Marites S. Master in Physical Education

College of Human Kinetics, Cagayan State Unaversity (Philippines)

Abstract. Purpose: *This study aimed to assess the awareness, understanding, and acceptability of the goals and objectives of a sports science program in the Cagayan State University, Philippines among stakeholders, including students, faculty, and industry professionals. Material and Methods:* A survey was conducted using a self-administered questionnaire to collect data from 342 stakeholders. The questionnaire consisted of items related to stakeholders' demographic profile, awareness and understanding of the program's goals and objectives, and their acceptability of the program. **Results:** Results showed that stakeholders had a moderate level of awareness, acceptability, and understanding of the program's goals and objectives, with internal stakeholders having higher understanding in general than external stakeholders. **Conclusion:** The study concludes that there is a need to improve communication and collaboration between the program and external stakeholders to increase their understanding and acceptance of the program's goals and objectives. The findings of this study can serve as a basis for formative curriculum evaluation and curriculum improvement, enabling the program to better meet the needs of students and the industry.

Keywords: *Program Alignment, Educational Evaluation, Higher Learning in Sports, Industry Perspectives*

Introduction. Sports science programs have gained significant attention in recent years as an essential field of study that focuses on the scientific principles and techniques that enhance athletic performance and prevent injuries (Denysova et.al, 2022; Haugen et.al, 2019). As such, the demand for qualified professionals in this field has increased, leading to the development of academic programs aimed at

producing experts in sports science and exercise (Onambélé-Pearson et.al, 2021; Fullagar et.al, 2019). However, the effectiveness of these programs in meeting the needs and expectations of stakeholders, including students, educators, and employers, remains unclear (Almasi, 2019). To address this issue, this study aims to evaluate stakeholders' awareness, understanding, and acceptability of the goals and objectives of a sports science and exercise program, which will serve as the basis for formative curriculum evaluation.

Despite the growing importance of sports science, the field is relatively new in the Philippines and has yet to gain widespread recognition and acceptance among stakeholders, including students, educators, and sports practitioners. This lack of awareness and understanding may hinder the program's implementation and evaluation and impede its ability to achieve its intended outcomes. Research has shown that the success of any academic program depends on many factors and one of those is the stakeholders' awareness, understanding, and acceptance of its goals and objectives (Batan et.al, 2023; Gomez & Basco, 2022; Seres, 2019).

Several studies have investigated stakeholders' awareness and understanding of sports science programs. For instance, a study by Tasleem (2018) surveyed sports science students, academics, and professionals in Pakistan and found that while students and academics had a good understanding of the field, professionals lacked awareness of the specific skills and knowledge that sports science graduates could offer. Similar results were found in the study of Mortejo et.al (2022) towards a sports clinic program in a province in the Philippines. Similarly, a study by Stevens et.al (2018) and Beaumont et.al (2026) explored the perceptions of sports science graduates and found that while they felt adequately prepared for employment, employers often did not recognize the value of their degree. These findings suggest a need for greater communication and collaboration between sports science programs and industry stakeholders to ensure that graduates are equipped with the skills and knowledge that meet the needs of the industry.

After conducting a search of relevant literature published in 2017 up to present, it appears though that there are relatively few studies that have specifically focused on stakeholders' awareness, understanding, and acceptability of sports science and exercise programs in universities. Some studies have examined related topics, such as the impact of sports science and exercise programs on student learning and the competencies required of graduates to succeed in the industry. However, there is still a lack of research on stakeholders' perceptions of these programs, which could help improve their quality and relevance.

One study that highlights this gap is by Sharma and D'Souza (2018), who conducted a survey of students enrolled in a sports science program in India. While the study examined students' perceptions of the program, it did not explore the views of other stakeholders such as educators and employers. Another study by Soosay et.al (2019) investigated the competencies required of sports science graduates to succeed in the industry. While the study identified the skills and knowledge needed, it did not examine stakeholders' perceptions of the program itself.

Overall, it is clear that there is a need for more research on stakeholders' awareness, understanding, and acceptability of sports science and exercise programs in universities (Nozaleda, 2019). By addressing these gaps, this study can provide valuable insights into the stakeholders' perspectives on the sports science program's goals and objectives in the Philippines and inform the development of strategies to enhance its effectiveness and relevance to the needs of stakeholders.

The aim of this study is to investigate the awareness, understanding, and acceptance of the vision and mission of Cagayan State University (CSU) and the goals and objectives of the Bachelor of Science in Exercise and Sports Sciences (CSU-BSESS). Ultimately, the findings of this study can contribute to the improvement of the sports science program's quality and relevance to the needs of stakeholders. It can inform the development of strategies to enhance stakeholder

engagement and collaboration in the program's implementation and evaluation. Ultimately, this study can provide valuable insights into the stakeholders' perspectives on the goals and objectives of a sports science program, which can inform future curriculum development and evaluation.

Methodology. Research Design. This study employed the descriptive method to carry out successfully the objectives of this study. A survey was conducted by the researcher to gather pertinent data and will be treated using descriptive and inferential statistics. According to Scheuren (2004), a survey is a general view, examination, or description of people's attitudes, impressions, opinions, expectations, beliefs, and behaviors on specific facts.

Instrument and Data Gathering Procedure . The research instrument was a survey questionnaire framed by the researcher herself. The instrument was subjected for validation by experts in the field of measurement and evaluation. In gathering data, the survey was administered using an online platform. Google Survey links were forwarded to the identified stakeholders with the help of the college officials, faculty members, and students through their Facebook group chats.

It is important to note that prior to administering the survey, participants were informed about the purpose of the study, the nature of the survey questions, and the potential risks and benefits of participating. Informed consent was obtained from all participants before they were allowed to proceed with answering the survey. Participants were informed that their participation in the study was voluntary, and that they could withdraw from the study at any time without penalty. The researcher ensured the anonymity and confidentiality of the participants' responses by not collecting any personally identifiable information. This process adheres to ethical standards of research involving human subjects.

Participants of the Study. The respondents of this study were individuals or groups of people who affect or are affected by an organization or institution like the Cagayan State University who referred to as the "stakeholders". In this study

the stakeholders were classified as external and internal. The number of respondents in this study is shown in Table 1.

Table 1. Frequency Distribution of the Respondents

	Frequency	Percentage
Internal Stakeholders	256	74.85
External Stakeholders	86	25.15
Admin Officials and Personnel	35	10.23
Faculty Members	22	6.43
Parent/Guardian	91	26.61
Student	108	31.58
Alumnus/Alumna	62	18.13
Industry/Linkage/Cooperating Agency	24	7.02
Total	342	100

Table 1 shows the frequency distribution of the respondents. It can be seen that majority of the respondents are internal stakeholder with 256 or 74.85% of the population. Among the specific categories of stakeholders, majority are students followed by the parents/guardians. Meanwhile, Table 2 shows the frequency distribution of the ages and gender of the respondents.

Table 2. Sex and Age of the Respondents

Variable	Frequency	Percentage
Sex		
Male	175	51.17
Female	131	38.30
LGBTQIA+	36	10.53
Age		
18-22 years old	102	29.82
23-27 years old	52	15.20
28-32 years old	25	7.31
33-37 years old	29	8.48
38-42 years old	36	10.53
42 above	98	28.65
Total	342	100%

Data Analysis. The data collected was tabulated and analyzed using Statistical Package for the Social Sciences (IBM SPSS Statistics v.20, 2011.). Mean was used to determine the awareness and acceptance on the VMGO and in the analysis of the stakeholders' understanding of the Vision and Mission. To determine the differences among the level of awareness, acceptance and understanding on the VMGO between the external and internal stakeholders, Independent Samples T-test was used at 0.10 level of significance.

Results. Level of Awareness of the Stakeholders

Table 3 suggests that the overall awareness of the preambular provisions of the CSU-BSESS program among the stakeholders is moderate. However, the level of awareness is slightly higher among the internal stakeholders as compared to the external stakeholders. It also indicates that stakeholders are more aware of the university's vision and mission than the specific objectives of the BSESS program.

Table 3. Awareness of both internal and external stakeholders

	Mean								Total
	Internal Stakeholders				External Stakeholders				
	Administrator	Faculty Member	Student	Overall	Parent/ Guardian	Alumni	Industry	Overall	
Vision CSU is a University with global stature in the arts, culture, agriculture and fisheries, the sciences as well as technological and professional fields	3.22	3.42	2.59	3.08	3.33	3.38	2.81	3.17	3.13
Mission Cagayan State University shall produce globally competent graduates through excellent instruction, innovative and creative research, responsive public service and productive industry and community engagement.	3.43	3.15	3.58	3.39	3.57	3.64	3.61	3.61	3.50

Goals									
To produce competent teachers through a well-rounded program of Music, Arts, Physical Education and Health Activities and;	3.56	3.63	2.69	3.30	2.79	2.76	3.05	2.87	3.08
To produce individuals who are experts in the field of Sports Coaching, Fitness and Sports management.	3.46	3.34	3.58	3.46	3.38	3.67	2.60	3.22	3.34
Overall Mean for Goals	2.55	2.60	2.71	3.38	3.59	3.14	2.96	3.04	3.21
Objectives									
Disciplinal Knowledge	2.81	2.52	3.34	2.89	3.44	2.92	2.61	2.99	2.94
Professional Competence	2.83	3.51	3.16	3.17	3.48	2.90	2.66	3.01	3.09
Professional Accountability and Responsibility	3.18	2.89	3.60	3.22	3.62	2.68	2.53	2.94	3.08
Communication	3.09	2.70	2.98	2.93	3.51	2.77	2.80	3.03	2.98
Overall Mean for Objectives	2.98	2.90	3.27	3.05	3.52	2.82	2.65	2.99	3.02
Overall Weighted Mean	3.04	3.02	3.04	3.22	3.50	3.24	3.01	3.20	3.21

Legend: 1-1.74 (Very Low), 1.75-3.24 (Moderate), 3.25-4.00 (High)

Level of Acceptability of the Stakeholders

The findings from Table 4 suggest that the vision and mission statements of the CSU-BSESS program are less acceptable to stakeholders compared to the program's objectives. The table also indicates that internal stakeholders, such as faculty and staff, found the vision, mission, goals, and objectives to be more acceptable than external stakeholders, such as students and industry partners.

Table 4. Level of Acceptability of the Stakeholders of the VMGO of CSU-CHK

	Mean								Total
	Internal Stakeholders				External Stakeholders				
	Administrator	Faculty Member	Student	Overall	Parent/ Guardian	Alumni	Industry	Overall	
Vision CSU is a University with global stature in the arts, culture, agriculture and fisheries, the sciences as well as technological and professional fields	2.57	2.68	3.23	2.83	3.52	3.51	2.90	3.31	3.07
Mission Cagayan State University shall produce globally competent graduates through excellent instruction, innovative and creative research, responsive public service and productive industry and community engagement.	2.72	3.02	2.84	2.86	2.82	2.68	2.65	2.72	2.79
Goals									
To produce competent teachers through a well-rounded program of Music, Arts, Physical Education and Health Activities and;	2.61	3.24	3.20	3.02	3.10	2.97	2.72	2.93	2.98
To produce individuals who are experts in the field of Sports Coaching, Fitness and Sports management.	3.36	2.70	3.56	3.20	2.54	2.51	2.99	2.68	2.94
Overall Mean for Goals	2.53	3.71	3.26	3.11	3.36	3.42	2.64	2.81	2.96
Objectives									
Disciplinal Knowledge	2.53	3.58	3.45	3.19	3.44	2.67	3.68	3.26	3.23
Professional Competence	3.69	3.36	3.44	3.50	3.41	2.68	3.69	3.26	3.38
Professional Accountability and Responsibility	3.51	3.12	3.47	3.36	2.62	2.76	2.79	2.72	3.04

Communication	3.36	2.73	3.25	3.11	3.17	3.70	3.64	3.50	3.31
Overall Mean for Objectives	3.27	3.20	3.40	3.29	3.16	2.95	3.45	3.19	3.24
Overall Weighted Mean	2.77	3.15	3.18	3.02	3.21	3.14	2.91	3.01	3.01

Legend: 1-1.74 (Very Low), 1.75-3.24 (Moderate), 3.25-4.00 (High)

Level of Stakeholders' Understanding. Based on the Table 5, it appears that there is a moderate level of understanding among stakeholders regarding the vision, mission, goals, and objectives of the sports science program in CSU. However, the external stakeholders seem to have a higher level of understanding than the internal stakeholders. It is also noteworthy that stakeholders have a higher level of understanding of the vision and mission compared to the objectives.

Table 5. Stakeholders' Level of Understanding of the VMGO of CSU-CHK

	Mean								Total
	Internal Stakeholders				External Stakeholders				
	Administrator	Faculty Member	Student	Overall	Parent/ Guardian	Alumni	Industry	Overall	
Vision CSU is a University with global stature in the arts, culture, agriculture and fisheries, the sciences as well as technological and professional fields	2.87	3.68	3.04	3.20	3.17	3.12	3.56	3.28	3.24
Mission Cagayan State University shall produce globally competent graduates through excellent instruction, innovative and creative research, responsive public service and productive industry and community engagement.	2.91	3.05	3.04	3.00	2.76	3.57	3.25	3.19	3.10
Goals									
To produce competent	3.09	3.13	2.91	3.04	2.66	3.35	3.59	3.2	3.12

teachers through a well-rounded program of Music, Arts, Physical Education and Health Activities and;								0	
To produce individuals who are experts in the field of Sports Coaching, Fitness and Sports management.	2.51	3.13	3.42	3.02	3.00	3.30	2.86	3.05	3.04
Overall Mean for Goals	2.87	3.70	3.34	3.03	3.52	3.65	3.45	3.13	3.08
Objectives									
Disciplinal Knowledge	2.91	3.60	2.99	3.17	2.89	2.94	3.71	3.18	3.17
Professional Competence	2.67	2.70	2.73	2.70	3.21	2.56	2.64	2.81	2.75
Professional Accountability and Responsibility	2.57	3.71	3.41	3.23	2.91	3.52	3.16	3.20	3.21
Communication	2.94	2.89	3.31	3.04	2.97	3.39	3.05	3.14	3.09
Overall Mean for Objectives	2.77	3.23	3.11	3.04	2.99	3.10	3.14	3.08	3.06
Overall Weighted Mean	2.86	3.41	3.13	3.07	3.11	3.36	3.35	3.17	3.12

Legend: 1-1.74 (Very Low), 1.75-3.24 (Moderate), 3.25-4.00 (High)

Comparative Analysis of the Awareness, Understanding, and Acceptability of Stakeholders

The findings in Table 6 suggest that there is a significant difference in the understanding of the vision, mission, goals, and objectives (VMGO) of the sports science program between internal and external stakeholders of Cagayan State University. Specifically, external stakeholders have a higher level of understanding compared to internal stakeholders. This could imply that external stakeholders, such as community members, alumni, and industry professionals, have a better grasp of the program's overall goals and objectives than those who are directly involved in the program, such as faculty and staff.

Table 6. *Test of difference between the stakeholders' awareness, understanding, and acceptability*

Dimensions	Group	Mean	p-value	Std. Error difference
Awareness	Internal	3.22	0.529	0.157
	External	3.20		
Understanding	Internal	3.07	0.092	0.087
	External	3.17		
Acceptability	Internal	3.02	0.606	0.160
	External	3.01		

Discussion. Firstly, the findings on the level of awareness of the respondents suggest that there is room for improvement in terms of awareness of the preambular provisions of the CSU-BSESS program among stakeholders, especially among external stakeholders. It is important to develop effective communication strategies to increase awareness and understanding of the program's preambular provisions (Villa et.al, 2017). The results also imply that more efforts should be made to raise awareness of the specific objectives of the BSESS program. This can be achieved by providing more information about the program and its objectives to the stakeholders.

Additionally, the findings highlight the importance of internal stakeholders in promoting the preambular provisions of the CSU-BSESS program. They can play a key role in disseminating information about the program to external stakeholders, which can increase overall awareness (Thapa et.al, 2021; Galvao et.al, 2021; Dholakia, 2017). In fact, the result of the study corroborates that of Raza et al. (2019) on stakeholder awareness of environmental sustainability practices in universities found that internal stakeholders were more aware of the practices than external stakeholders. Meanwhile, the implication of the study can be supported by the study Lam et al. (2020) and Cornachione et.al (2010) on stakeholder engagement in higher education institutions who found that effective

communication strategies were essential for increasing stakeholder awareness and understanding of programs and initiatives.

It is interesting to note that the observation that the internal stakeholders are more aware than the external stakeholders can be explained by the fact that the internal stakeholders are inside the school premises. Consequently, the data suggests that the program has been successful in communicating its VMGO to its internal stakeholders and that these stakeholders have a good understanding of what the university and its departments aim to achieve. This could help foster a sense of belonging and commitment among these stakeholders (Villanca et.al, 2020). Secondly, the lower level of awareness among external stakeholders could suggest a need for the university to increase its efforts in disseminating information about its VMGO to these stakeholders. This could include developing better communication strategies to reach these stakeholders and involve them more in university activities (Tan & Borres, 2020; Harland et.al, 2017; Preiser et.al, 2014).

As regards the acceptability, the moderately acceptable rating of the preambular provisions of the program could have implications for the overall effectiveness and success of the program. If stakeholders do not fully support the program's vision and mission, it may be more challenging to achieve the program's goals and objectives (Marshall & Marshall, 2018). In addition, if external stakeholders have lower acceptability ratings than internal stakeholders, it could indicate a disconnect between the program and its external partners, which could limit the program's impact on the industry and society (Balbachevsky, 2015).

The finding that the objectives are the most acceptable provision of the program is consistent with the literature on program evaluation, which suggests that clear and measurable objectives are critical for the success of a program (Fischer et.al, 2020; Scriven, 1991). The lower ratings for the vision and mission statements are also not uncommon, as previous studies have found that stakeholders often have difficulty understanding or connecting with these high-level statements (Torelli et.al, 2020; Grünig & Kühn, 2015).

However, it is important to note that the specific reasons for the stakeholders' ratings are not provided in the table, and further research would be needed to understand why certain provisions of the program are more or less acceptable. Additionally, it would be useful to explore ways to increase the acceptability of the vision and mission statements, particularly among external stakeholders.

Overall, the findings suggest that the CSU-BSESS program may need to focus on improving the acceptability of its vision and mission statements, particularly among external stakeholders, to increase the program's impact and effectiveness.

In terms of the level of understanding of the stakeholders, the findings suggest that there is a need for the sports science program in CSU to improve its communication and engagement with its internal stakeholders, particularly in clarifying the objectives of the program. The fact that external stakeholders have a higher level of understanding may indicate that the program is doing well in communicating its purpose to those outside the organization. However, it is also possible that external stakeholders have a different perspective and understanding of the program compared to internal stakeholders.

These findings are consistent with previous studies on stakeholder understanding and engagement in organizational contexts. For instance, a study by Langrafe et.al (2020) and by Mitchell et al. (1997) found that stakeholders may have different levels of understanding and interest in the objectives of an organization, and that it is important for organizations to communicate their goals and objectives effectively to stakeholders. Similarly, a study by Selsky and Parker (2005) highlights the importance of engaging stakeholders in the development and implementation of organizational strategies, to ensure that their perspectives are considered and that the organization is able to meet its goals.

In terms of refuting or confirming these findings, further research would be needed to determine whether the results are consistent across different contexts and

organizations. It would also be valuable to explore the reasons behind the differences in understanding between internal and external stakeholders, and to identify strategies that organizations can use to improve stakeholder engagement and understanding.

Furthermore, it is important to note from the test of difference, that while external stakeholders have a higher level of understanding, the level of awareness and acceptability of the VMGO is statistically equal among both groups of stakeholders. This could suggest that both internal and external stakeholders recognize and support the program's goals and objectives despite differences in their level of understanding.

Several studies have investigated the role of stakeholders in program development and implementation. One study by Toth et.al (2014) examined stakeholder perspectives on the development of a health promotion program and found that involving both internal and external stakeholders in program planning and implementation can lead to a more successful program. Another study by Boyd et.al (2017) explored the role of stakeholders in a sustainable tourism program and found that stakeholder involvement can lead to better program outcomes and increased support for the program.

In conclusion, the finding that external stakeholders have a higher level of understanding of the VMGO of the sports science program in Cagayan State University highlights the importance of involving a diverse group of stakeholders in program development and implementation. The fact that both internal and external stakeholders show equal levels of awareness and acceptability of the VMGO suggests that despite differences in understanding, both groups recognize and support the program's goals and objectives.

Conclusion and Recommendations. In conclusion, the assessment of stakeholders' awareness, understanding, and acceptability of the goals and objectives of a sports science program in the Philippines provides valuable insights into the strengths and weaknesses of the program. The results of this assessment

can be used as a basis for formative curriculum evaluation, helping to identify areas for improvement and ensure that the program meets the needs of students and the industry. By incorporating feedback from stakeholders, the program can be revised to better align with the expectations of students and the demands of the industry. Ultimately, this can lead to a more effective and relevant sports science program that produces graduates with the skills and knowledge required for success in the field.

From the results, it is apparent that formative curriculum evaluation is an essential process for improving educational outcomes by assessing the effectiveness of curriculum implementation and identifying areas for improvement. Based on the results of this study, the following are the policy implications for formative curriculum evaluation which the researcher believed to have a significant impact on the quality of education provided to students.

Develop more industry-specific courses: Based on stakeholders' feedback, the curriculum could be revised to include more courses that align with the needs of the industry. This could help prepare graduates with the specific skills and knowledge required by employers.

Increase practical training opportunities: Stakeholders' feedback may suggest that graduates need more practical training and hands-on experience to be job-ready. The curriculum could be revised to include more practical training opportunities, such as internships, work placements, and hands-on laboratory sessions.

Enhance communication and collaboration: Based on stakeholders' feedback, the program could be improved by increasing communication and collaboration between the university and industry stakeholders. This could involve inviting industry professionals to give guest lectures, participating in industry events, and forming partnerships with relevant organizations (Leavy et.al, 2011).

Incorporate technology: Stakeholders' feedback may suggest that the program needs to incorporate more technology and digital tools to keep up with the

latest industry trends and innovations. The curriculum could be revised to include courses on emerging technologies such as data analytics, wearable technology, and virtual reality.

Review program goals and objectives: Based on stakeholders' feedback, the program's goals and objectives may need to be reviewed to ensure they are aligned with the needs of the industry and the expectations of students. This could involve conducting a program evaluation to identify areas for improvement and revising the program's mission statement to better reflect its goals and objectives.

References

1. Almasi, M. (2019). Sports engineering program in Islamic Azad University branch of Science and Research. *Journal of Research in Science, Engineering and Technology*. <http://dx.doi.org/10.24200/jrset.vol4iss03pp42-45>
2. Balbachevsky, E. (2015). The role of internal and external stakeholders in Brazilian higher education. *Higher education in the BRICS countries: Investigating the pact between higher education and society*, 193-214. http://dx.doi.org/10.1007/978-94-017-9570-8_10
3. Batan, D.M., N. Bojos, S.M., B. Dinoy, R., & A. Labrigas, M. (2023). Stakeholders Awareness and Acceptability on the VMGO and Grading System of Bohol Island State University-Clarín Campus. *International Journal of English Literature and Social Sciences*. <http://dx.doi.org/10.22161/ijels.81.6>
4. Beaumont, E., Gedye, S., & Richardson, S. (2016). 'Am I employable?': Understanding students' employability confidence and their perceived barriers to gaining employment. *Journal of Hospitality, Leisure, Sport & Tourism Education*, 19, 1-9. <http://dx.doi.org/10.1016/j.jhlste.2016.06.001>
5. Boyd, H., Gursoy, D., & Ayoun, B. (2017). Stakeholder involvement in sustainable tourism development: A study of Myrtle Beach, South Carolina. *Journal of Sustainable Tourism*, 25(5), 666-683.
6. Cornachione Jr, E. B., Trombetta, M. R., & Nova, S. P. C. (2010). Evaluation use and involvement of internal stakeholders: The case of a new non-degree online program in Brazil. *Studies in Educational Evaluation*, 36(1-2), 69-81. <http://dx.doi.org/10.1016/j.stueduc.2010.09.001>
7. Denysova, L., Sushchenko, L., Usychenko, V., & Shynkaruk, O. (2022). The main aspects of physical culture and sports specialists professional training in Latvia. *Scientific Journal of National Pedagogical Dragomanov University. Series 15. Scientific and pedagogical problems of physical culture (physical culture and sports)*. [http://dx.doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2022.2\(146\).06](http://dx.doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2022.2(146).06)
8. Dholakia, R. R. (2017). Internal stakeholders' claims on branding a state university. *Services Marketing Quarterly*, 38(4), 226-238. <http://dx.doi.org/10.1080/15332969.2017.1363580>
9. Fischer, M., Imgrund, F., Janiesch, C., & Winkelmann, A. (2020). Strategy archetypes for digital transformation: Defining meta objectives using business process management. *Information & Management*, 57(5), 103262. <http://dx.doi.org/10.1016/j.im.2019.103262>

10. Fullagar, H. H., McCall, A., Impellizzeri, F. M., Favero, T., & Coutts, A. J. (2019). The translation of sport science research to the field: a current opinion and overview on the perceptions of practitioners, researchers and coaches. *Sports Medicine*, 49, 1817-1824.
11. Galvão, A. R., Marques, C. S., Ferreira, J. J., & Braga, V. (2020). Stakeholders' role in entrepreneurship education and training programmes with impacts on regional development. *Journal of Rural Studies*, 74, 169-179. <http://dx.doi.org/10.1016/j.jrurstud.2020.01.013>
12. Gomez, A.C., & Basco, M. (2022). Awareness, Acceptability, and Perception of Stakeholders on the Vision and Mission of Cavite State University, Teacher Education Department Goals, and Education Program Objectives. *International Journal of Multidisciplinary: Applied Business and Education Research*. <http://dx.doi.org/10.11594/ijmaber.03.01.08>
13. Harland, F., Stewart, G., & Bruce, C. (2017). Ensuring the academic library's relevance to stakeholders: The role of the Library Director. *The Journal of Academic Librarianship*, 43(5), 397-408. <http://dx.doi.org/10.1016/j.acalib.2017.06.009>
14. Haugen, T., Seiler, S., Sandbakk, Ø., & Tønnessen, E. (2019). The training and development of elite sprint performance: an integration of scientific and best practice literature. *Sports medicine-open*, 5, 1-16.
15. Lam, Y. K., Lee, Y. H., & Fong, J. (2020). Stakeholder engagement in higher education institutions: A systematic literature review. *International Journal of Sustainability in Higher Education*, 21(2), 224-249. <https://doi.org/10.1108/IJSHE-09-2018-0198>
16. Langrafe, T. D. F., Barakat, S. R., Stocker, F., & Boaventura, J. M. G. (2020). A stakeholder theory approach to creating value in higher education institutions. *The Bottom Line*, 33(4), 297-313. <http://dx.doi.org/10.1108/BL-03-2020-0021>
17. Leavy, J. E., Bull, F. C., Rosenberg, M., & Bauman, A. (2011). Physical activity mass media campaigns and their evaluation: a systematic review of the literature 2003–2010. *Health education research*, 26(6), 1060-1085. <http://dx.doi.org/10.1093/her/cyr069>
18. Marshall, S. J., & Marshall, S. J. (2018). Internal and external stakeholders in higher education. *Shaping the University of the Future: Using technology to catalyse change in university learning and teaching*, 77-102. http://dx.doi.org/10.1007/978-981-10-7620-6_4
19. Mitchell, R. K., Agle, B. R., & Wood, D. J. (1997). Toward a theory of stakeholder identification and salience: Defining the principle of who and what really counts. *Academy of Management Review*, 22(4), 853-886.
20. Mortejo, B., C. Rivera, K., & Nisay Jr., R.S. (2022). The Effectiveness of Sports Clinic: An Impact Study. *INSPIREE: Indonesian Sport Innovation Review*. <http://dx.doi.org/10.53905/inspiree.v3i03.95>
21. Nozaleda, B. M. (2019). Awareness, acceptance, and understanding of Cagayan State University stakeholders towards its vision, mission, goals, and objectives. *International Journal of Advanced Research in Management and Social Sciences*, 8(6), 313-326.
22. Nozaleda, B. M., & Calubaquib, J. B. (2020). The Ideal-Actual Gap in the Roles of Research in Teaching. *International Journal of Evaluation and Research in Education*, 9(2), 318-325. <http://dx.doi.org/10.11591/ijere.v9i2.20583>
23. Onambélé-Pearson, G.L., David, Sims, Hussain, A.W., Buffey, A.J., Bardwell, H.L., Morse, C., Ranchordas, M.K., Lee, D., Matthew, & Cole (2021). The British Association of Sport and Exercise Sciences abstracts. *Journal of Sports Sciences*, 39, 1 - 66.
24. Preiser, R., Struthers, P., Mohamed, S., Cameron, N., & Lawrence, E. (2014). External stakeholders and health promoting schools: complexity and practice in South Africa. *Health education*, 114(4), 260-270. <http://dx.doi.org/10.1108/HE-07-2013-0031>
25. Raza, S. A., Qureshi, M. A., & Syed, M. A. (2019). Stakeholder awareness of environmental sustainability practices in universities. *Journal of Cleaner Production*, 237, 117750. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2019.117750>
26. Scriven, M. (1991). *Evaluation thesaurus* (4th ed.). Sage.

27. Selsky, J. W., & Parker, B. (2005). Cross-sector partnerships to address social issues: Challenges to theory and practice. *Journal of Management*, 31(6), 849-873.
28. Šereš, L., Pavlicevic, V., Tumbas, P., Matkovic, P., & Maric, M. (2019). A performance indicators of university-industry collaboration. *EDULEARN19 Proceedings*, 9664-9672.
29. Sharma, S., & D'Souza, S. (2018). Student perceptions of sports science education: A study of a sports university in India. *International Journal of Physical Education, Sports and Health*, 5(2), 66-71.
30. Soosay, I., Neale, R., & Troshani, I. (2019). Competencies for the sports science graduate: Perspectives from industry professionals. *International Journal of Sports Science & Coaching*, 14(3), 372-382.
31. Stevens, C. J., Lawrence, A., Pluss, M. A., & Nancarrow, S. (2018). The career destination, progression, and satisfaction of exercise and sports science graduates in Australia. *Journal of Clinical Exercise Physiology*, 7(4), 76-81. <http://dx.doi.org/10.31189/2165-6193-7.4.76>
32. Tan, D. A., & Borres, T. H. (2020). Awareness, Acceptability, Consistency and Clarity of the Vision, Mission, Goals and Objectives of Central Mindanao University and Its Congruence to Outcomes-Based Instruction: A Preliminary Result. *Sci. Int.(Lahore)*, 32(1), 93-98.
33. Tasleem A. (2018). Perception of Stakeholders Regarding the Role of Sports in the Development of Life Skills. Gomal University, Pakistan. *Unpublished Dissertation*
34. Thapa, S., Phan, H. P., & Gamage, A. S. (2021). Stakeholder engagement in community development projects: A systematic review. *Journal of Cleaner Production*, 296, 126455. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2021.126455>
35. Torelli, R., Balluchi, F., & Furlotti, K. (2020). The materiality assessment and stakeholder engagement: A content analysis of sustainability reports. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, 27(2), 470-484. <http://dx.doi.org/10.1002/csr.1813>
36. Toth, G., Taliano, J., & Roberts, K. (2014). Involving internal and external stakeholders in the development of a health promotion program for a public health department. *Journal of Public Health Management and Practice*, 20(5), E14-E23.
37. Villa, S., Gonçalves, P., & Villy Odong, T. (2017). Understanding the contribution of effective communication strategies to program performance in humanitarian organizations. *Journal of Humanitarian Logistics and Supply Chain Management*, 7(2), 126-151. <http://dx.doi.org/10.1108/JHLSCM-05-2016-0021>
38. Villanca, A. A., Binayao, B. S., Caterial, M. Z. D., & Ablanque, V. C. (2020). Assessing the vision, mission, goals and objectives of a state university in Southern Philippines. *International Journal of Innovative Science and Research Technology*, 5(10), 189-194.

ВДОСКОНАЛЕННЯ ЗМІСТУ ОСВІТИ МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ 017 ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА І СПОРТ

¹**Приходько В. В.** доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії та методики спортивної підготовки

²**Дзюбенко М. І.** старший викладач кафедри фізичної культури та спорту

¹*Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту*

(Дніпро, Україна)

²*Український державний університет науки і технологій*

(Дніпро, Україна)

Анотація. Запропоновано і обґрунтовано вдосконалення змісту освіти магістрів 017 - Фізична культура і спорт з урахуванням побажань стейкхолдерів. Показано, зміни пов'язані з впровадженням непрофесійної фізкультурної освіти.

Ключові слова: «Фізичне виховання» у вищій школі, бакалаври, магістри спеціальності 017 Фізична культура і спорт, непрофесійна фізкультурна освіта.

Вступ. Магістерський ступінь відповідає восьмому рівню Національної рамки кваліфікацій і передбачає здобуття особою поглиблених теоретичних та практичних знань, умінь, навичок за обраною спеціальністю/спеціалізацією, загальних засад методології наукової та/або професійної діяльності, інших компетентностей, достатніх для ефективного виконання завдань інноваційного характеру відповідного рівня професійної діяльності.

Останнє вимагає вдосконалення освіти майбутніх магістрів спеціальності 017 - Фізична культура і спорт в частині їх підготовки до роботи у закладах вищої освіти, яка відповідає запиту вишів на зміст дисципліни «Фізичне виховання».

Між тим, як свідчить аналіз, проблемою все ще є зміст освіти магістрів, а отже й вдосконалення викладання цієї дисципліни. Не враховуються у повній мірі запити стейкхолдерів, якими є педагогічні колективи вишів [1; 2]. Як і раніше, вдосконалення змісту освіти виконують кафедри, які готують магістрів.

Мета дослідження – обґрунтувати вдосконалення змісту освіти майбутніх магістрів 017 - Фізична культура і спорт з урахуванням побажань стейкхолдерів.

Матеріал і методи дослідження. Використані методи теоретичного дослідження, а саме вивчення та узагальнення даних літературних джерел, абстрагування, аналіз і синтез, індукція та дедукція.

Результати дослідження та їх обговорення. Постановою Кабінету Міністрів України впроваджена Національна рамка кваліфікацій для введення європейських стандартів та принципів забезпечення якості освіти з урахуванням: вимог ринку праці до компетентностей фахівців; забезпечення гармонізації норм законодавства у сфері освіти та соціально-трудова відносин; сприяння національному і міжнародному визнанню кваліфікацій, здобутих в Україні; налагодження ефективної взаємодії сфери освітніх послуг та ринку праці [3].

Національна рамка кваліфікації узагальнила частину раніше виконаних розробок щодо галузевих стандартів вищої освіти. Як приклад, розглянемо Освітньо-професійну програму (ОПП) бакалавра напряму підготовки 0903 «Гірництво», кваліфікації 2147.2 «Інженер з гірничих робіт» (Київ, 2005), яка була однією з перших серед подібних в Україні, а отже виступала орієнтиром для створення закладами вищої освіти інших подібних службових документів [2].

Цей стандарт, як і подібні нормативні документи, є складовою галузевих стандартів вищої освіти і використовується під час:

- розроблення та корегування складової галузевих стандартів вищої освіти (засоби діагностики якості вищої освіти);
- розроблення та корегування складових стандартів вищої освіти вищих навчальних закладів (варіативні частини освітньо-професійної програми підготовки фахівців та засобів діагностики якості вищої освіти, навчальний план, програми навчальних дисциплін і практик);
- визначення змісту навчання у системі перепідготовки та підвищення кваліфікації фахівців.

Структура блоку змістових модулів ОПП з гуманітарної та соціально-економічної підготовки бакалавра напряму підготовки 0903 «Гірництво» у частині засвоєних умінь з дисципліни «Фізичне виховання» подана в табл. 1.

Таблиця 1

Структура блоку змістового модулю ОПП з «Фізичного виховання»

Шифр уміння, що забезпечується	Шифри і назви блоків змістових модулів та змістові модулі, що входять до даного блоку
3.6.1.1 з 6.2.1 3.6.3 з 6.5.1 3.6.7.1	Фізичне самовдосконалення та підвищення майстерності з обраного виду спорту
3.6.1.2	Методики побудови індивідуальних програм забезпечення фахової дієздатності (професійної діяльності)
3.6.1.3	Методики побудови індивідуальних оздоровчо-профілактичних програм
3.6.1.4	Методи контролю власного стану в процесі виконання індивідуальних програм
3.6.1.5	Різновиди фізичних вправ та принципи їх використання
3.6.2.2	Принципи підбору фізичних вправ, їх компонування та послідовність використання за визначеними цілями
3.6.2.3	Авторські, новітні фізкультурно-оздоровчі системи та технології, їх використання у індивідуальних оздоровчо-профілактичних програмах
3.6.2.4 3.6.9.3	Методики психофізичного тренінгу
3.6.3.2	Фізіологічна характеристика засобів рухової активності
3.6.3.3	Засоби та методики розвитку рухових якостей: сили, витривалості, швидкості, спритності, гнучкості, координації тощо

3.6.3.4	Засоби та методики розвитку професійно-значущих психофізичних якостей: вестибулярної стійкості, стійкості до гіпоксії та вібрації, оперативного мислення, уваги тощо
3.6.4.1	Особиста гігієна
3.6.4.2	Гігієнічні засади розумової праці
3.6.4.3	Гігієна харчування
3.6.4.4	Гігієнічні вимоги до місць занять фізичною культурою
3.6.5.2	Використання природних чинників власного загартування з метою протидії несприятливим факторам навколишнього середовища
3.6.6.1	Прийоми масажу й самомасажу
3.6.6.2	Фізіологічні механізми впливу прийомів масажу й самомасажу на організм
3.6.7.2	Правила запобігання фізичній перевтомі, перетренуванню, перенапрузі, іншим кризовим проявам
3.6.8.1	Характеристика суб'єктивних і об'єктивних показників самоконтролю та їх відображення у спеціальному щоденнику.
3.6.8.2	Функціональні проби для визначення резервних можливостей систем організму
3.6.8.3	Тести і контрольні нормативи рівня рухової підготовленості
3.6.8.4	Комплексні методики оцінювання стану соматичного здоров'я
3.6.8.4	Державні тести й нормативи оцінки фізичної підготовленості населення України та контрольні нормативи професійно-прикладної фізичної підготовленості
3.6.9.2	Фактори, які впливають на якість і тривалість індивідуального життя

Аналіз змістових модулів, включених до блоку фізичного виховання бакалаврів спеціальності «Гірництво», показує, що у поданих формулюваннях мова йде, насправді, не про уміння як такі, але про компетентності, в яких узагальнюються набуті знання та вміння у їхній єдності (тут потрібно увести поправку на рік прийняття цієї ОПП, а саме 2005 р., коли терміни компетентнісного підходу ще не набули поширення в Україні).

З поданого у табл. 1 видно, що стейкхолдери звичайного вишу давно сформулювали чіткий запит до освіти майбутніх магістрів спеціальності 017 Фізична культура. Це той самий виш де мають працювати ці магістри. Мова йде про непрофесійну фізкультурну освіту студентів різних спеціальностей (НпФО), потреба в якій була обґрунтована у монографії «Реформа фізичного

виховання майбутніх бакалаврів у вітчизняній вищій школі (компетентнісний підхід)» [2].

НпФО це високий рівень освоєння фізичної культури. Головна ознака фізкультурної освіченості, це включення людини у фізкультурну діяльність. Це також взяття відповідальності за її планування, у тому числі, якщо вона займається у групі, а суб'єктом діяльності виступає колектив (наприклад, групи самодіяльних туристів, прибічників «дворового футболу»). Причому ці системи занять мають характер індивідуалізованих, а отже не «нав'язаних» людині і, при необхідності, нею ж змінюваних. Ці дії пов'язані зі свідомим відтворенням і власноруч відібраних з числа існуючих, або навіть створенням, за потреби, нових засобів фізичної культури, що використовуються для зміцнення здоров'я, рекреації і підвищення професійної роботоздатності, як реакції суб'єкта на важкі та екстремальні умови та ситуації, що виникли в його життєдіяльності.

Відтак, НпФО у закладах вищої освіти - педагогічний процес, що має «замикати» багаторічні організовані зняття молоді фізичним вихованням (адже очевидно, що фізичне виховання у дошкільних закладах освіти, загальноосвітніх навчальних закладах і закладах вищої освіти повинне мати свою специфіку). Він передбачає формування необхідного освіченій людині теоретичного мислення проєктувального типу. У ході так усвідомлюваної фізкультурної освіти, яка не тотожна фізкультурній грамотності, формують цінності та цілі використання засобів фізичної культури в різних ситуаціях життєдіяльності, що неперервно змінюються. Це також здібності, необхідні для створення образу «себе, фізично-досконалого, яким хочеться бути у майбутньому», а також конструювання та реалізація власних комплексних систем оздоровчих занять для його досягнення.

Вже визначено, що особа реалізує своє право на освіту впродовж життя шляхом залучення до формальної, неформальної та інформальної освіти [4; 5].

Формальна, або ж професійна освіта – це освіта, яка здобувається за освітніми програмами відповідно до визначених законодавством рівнів освіти, галузей знань, спеціальностей (професій) і передбачає досягнення здобувачами освіти визначених стандартами освіти результатів навчання відповідного рівня освіти та здобуття кваліфікацій, що визнаються державою.

Неформальна освіта – це освіта, яка здобувається, як правило, за освітніми програмами. У нашому випадку мова йде про освіченість в частині самостійного застосування особою засобів фізичної культури. Вона не передбачає присудження визнаних державою освітніх кваліфікацій за рівнями освіти, хоча може завершуватися присвоєнням часткових освітніх кваліфікацій.

Інформальна освіта (самоосвіта) освіта, яка передбачає само організоване здобуття певних компетентностей, зокрема під час повсякденної діяльності, пов'язаної з професійною, громадською діяльністю, родиною чи дозвіллям.

Висновки. Обґрунтовано підхід до вдосконалення змісту освіти майбутніх магістрів 017 - Фізична культура і спорт з урахуванням побажань стейкхолдерів. У наведеному прикладі показано, як заклад вищої освіти з фізичної культури і спорту (або факультет) має враховувати регіональний компонент, а саме запити на зміст «Фізичного виховання» від вишів, де працюватимуть їх випускники.

Очевидно, що освітній компонент дисципліни «Фізичне виховання» це сучасна відповідь на потребу у неформальній та інформальній освіті майбутніх бакалаврів різних спеціальностей, до якої у вказаний вище спосіб долучаються магістри спеціальності 017 Фізична культура і спорт. Способом забезпечення освіченості майбутніх бакалаврів різних спеціальностей з дисципліни «Фізичне виховання» виступає непрофесійна фізкультурна

освіта, опанувати викладанням якої мають майбутні магістри спеціальності 017 Фізична культура і спорт.

Список використаної літератури

1. Дєдх М. О. Гендерний підхід до формування індивідуальної фізичної культури учнівської молоді у процесі фізичного виховання : дис. ...д-ра філос. : 017. Київ, 2021. 280 с.

2. Приходько В., Салов В., Чернігівська С., Вілянський В., Кравченко К. Реформа фізичного виховання майбутніх бакалаврів у вітчизняній вищій школі (компетентнісний підхід) : монографія ; вид. друге виправлене та доп. Дніпро : Інновація, 2021. 350 с.

3. Про затвердження Національної рамки кваліфікацій. Постанова Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1341. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF#Text>

4. Стандарт вищої освіти Державного вищого навчального закладу «Національний гірничий університет» «Проектування освітнього процесу». (Із змінами та доповненнями, затвердженими рішенням вченої ради Державного ВНЗ «НГУ» від 16.03.2017). Дніпро : НГУ, 2016.

5. Стандарти і рекомендації забезпечення якості на європейському освітньому просторі. URL: http://www.britishcouncil.org.ua/sites/default/files/standards-and-guidelines_for_qa_in_the_ehea_2015.pdf

**ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ДОВІЛЬНИМИ РУХАМИ
ТА СПЕЦИФІЧНІ РЕАКЦІЇ АДАПТАЦІЇ ОРГАНІЗМУ
СПОРТСМЕНІВ НА ФІЗИЧНІ НАВАНТАЖЕННЯ**

¹Толчева Г. В. кандидат педагогічних наук, доцент

²Саєнко В. Г. доктор наук з управління

¹*Луганський національний університет імені Тараса Шевченка (Полтава,
Україна)*

²*Академія прикладних наук – Вища школа управління та адміністрування
(Ополе, Польща)*

Анотація. Досліджується значення довільних рухів у системі розвитку спортсменів та управління процесами їх педагогічного застосування у відповідності до специфічних реакцій адаптації організму.

Ключові слова: довільні рухи, навчання і управління, здатність спортсмена, реакції адаптації, фізичні навантаження.

Вступ. Вирішення питання подальшого розвитку спортивної здатності до долаття рубежів вищої майстерності є недосяжним завданням без розвинення у спортсмена орієнтирів на освоєння процесів, що є ідеалізованими за відчуттям їх обрисів і переваг, але прихованими від матеріалізації методичних положень розумового сприйняття їх фізичної структури.

Мета та завдання дослідження: Мета статті полягає в уточненні організаційної сутності й провідних положень управління забезпечувальними процесами розвинення довільних рухів, що використовуються в середовищі спортсменів. Звернення на проблему рухів людини та розвинення її довільних рухів в напруженому стані має методичне підґрунтя самостійності і декілька напрямків наукового аналізу, що допомагають визначатися з прагматичною доцільністю їх застосування у практиці змагальної діяльності.

Перевагами користується наступне: у філософсько-аналітичному визначенні вона, ця прагматична доцільність, сприймається як засіб насичення буття, у виробничо-економічному – як форма самодостатності у просторі самозабезпечення, а у суто фізіологічному – як середовище підтримки життєздатності за напрямком заволодіння корисними і цілющими речовинами, чим визначається актуальність дослідження. Все таке є важливим для налагодження відновлювальних процесів життєдіяльності людини, яких існує безліч [1, 3, 4, 7] та ін. В їх середовищі найбільш важливе місце займають види соціальної практики, що потребують визначення інституту виховання людини в двох галузях, а саме в галузі:

1) визначення основ розвитку різнорідних рухів і передумов управління довільними рухами;

2) встановлення специфічних реакцій адаптації організму спортсменів на фізичні навантаження та закономірних зрушень.

Своєрідність розгляду названих галузей пізнання реальності пов'язується з прикінцевим впливом дії і на людину, і на суспільство. Вирішення завдань, що виникають, можливе у разі, коли питання взаємодії особистості з оточенням [1, 6, 7], що є необхідною умовою продовження дослідження, є достовірним, або має приватне спрямування, наприклад, як це стверджується у джерелах [2, 5].

Матеріал і методи дослідження. Положенням про те, що рухи людини є основною формою здійснення процесів її життєдіяльності, то логічно сприймати наступну залежність: *„Рух робить руховий апарат людини досконалішим, бо таке є необхідним важелем щодо виконання найскладніших завдань людського життя завдяки активізації деякої рухової функції”*. Така функція наповнюється 1) довільними рухами та 2) рефлекторними рухами. Вони є тісно пов'язаними між собою, за чим криється наступний механізм дії – *„довільний рух є результатом реалізації психофізіологічної програми”*. Відповідна програма формується у структурах

головного мозку. Щоб рухатися у дослідженні конкретних положень, треба у кожному випадку повертатися до визначення методичних позицій групи довільних рухів. Оскільки рухова дія людини є органічною формою її особистого поведіння як у виробничому, так і в побутовому середовищах, то врахування дії за такою їх сполукою є логічним переходом до встановлення відповідних *органічних основ формування рухів*.

Щодо відносності цього питання є застереження, за яким варто усвідомити наступне – не тільки фізична робота, що спрямовується на здобуття цілющої для людини речовини за рахунок перетворення біологічної енергії в механічну, але й розумова праця, що володіє властивістю ідіоматичності сутності, в підсумку відтворюються саме у прагматичності „рухової активності” та „м’язового руху”. Останнє сприймається більше як теоретичне узагальнення, ніж науково-методичне, і, керуючись таким узагальненням як вихідною координатою, з якої розглядаються методичні основи досліджуваного руху, людиною приймається рішення про розгляд загальної схеми управління рухами. В ній, у цій схемі, провідну роль відіграє *фактор корисного результату*, за наявності якого спрямовуються оберти руху. Для їх досягнення – досягнення таких обертів в формі переміщень, в нервовій системі активується група залежних нейронів, що займає місце функціональної системи і є орієнтованою на позитивне зрушення м’яза. За таким, метод дослідження механізмів визначення органічних основ формування відповідного виду руху складається з ряду процесів, що персоніфікуються зовнішньо через діяльність людини завдяки наступній послідовності, яка відтворюється у модельній формі свого наповнення:

„обробка сигналів, що надходять із середовищ організму {зовнішнього й внутрішнього упорядкування феноменів біологічного впливу}, є носієм функції аферентного синтезу” → „ухвалення рішення про мету й завдання дії {створення інформативного банку, що виконує функцію середовища цілепокладення} є початковим моментом руху” → „утворення подання {знак, імпульс, реакція} щодо очікуваного результату пов’язаного з формуванням конкретної програми рухів є персоніфікатором дії” → „моніторинг матеріалів про отриманий результат й внесення в програму виправлень сенсорних корекцій {біологічна активність мозку} є завершенням доцільного руху”. (1)

Щоб завершити формалізацію прояву *фактору корисного результату*, що носить в собі цінність і задає методичну платформу для розробки положень управління довільними рухами і створення переходів до розгляду значення *фактору рефлекторного кільцевого регулювання та налагодження методичного і програмного управління рухами*, треба попередньо надати пояснення змісту формальної в'язки (1). Так, у середовищі процесів аферентного синтезу, який відіграє роль регулюючого способу управління, беруть участь спонукання до дії, тобто мотивації, і задум, що витягає із пам'яті навички і навчені тактичні комбінації. У людини на такій основі створюється програма руху, за якою біологічна активність мозку змінюється за чергуванням феноменів, що підвищують збудливість коркових нейронів і створюють робочу систему мозку. Така сутність феноменів відбиває а) ступінь зацікавленості людини в реакції, б) швидкість і в) силу відповідних скорочень м'язів. Є й інші мотиви звернення уваги на дію таких процесів, що реагують на підвищення збудливості, пов'язаної з сенсорною інформацією про результат виконання руху та з реакцією на сенсорні корекції.

Отже, на цьому можна б було завершити дослідження питання про фізичний стан заданих рухів, але, виникають особливості прояву іншого фактору – *фактору рефлекторного кільцевого регулювання та налагодження програми управління рухами*, з дією якого треба рахуватися з того приводу, що у середовищі рухової підпорядкованості розрізняються довільні рухи, які відповідають наступним ознакам:

а) вони є свідомо керованими цілеспрямованими діями;

б) вони – мимовільні рухи, що відбуваються без участі свідомості та є або безумовними реакціями, або автоматизованими руховими навичками.

Така думка наводиться тут не тільки для нагадування про фізичну структуру рухів, але ще й про те, щоб зайнятися висвітленням основи керування довільними рухами людини. Треба пам'ятати ще й про інше, що в методичній основі проявляють себе два різновиди фізіологічних механізмів.

Це: **1) рефлексорне кільцеве регулювання** – як механізм для здійснення різних форм рухових дій і пізніх реакцій, що не вимагають від людини швидкого рухового акту, та **2) програмне керування за формуванням центральних команд** – як механізм регуляції рухів, що є незалежним від аферентних пропріоцептивних впливів. Поєднанням функцій названих механізмів синхронізується робота функціональних блоків мозку, що визнаються головуючими. З множини таких нервових центрів у дослідженні звертається увага на три. Це – функціональні блоки:

1) регуляції тону та рівня пильнування. *Фізичне наповнення:* Блок включає неспецифічні відділи нервової системи, в тому числі ретикулярну формацію стовбура мозку, в яких піддається модулюванню функціонального стану а) вище лежачих і б) нижче лежачих відділів. За цим викликаються контрольні пункти ситуаційного підвищення в) активності, г) пильнування та д) сну, з технічним наміром збільшення чи зменшення потужності рухових реакцій як формалістики взаємодії є) висхідних реакцій впливу і ж) спадних реакцій впливу;

2) прийому, переробки та зберігання інформації. *Фізичне наповнення:* До блоку відносяться задні відділи півкуль, що включають а) зорові (потиличні), б) слухові (скроневі) та в) загально-чутливі (тім'яні) області кори з відповідними підкірковими структурами. За цим створюються умови для формування г) процесів відчуття, д) процесів сприйняття та упізнання інформації, є) інтегральний образ оточення та ж) узагальнення сигналів, що доходять як від лівої, так і від правої частин тіла за попитом потреби у формуванні подання про з) „схему тіла”, і) „схему простору” і к) „просторову орієнтацію рухів”;

3) програмування, регуляції та контролю рухової діяльності. *Фізичне наповнення:* До блоку відносяться передні відділи більших півкуль, що включають а) первинні (моторні) і б) вторинні (премоторні) поля. За участю мовних функцій в ньому здійснюється універсальна реакція загальної

регуляції поведіння, слідом за яким формуються в) наміри і плани, г) програми довільних рухів і д) контроль за їх виконанням.

Результати дослідження та їх обговорення. У спортивно-тренувальних програмах, в яких враховується фізичний зміст довільного руху за якістю інноваційно-педагогічної технології управління професійною освітою у сфері фізичної культури і спорту є потреба активувати ряд положень, що є цінними для розробки тренувальних підходів, а також для організації тренувального процесу. Їх зміст виноситься на обговорення. Мова ведеться про наступне.

1. Методом співставлення зрушень у роботі організму при різних рівнях фізичного навантаження на спортсмена виявляються різнорівневі адаптаційні реакції, що є цілковито закономірним процесом для функціонування організму. Вони проявляється навіть при виконанні вправ, що є однаковими за обсягом, інтенсивністю та спрямованістю, але що є, все ж таки, різними за структурою і характером. Досліджувана адаптація виникає і по відношенню до психічних процесів, що пов'язується зі здатністю спортсмена до перерозподілу функціонального резерву за критерієм підвищення здатності психіки у станах а) виснаження, б) пригнічення, в) стресу чи г) втрати мотивації до руху.

2. Методом інформаційно-пошукового процесу мотивації руху та доцільного контролю за поведінкою спортсмена виявляється синдром „надпроявів” психіки, що є важливим фактором для розвитку спортсмена. Специфічність адаптації проявляє себе, навіть, після завершення програми тренування із заданим ритмом, коли фіксуються суттєві зміни метаболізму.

Висновки. 1. У програмах підготовки спортсменів високого гатунку слід орієнтуватися на засоби, якими забезпечується адекватний тренувальний вплив на визначену структуру змагальної дії.

2. Одним із провідних заходів є визначення основ розвитку різнорідних рухів і передумов управління довільними рухами завдяки врахуванню

специфічних реакцій адаптації організму спортсмена до фізичного навантаження, його структури та закономірних зрушень.

Перспективи подальших досліджень у цьому напрямку. Очікують поглибленого вивчення питання доцільності включення в тренувально-педагогічні програми методичних основ фізіологічної адаптації спортсмена з позиції сприйняття генотипічної і фенотипічної, неспецифічної і специфічної, складної і перехресної адаптації.

Список використаної літератури

1. Мулик К. В. *Спортивно-оздоровчий туризм в системі фізичного виховання школярів і студентів*. Харків: ФОП Бровін А.В., 2015. 418 с.
2. Саєнко В. Г. Обсяг тренувальних навантажень у річному циклі підготовки каратистів високої кваліфікації. *Теорія і методика фізичного виховання і спорту*. Київ: Олімп. літер. 2010. № 2. С. 45-47.
3. Саєнко В. Г., Толчєва Г. В. Управління оздоровчим ресурсом спортсмена на шляху до вищої майстерності. *Стратегічне управління розвитком фізичної культури і спорту: зб. наук. праць*. Харків: ХДАФК, 2019. С. 114-118.
4. Стадник С. О. Медичне забезпечення процесу підготовки спортивного резерву в училищах фізичної культури. *Фізична активність, здоров'я і спорт*. 2017. № 2(28). С. 78-86.
5. Толчєва Г. В., Саєнко В. Г. Застосування методичних принципів спортивного прогнозування у практику. *Біомеханіка спорту, оздоровчої рухової активності, фізкультурно-спортивної реабілітації: актуальні проблеми, інноваційні проекти та тренди: Зб. матер. II Всеукр. електрон. наук.-практ. конф.* Київ: НУФВСУ, 2023. С. 29-34.
6. Шинкарук В. І. *Філософський енциклопедичний словник*. Київ: Абрис, 2002. 742 с.
7. Kubitskyi S., Saienko V., Demianiuk V., Mykhasiuk K. Management of pedagogical and sports educational institutions in Ukraine. *SPORT TK-Revista EuroAmericana de Ciencias del Deporte*. 2022. 11(Sup3), 19. P. 1-14.

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ УПРАВЛІННЯ ОЛІМПІЙСЬКИМ, ПАРОЛІМПІЙСЬКИМ, НЕОЛІМПІЙСЬКИМ РУХОМ ТА ПРОФЕСІЙНИМ СПОРТОМ

АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ФІЗКУЛЬТУРНО-СПОРТИВНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У ЯКИХ КУЛЬТИВУЄТЬСЯ ФРАНЦУЗЬКИЙ БОКС САВАТ

Арцт А.О. здобувачка вищої освіти

Серета Н.В. доцент, кандидат наук з фізичного виховання та спорту

Харківська державна академія фізичної культури (Харків, Україна)

Анотація. У статті наведено результати проведеного дослідження стосовно ефективності діяльності федерації французького боксу сават в Україні. Визначено напрямки функціонування французького боксу сават які потребують вдосконалення та труднощі стосовно розвитку французького боксу сават в Україні. Проведено аналіз статистичних даних залучення населення до занять французьким боксов сават в Україні.

Ключові слова: французький бокс сават, організаційна діяльність.

Вступ. Французький бокс, як вид спорту, має своїх шанувальників і фанатів у різних країнах світу, але його популярність не така висока, як у інших бойових і єдиноборств. Незважаючи на це, останніми роками спостерігається зростання інтересу до Французького боксу та його поширення у світі. Одним зі способів популяризації Французького боксу є його включення в програму міжнародних змагань і турнірів. Наприклад, на Олімпійських іграх 1904 року в Сент-Луїсі, Французький бокс був представлений як дисципліна [4].

Зараз Французький бокс входить до програми багатьох національних і міжнародних турнірів і змагань, що допомагає підвищувати інтерес до цього виду спорту.

Мета дослідження – здійснити аналіз діяльності фізкультурно-спортивних організацій які культивують французький бокс сават.

Методи дослідження: аналіз літературних джерел, аналіз документальних матеріалів, організаційний аналіз, системний аналіз, анкетування, методи математичної статистики.

Результати дослідження та їх обговорення. Ефективне функціонування та розвиток французького боксу сават залежить від своєчасного аналізу власної організаційно-управлінської діяльності. Представники фізкультурно-спортивних організацій у яких культивується сават та які розвивають французький бокс сават в Україні вважають, що найменше потребують вирішення такі стратегічні та оперативні ситуації розробка документації на рік (15%) та складання звіту за рік (18%). Переважна більшість респондентів зазначили, що виникають труднощі при організації спортивно-масових заходів (73%), розвитку виду спорту (56%) та розробці перспективного чи стратегічного плану розвитку фізкультурно-спортивної організації (86%) (рис. 1.)

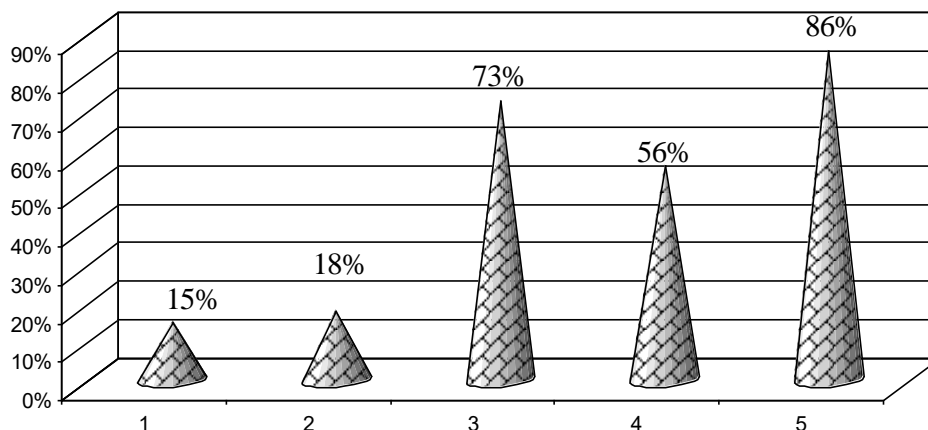

Рис. 1. Напрямки функціонування французького боксу сават які потребують вдосконалення:

- 1 – Розробка документів на рік
- 2 – Складання звіту за рік
- 3 – Організація спортивно-масових заходів
- 4 – Розвитку виду спорту
- 5 – Розробка перспективного чи стратегічного плану

Рішення жодного управлінського питання не обходиться без труднощів. При розвитку французького боксу сават в Україні працівники федерації стикаються з основними труднощами: недостатні об'єми фінансування (88%) та невідповідність спортивної бази (73%). Також більшість респондентів, а саме 72% вважають головною проблемою у розвитку регбі в Україні збереження стабільного складу контингенту тих, хто займається зазначеним видом спорту. Не мінімалізують і значення розвитку та підтримки позитивного іміджу та популярності сават (69%). Меншість респондентів вважають, що на розвиток французького боксу в Україні у меншій мірі впливає підведення підсумків власної діяльності (5%), підвищення ефективності діяльності фізкультурно-спортивних організацій де культивується французький бокс (21%). (рис. 2.).

Рис. 2. Характеристика труднощів стосовно розвитку французького боксу сават в Україні

Коли управлінські рішення приймаються одним керівником, наслідки можуть вплинути на інтереси всієї фізкультурно-спортивної організації. Обґрунтовані та добре продумані рішення завжди підтримуються колективом. Для прийняття рішень необхідна достовірна інформація про стан системи управління, щоб цілі були досягнуті в найкоротші терміни і з найменшими витратами. Прийняття рішень має інформативну та визначальну частину, яка в більшості випадків є нормативною. Надійність рішення залежить від складу та якості інформації [1, 2].

Одну з лідируючих позицій щодо покращення стану розвитку французького боксу в Україні респонденти визначили – збереження контингенту тих хто займається даним видом спорту. Проаналізувавши статистичні дані (рис. 3.) встановлено, що регбі не є одним із популярних видів спорту.

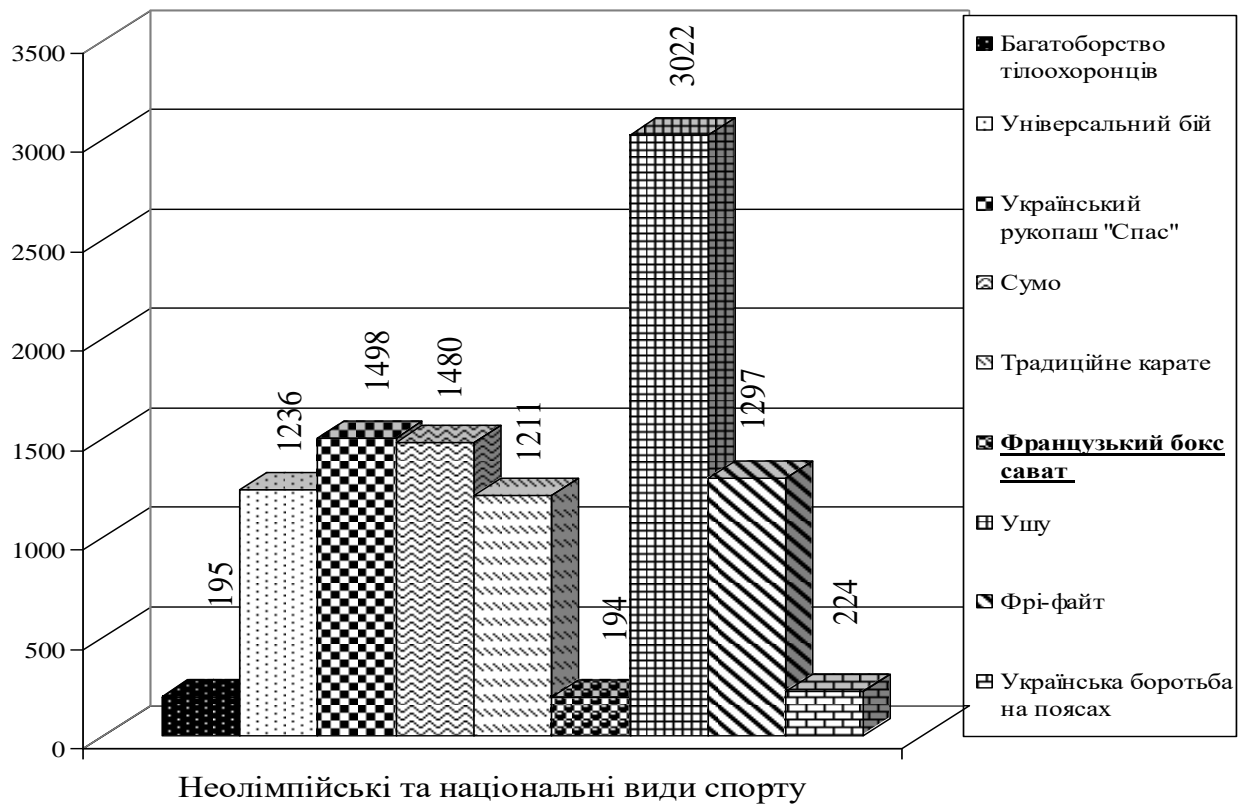

Рис. 3. Характеристика статистичних показників кількості тих, хто займаються неолімпійськими та національними видами спорту

Згідно статистичних даних максимальна кількість тих, хто займається налічувалась 194 особи у 2021 році та поступово зменшувалась. За три роки контингент зменшився 0,5 %. Необхідно зазначити, що 2020 рік є найменш ефективним у розвитку французького боксу сават в Україні. Даний показник зумовлений впливом негативних економічних факторів, адже французький бокс сават є фінансово затратним та травматичним видом спорту (табл. 1).

Таблиця 1

Статистичні данні кількості тих, хто займається французьким боксом сават в Україні

Рік	Кількість осіб, що займаються				жінки	Кількість тренерів	
	Усього	у тому числі у:				усього	з них штатні
		заклади вищої освіти	ДЮСШ, СДЮШОР	спортивних клубах			
2019	187	0	0	187	2	7	4
2020	137	0	0	137	2	7	5
2021	194	0	0	194	2	13	9

Мала кількість населення яке займається французьким боксом сават змусило нас визначити які мотиви перед мсобою ставлять спортсмени які займаються даними видом спорту. Визначено, що 27% спортсменів вибрали перший варіант відповіді – «потреба в естетичній насолоді своєю красою, силою, витривалістю», 10% вибрали другий варіант відповіді – «потреба в самовираженні, самоствердженні, прагнення до суспільного визнання, слави», 9% вибрали третій варіант відповіді - «прагнення через спортивну діяльність підготувати себе до практичного життя», 14% вибрали четвертий варіант відповіді – «почуття обов'язку», 8% вибрали

п'ятий варіант відповіді – «потреба в занятті спортом через усвідомлення соціальної важливості спортивної діяльності», 20% вибрали шостий варіант відповіді – «потреба в почутті задоволення від прояву м'язової активності», 12% вибрали сьомий варіант відповіді – «прагнення домогтися рекордних результатів, довести свою спортивну майстерність і домогтися перемоги» (рис. 4.).

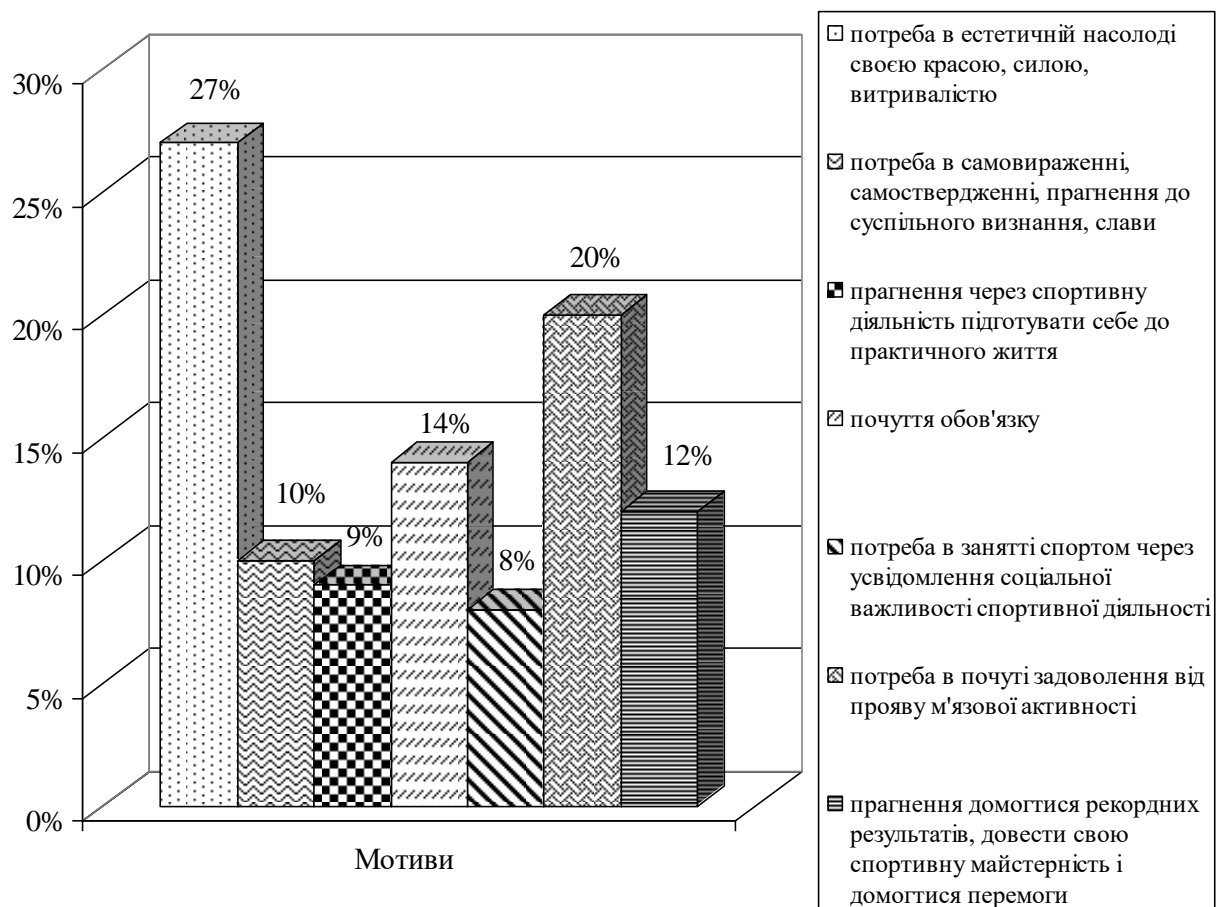

Рис. 4. Мотиви спортсменів виборі тренувань із французького боксу сават

Таким чином, для більшості спортсменів мотивами до занять спортом або фізичною культурою є потреба в естетичній насолоді своєю красою, силою, витривалістю та потреба в почутті задоволення від прояву м'язової активності. Тобто, для більшості людей важливим є їх зовнішність, фізичні показники та задоволення від самих занять. Для меншості людей мотивами є підготовка себе до практичного життя, соціальна важливість спортивної

діяльності, самовираження і суспільне визнання. Решта опитуваних (середнє процентне співвідношення) розподілилися за такими мотивами як: почуття обов'язку і прагнення домогтися рекордних результатів, довести свою спортивну майстерність і домогтися перемоги. Можна зробити висновок, що в активізувати рекламну та маркетингову діяльність за для популяризації французького боксу сават та збільшення контингенту тих, хто їм займається.

Висновки. За результатами проведеного дослідження визначено, що в Україні також спостерігається зростання інтересу до французького боксу. Було створено тренувальні центри та спортивні клуби, які надають можливість навчатися та розвиватися в цій дисципліні. Регулярні змагання та турніри сприяють популяризації французького боксу серед молоді та формуванню сильних спортсменів.

Загалом, французький бокс продовжує розвиватися як у світі, так і в Україні. Його унікальність та ефективність привертають все більше людей, які бажають займатися цією дисципліною. Розвиток французького боксу в Україні вказує на поступове збагачення спортивної культури країни. Ця дисципліна привертає увагу спортсменів та любителів бойових мистецтв завдяки своїм особливостям та ефективності. Будівництво тренувальних центрів та спортивних клубів, проведення регулярних змагань та турнірів сприяють популяризації французького боксу серед молоді та формуванню сильних спортсменів. Розвиток цієї спортивної галузі в Україні позитивно впливає на фізичну активність та самозахист населення, а також зміцнює спортивний престиж країни. За останні роки французький бокс став значимою складовою спортивної культури України та вказує на поступовий розвиток та збагачення спортивного спектра країни.

За результатами проведеного дослідження визначено, що для розробки стратегічного та перспективного планів (86%) та при організації спортивно-масових заходів (73%) працівники федерації потребую залучення додаткових

ресурсів. Встановлено, що для розвитку регбі необхідно наступні організаційно-управлінські компоненти: збільшення об'ємів фінансування (88%), покращення спортивної бази (73%), збереження стабільності контингенту тих, хто займається французьким боксом сават (72%).

Список використаних джерел

1. Мудрик В. И., Мичуда Ю. П., Заветний С. А. Организационно-управленческие основы физической культуры и спорта: учебные и справочные материалы. Харьков: ХНАДУ, 2008. 408 с.
2. Петрушан А.А. Французский бокс сават: техника, тактика та підготовка 2016. 210 с.
3. Приходько И.И., Стадник С.А. Организация и методика массовой физической культуры: учебное пособие для студентов ВУЗ физкультурно-спортивного профиля. Х.: ХГАФК, 2011. 164 с.
4. Всеукраїнська федерація французького боксу сават. Режим доступу <http://savate.org.ua/>
<https://www.wikiwand.com/uk/%D0%A1%D0%B0%D0%B2%D0%B0%D1%82>

ПРИНЦИПИ НАЛЕЖНОГО ВРЯДУВАННЯ В СПОРТІ (НА ПРИКЛАДІ ФЕДЕРАЦІЇ ЛЕГКОЇ АТЛЕТИКИ УКРАЇНИ)

Діхтяр О.А. студентка 4 курсу

Кропивницька Т. А. доцент, кандидат наук з фізичного виховання і спорту

Національного університету фізичного виховання і спорту України

(Київ, Україна)

Анотація. У статті висвітлено результати аналізу інформації сайту Федерації легкої атлетики України на відповідність принципам належного врядування.

Ключові слова: *принципи, спорт, федерація, врядування, документи.*

Вступ. Спортивні федерації виступають однією з головних ланок організаційної системи управління фізичною культурою та спортом.

Федерація легкої атлетики України (ФЛАУ) є спілкою громадських організацій (територіальних федерацій легкої атлетики Автономної Республіки Крим, областей України, міст Києва та Севастополя), яка утворена на необмежений строк та є єдиним національним керівним органом легкої атлетики в Україні для управління нею, її розвитку та популяризації відповідно до цілей, встановлених Світовою легкою атлетикою, Європейською легкоатлетичною асоціацією та статутом організації [2]. З 2015 по 2022 рік саме Федерація легкої атлетики України отримувала найбільше державне фінансування з усіх літніх олімпійських видів спорту [3].

Про актуальність питань управління свідчать роботи зарубіжних і вітчизняних науковців. У своїй статті І. Іваницька [1] наголошує на важливості розміщувати статuti та відповідну інформацію в них на власних офіційних сайтах організацій, створювати консультативні органи, через які спортсмени та тренери можуть приймати участь у житті федерації;

розміщувати повну інформацію про членів правління, документи з фінансової звітності; створювати кодекси поведінки. Це все має покращити внутрішню підзвітність та контроль в спортивних організаціях. А Geeraert Arnout, Michael Groll і Jens Alm у своїх дослідженнях [4,5] розкривають важливість запровадження принципів належного врядування на прикладі міжнародних неурядових спортивних організацій з метою збереження їх цілісності та соціально-освітньої цінності в очах громадськості.

Мета дослідження - покращення якості врядування у Федерації з легкої атлетики України.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати офіційний сайт ФЛАУ на предмет розміщення необхідних документів, що відображають дотримання принципів належного врядування.
2. Дослідити документи в аспекті відповідності їх принципам належного врядування.

Матеріал і методи дослідження. Матеріалами є результати раніше проведених досліджень. Методи дослідження: аналіз літературних джерел та інформації в Інтернеті, синтез та узагальнення, порівняння, методика оцінки діяльності спортивних організацій відповідно належним принципам управління (розроблена Датським університетом спортивних досліджень, автор - доктор Арно Гераерт).

Результати дослідження та їх обговорення. Застаріла система управління є однією з головних проблем, що гальмує розвиток українського спорту.

З метою покращення етичних стандартів спорту та сприяння демократії, прозорості та свободи слова у світовому спорті Датський інститут спортивних досліджень розробив проєкт Play the Game в межах Національного проєкту управління спортом, де було виділено чотири принципи належного управління: «Прозорість», «Демократичність»,

«Внутрішня підзвітність», «Соціальна відповідальність». Ці принципи, у свою чергу, відображені у 274 показниках [1, 7]. Наші дослідження були спрямовані на вивчення контенту сайту ФЛАУ на відповідність базовим принципам належного врядування.

Що стосується принципу «Прозорість», ФЛАУ на власному сайті оприлюднює такі документи, як Статут, Структуру організації, Правила спортивних змагань, Положення про комісію розвитку та інформацію про своїх членів. Відповідно до зазначеного принципу потрібно розміщувати більш детальну інформацію про членів правління (наразі наявний лише перелік їхніх прізвищ). ФЛАУ не публікує звіти про свою фінансову діяльність, звіти про оплату праці членів правління, а також протоколи останніх загальних зборів на своєму веб-сайті.

Відповідно до принципу «Демократія» ФЛАУ розміщує інформацію про вибори членів та структуру самої організації. Позитивним моментом є те, що у ФЛАУ створені комісія атлетів з метою сприяння забезпеченню прав і захисту спортсменів, врахуванню їх поглядів при прийнятті рішень керівними органами федерації, вдосконалення співпраці з Комісіями атлетів НОК України, World Athletics і European Athletics. Також створений жіночий комітет і опубліковані документи, які регламентують їх діяльність.

Принцип «Внутрішня підзвітність» вимагає оприлюднення звітів, затвердження таких документів, як річний бюджет та стратегія, процедури подання та опрацювання скарг. На сайті ФЛАУ останній опублікований звіт датований ще 2018 роком, а розділ «звіти» на сайті - пустий. Хоч у статуті зазначено, що «Звіти керівних органів, посадових осіб та робочих підрозділів Секретаріату ФЛАУ надаються та оприлюднюються на офіційному сайті ФЛАУ у порядку і у формі, передбаченими відповідним рішенням про надання звітів». Про річний бюджет також немає жодної інформації.

На сайті опубліковано Положення про комісію розвитку, а у статуті є розділ «Порядок оскарження рішень, дій, бездіяльності керівних органів організації та розгляду скарг».

Останній принцип – «Соціальна відповідальність». На сайті є опублікований кодекс етики ФЛАУ, а також у статуті є розділ з приводу гендерної рівності.

Висновки. Результати аналізу контенту сайту ФЛАУ на предмет відповідності принципам належного врядування засвідчив, що найкраще ситуація складається з дотриманням принципів «Демократія» і «Соціальна відповідальність», найгірше – «Прозорість» і «Внутрішня підзвітність». Оприлюднення бюджету організації, звітування про свою діяльність, роботу членів, планів і стратегій розвитку підвищить довіру до ФЛАУ з боку бізнесу і суспільства.

Перспективи подальших досліджень полягають у розробці практичних рекомендацій для подальшого впровадження цих принципів у роботу Федерації легкої атлетики України.

Список використаної літератури

1. Кропивницька Т.А., Іваницька І.С. Передумови реалізації принципів належного врядування в діяльності спортивних федерацій з неолімпійських видів спорту. *Матеріали Міжнародної конференції молодих вчених «Молодь та Олімпійський рух»*. Київ. 2021. С. 29 – 30. [Інтернет]. Доступно: https://uni-sport.com.ua/sites/default/files/konferencya/molod_xiv_zbirnyk_traven_2021.pdf#page=30
2. Офіційний сайт Федерації легкої атлетики України [Інтернет]. Доступно: <https://uaf.org.ua/>
3. Як Україна фінансує спорт у 2022 році. Інфографіка Tribuna.com [Інтернет]. – 2022. – Доступно: https://ua.tribuna.com/tribuna/blogs/imbalance/3015264/?utm_source=copy
4. Geeraert Arnout, Michael Groll, and Jens Alm. Good governance in International Non-Governmental Sports Organisations: an empirical study on accountability, participation and executive body members in Sport Governing Bodies. 2013: 190 – 217. [Інтернет]. Доступно: <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1406742/FULLTEXT01.pdf>

5. Geeraert Arnout. The limits and opportunities of self-regulation: Achieving international sport federations' compliance with good governance standards. *European Sport Management Quarterly*, 2019, 19.4: 520 – 538. [Інтернет]. Доступно: <https://lirias.kuleuven.be/retrieve/521914>

6. Chappelet JL. Existing governance principles in sport: a review of published literature. *Play the Game*. 2013; 222–240. [Інтернет]. Доступно: <http://www.icsspe.org/system/files/Chappelet%20%26%20Mrkonjic%20%282013%29.%20Existing%20G%20overnance%20Principles%20in%20Sport.pdf>

7. Johansen CF. Sports Governance Observer. 2019. [Інтернет]. Доступно: https://www.playthegame.org/media/9450784/SGO-2019_Christina-Friis-Johansen-131019_final.pdf

СТРІЛЕЦЬКИЙ ХОРТИНГ ЯК ПЕРСПЕКТИВНИЙ НАПРЯМОК ПРОФЕСІЙНО-ПРИКЛАДНОЇ ПІДГОТОВКИ ЮНАЦТВА

Мазін В.М. доктор педагогічних наук, професор

Єлін С.М. здобувач вищої освіти

Національний університет «Запорізька політехніка»

(Запоріжжя, Україна)

Анотація. Стрілецький хортинг є новим видом стрілецького спорту, розробленим в Україні. Сьогодні на часі є наукове обґрунтування доцільності використання цього виду спорту як засобу фізичної та військово-прикладної підготовки молоді.

Ключові слова: стрілецький хортинг, професійно-прикладна підготовка, юнаки, дівчата.

Вступ. Початок бойових дій на території нашої країни вплинув на спосіб та стиль життя людей. Відповідно, змінилися і пріоритети у фізичному вихованні юнацтва та молоді.

Серед таких пріоритетів сьогодні на перше місце виходить оновлення змісту прикладної військової підготовки за рахунок поєднання нових видів рухових завдань із педагогічними інноваціями з широким використанням при цьому цифрових інструментів. Важливим також є те, що запропонована рухова активність має відбуватися на тлі вираженого інтересу до неї з боку юнаків та дівчат.

Виконання означених завдань можливо на базі військово-прикладних видів спорту, зокрема, кульової стрільби. Утім, її використання у класичному форматі майже не відтворює специфіку реального використання зброї, а також має певні особливості, які дещо знижують зацікавленість молодих людей і завадять її широкому розповсюдженню як засобу їхньої прикладної підготовки.

У зв'язку із цим нами було закладено основи нового динамічного виду стрілецького спорту для дітей, юніорів та кадетів, який міг би стати дійовим інструментом в військово-патріотичній підготовці молоді, а також початкової її підготовки до військової служби.

Цей новий вид спорту має назву Стрілецький хортинг і містить три розділи: 1-й – «Динамічна стрільба з пневматичного багатозарядного пістолета»; 2-й – «Динамічна стрільба з пневматичної багатозарядної гвинтівки»; 3-й – «Пневматичний двуган».

Для визначення переможців у Стрілецькому хортингу використовуються алгоритм підрахунку результатів на основі правил IDPA. Утім, порівняно із IDPA є суттєві відмінності у зброї, у відстані до мішені, амуніції, калібрі зброї та розмірах цілей.

У 2016 році було проведено перші змагання за розробленими правилами, а в 2021 році була створена Національна Федерація Стрілецького Хортингу України. На сьогодні зі Стрілецького хортингу проводяться Чемпіонати України, а також Всеукраїнські турніри. Окремі елементи методики підготовки спортсменів до змагань із Стрілецького хортингу захищені авторським свідоцтвом.

Однак, подальший розвиток стрілецького хортингу неможливий без глибокого наукового аналізу існуючих проблем і складностей, а також створення з їх врахуванням необхідного матеріального та методичного забезпечення.

Мета та завдання дослідження. Мета дослідження полягала в тому, щоб проаналізувати відмінності від існуючих видів спорту, а також визначити перспективні напрямки розвитку стрілецького хортингу.

Матеріали та методи дослідження. Вибір методів дослідження обумовлений майже повною відсутністю наукових публікацій, присвячених стрілецькому хортингу, а також наявністю у вільному доступі в невеликій кількості праць зі споріднених видів стрілецького спорту.

Вкрай слабе теоретико-методичне забезпечення стрілецького хортингу, не дозволяє використовувати загальноприйнятий метод аналізу наукових публікацій і переключає увагу на інші методи, зокрема, на аналіз власного досвіду, а також екстраполяцію наукових висновків, отриманих у дослідженнях з інших видів прикладної стрільби, на проблематику започаткованої нами спортивної практики.

Результати дослідження та їх обговорення. Перш за все, відмітимо, що у світі існують різноманітні напрямки стрілецького спорту. Зокрема, розвивається Practical Shooting (IPSC), у якому оцінюється здатність стрілка швидко і точно вражати мішені в реалістичних умовах. На відміну від класичних видів стрільби, учасники повинні проходити спеціально створені траси з різними перешкодами, включаючи перестрілки, переміщення та зміни місць ведення прицільного вогню. Ці траси зазвичай мають велику кількість мішеней різноманітного розміру та форми, які розташовані на різних відстанях. Оцінка в практичній стрільбі заснована на часі, за який учасник має подолати трасу, а також на точності попадання у ціль. Помилки, такі як промахи або невдалі спроби перезаряджання, також можуть впливати на результат [**Error! Reference source not found.**].

Практична стрільба включає змагання з чотирьох видів: стрільба з пістолета і револьвера, стрільба з гладкоствольної рушниці, стрільба з нарізного карабіна, а також багатоборство – TriGun. Основним принципом практичної стрільби можна вважати правило: максимальна ефективність ураження цілей у мінімальний час зі зброї максимальної потужності [**Error! Reference source not found.**].

Також сьогодні успішно розвивається такий напрямок стрілецького спорту як Defensive Pistol (IDPA), в основі якого – прийоми самозахисту з використанням пістолету. Правилами виду спорту передбачається використання справжніх службових набоїв для вирішення завдань, змодельованих в «реальному світі». Спортсмени, які беруть участь у

змаганнях, повинні використовувати реальні пістолети і кобури, які вважаються придатними для самооборони, а також одяг для маскуванню, який може приховати пістолет від сторонніх очей [**Error! Reference source not found.**].

Слід також відзначити такий вид спорту, як Airsoft (Страйкбол), представляючий собою командну гру, в якій учасники виключають гравців-супротивників із гри, помічаючи їх сферичними пластиковими снарядами з пневматичної зброї малої потужності [**Error! Reference source not found.**].

Аналіз доступних матеріалів свідчить, що на сьогодні вироблена своєрідна культура прикладних видів стрілецького спорту, виражена, наприклад, у Кодексі стрілка в практичній стрільбі, який заснований на 4-х базових правилах поведіння із вогнепальною зброєю [**Error! Reference source not found.; Error! Reference source not found.**].

Як видно з аналізу наукових публікацій, присвячених практичній стрільбі та іншим видам прикладного стрілецького спорту, сьогодні в них помітна явна тенденція до підсилення бойового та службового значення. Стимулює цю тенденцію і зростання числа колишніх і діючих співробітників правоохоронних органів та військових, які займаються цими видами стрільби у режимі спортивної практики [**Error! Reference source not found.; Error! Reference source not found.**].

Однак, у разі застосування подібних видів стрільби з метою виховання юнацтва, практична орієнтація стрілецьких вправ викликала негативну реакцію педагогів і послужила стимулом для протилежної тенденції сучасного розвитку прикладного стрілецького спорту – тенденції переходу від бойової образності до «м'якого» або «цивільного» стилю, який, однак, не торкався б самої суті змагань зі стрільби.

При цьому виховне значення занять прикладними видами стрільби не викликає сумнівів. Так, у наукових джерелах переважає думка, що, наприклад, ідейно-виховний вплив практичної стрільби в переважній

більшості випадків обов'язково досягає бажаного ефекту, хоча цей ефект дещо різний для різних вікових груп. Зокрема, для молоді характерним є набуття мужності, патріотичної соціалізації, дисциплінованості, а для дорослих – азарт, усвідомлення небезпеки та потреби у максимальній концентрації [**Error! Reference source not found.; Error! Reference source not found.**].

При розробленні системи стрілецького хортингу означені тенденції були повною мірою враховані, що виразилося у значній модифікації правил та знаряддя, що використовуються на змаганнях та тренуваннях, у порівнянні із IPSC, IDPA та страйкболом.

Однак, для подальшого розвитку цього виду стрілецького спорту, а також виходу його на міжнародний рівень потрібно виконати ряд завдань, зокрема:

- науково обґрунтувати ефективність використання Стрілецького хортингу в педагогічних цілях;
- скласти програми підготовки спортсменів по роках, а також обґрунтувати контрольні нормативи;
- удосконалити та стандартизувати інвентар для змагань та тренувань;
- розробити і впорядкувати методичні матеріали для підготовки кваліфікованих тренерів та суддів;
- створити інтернет платформу і застосунок, які дали б змогу: тренерам та суддям – складати протоколи змагань, планувати тренувальний процес, отримувати методичні рекомендації, порівнювати результати змагань та вести рейтинг спортсменів; особам, які займаються – слідкувати за динамікою своєї фізичної підготовленості; порівнювати свої змагальні результати з іншими спортсменами;
- розробити дизайн та фірмовий стиль виду спорту.

Названі напрямки роботи покладено в основу сумісного проекту Національної Федерації Стрілецького Хортингу України та Національного університету «Запорізька політехніка», започаткованого у 2023 році.

Висновки й перспективи подальших досліджень. Впевнені, що у разі виконання цих завдань, стрілецький хортинг може стати одним з перспективних видів спорту в Україні, який буде привертати увагу глядачів, а також слугувати надійним та якісним засобом прикладної військової підготовки молоді.

Список використаної літератури

1. International Practical Shooting Confederation – IPSC. Official website. URL: <https://www.ipsc.org/> (дата звернення – 20.04.2023).
2. International Defensive Pistol Association – IDPA. Official website. URL: <https://www.idpa.com/> (дата звернення – 20.04.2023).
3. Ryan Roger. Airsoft General Rules. Pick Airsoft. URL: <https://web.archive.org/web/20230409103013/https://pickairsoft.com/airsoft-rules/> (Retrieved – 15.04.2023).
4. Ponomariov, V., Melenti, Y. Optimization of training for cadets of higher education institutions of the security and defense sector of Ukraine under the program of practical shooting. Law and Safety. 2020. 4 (75), Article 75. DOI: <https://doi.org/10.33405/2078-7480/2020/4/75/220558>
5. Fedorov, V.V., Piskunova, O.B. Role of Practical Shooting in the System of Police Shooting Training: Psychological Component (Ukr). Law and Safety. 2021. 67. DOI: <https://doi.org/10.32631/pb.2021.1.09> .

СТАВЛЕННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ ДО КИТАЙСЬКИХ НАЦІОНАЛЬНИХ ТРАДИЦІЙНИХ ВИДІВ СПОРТУ

¹**Чень Дундун** аспірант

²**Лю Шаоин** доктор наук фізичного виховання і спорту, професор, декан факультету фізичного виховання

¹**Бондар Анастасія** кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент

¹*Харківська державна академія фізичної культури (Харків, Україна)*

²*Економічний університет Хайкоу (Хайкоу, Провінція Хайнань,
Китай)*

Анотація. У статті наведено результати соціологічного опитування китайських студентів щодо питань розвитку китайських національних традиційних видів спорту та можливості займатися ними у закладах вищої освіти. Визначено цікавість китайських студентів до танцю дракона та лева.

Ключові слова: студенти, заклади вищої освіти, китайські національні традиційні види спорту, танець дракона та лева.

Вступ. До китайських національних традиційних видів спорту відносяться тайцзіцюань, кунг-фу, ушу, обвальні шашки (Го), веслування на човнах «Дракон» (драгонбот), китайські шахи та інші. Ці види спортивних занять мають багату історію та культурну спадщину в Китаї і дуже популярні серед населення зокрема для збереження здоров'я та гармонійного розвитку особистості [4]. Китайські ритуали й філософія, які є підґрунтям цих традиційних видів спорту, широко застосовуються під час тренувань і формують особистість спортсмена [8]. Разом з тим, ці види спорту зокрема тайцзіцюань можуть впливати на фізичний та психічний стан людей, допомагаючи поліпшити координацію рухів, знизити рівень стресу та підвищити настрій. Вони завоювали популярність не тільки в Китаї, але й в

уському світі [5]. Китайські національні традиційні види спорту вводяться в практику закладів освіти з метою їх збереження і розповсюдження серед населення, зокрема серед учнівської молоді [3].

Мета дослідження – з'ясувати ставлення студентів закладів вищої освіти КНР до проблем розвитку китайських національних традиційних видів спорту.

Матеріал і методи дослідження. У дослідженні використано комплекс теоретичних і практичних методів, серед яких аналіз, синтез, порівняння, соціологічне опитування. У соціологічному опитуванні взяло участь 100 студентів Економічного університету Хайкоу (м. Хайкоу, Провінція Хайнань).

Результати дослідження та їх обговорення. За даними уряду Китаю, більше 100 мільйонів людей у Китаї займаються китайськими національними традиційними видами спорту [2]. Це значна кількість людей, які беруть участь у заняттях цими видами спорту для збереження культурної спадщини країни та для дотримання здорового способу життя [6].

Заклади вищої освіти Китаю також активно підтримують китайські національні традиційні види спорту, шляхом розробки спеціальних програм та забезпечення спортивної інфраструктури для студентів [5]. Багато університетів мають власні команди, які беруть участь у змаганнях та конкурсах з цих видів спорту [9].

Китайські національні види спорту відіграють значну роль у фізичному вихованні студентів в КНР, яка полягає у:

1. Сприянні патріотичному вихованню дітей та молоді.
2. Розвитку дитячо-юнацького і резервного спорту для подальшого відбору у спорт вищих досягнень.
3. Продовженні руху до «китайської мрії» і створенні привабливого іміджу країни в світі [3].

Зазвичай китайські університети розвивають кілька національних традиційних видів спорту, щоб задовольнити потреби студентів у різноманітному спортивному дозвіллі [2]. Найпопулярніші традиційні види спорту, що розвиваються в університетах – це ушу (33%), танець дракона і лева (25%), обвальні шашки (Го) (15%), веслування на човнах «Дракон» (драгонбот) (15%), китайські шахи (8%) інші види спорту (4%) [3]. У деяких університетах можуть бути розвинуті й інші національні традиційні види спорту, такі як традиційні танці, народні ігри та інші, в залежності від матеріально-технічної бази та кадрового потенціалу закладу освіти.

Однак, відсутність спеціальної програми з розвитку національних традиційних видів спорту у закладі вищої освіти не становить перешкоду для студентів, бо вони можуть займатися цими видами спорту у вільний час в різних спортивних організаціях та на місцевих спортивних об'єктах.

У ході дослідження проведено опитування студентів Економічного університету Хайкоу, які навчаються за різними освітніми програмами, для отримання інформації про їх ставлення до китайських національних традиційних видів спорту, їхню готовність до занять, а також для виявлення їх обізнаності щодо цих видів спорту та різноманітних культурних зав'язків в цій галузі.

Економічний університет Хайкоу – це великий навчальний заклад з великою кількістю студентів, за офіційною статистикою на 2021 рік, в університеті навчалось більше 25 тисяч студентів. Університет пропонує більше 80 бакалаврських програм та понад 30 магістерських програм у різних галузях, включаючи економіку, бізнес, інформаційні технології, іноземні мови, право, соціальні науки та інші [7].

Навчальний процес в університеті здійснюється за різними формами навчання: повний денний режим, неповний денний режим та дистанційне навчання. Університет також має багато різноманітних факультетів, інститутів та центрів, які пропонують студентам можливості для розвитку їх

навичок та інтересів. На Факультеті фізичного виховання ведеться підготовка фахівців сфери фізичної культури і спорту, а кафедра фізичного виховання надає студентам університету можливість займатися різноманітними видами спорту та фізичною активністю, у тому числі китайськими національними традиційними видами спорту, серед яких гімнастика ушу та танець дракона та лева.

Опитування студентів показало, що 75% опитаних займаються китайськими національними традиційними видами спорту, 10% хотіли б займатися, 5% займаються іншими видами спорту.

Серед опитаних 82% студентів займається спортом безпосередньо в університеті, 15% – за місцем проживання, 3% – самостійно.

Більшість опитаних студентів (62%) займалися спортом з дитинства ще до вступу в університет, 38% почали систематично займатися спортом після вступу в університет. Лише 30% опитаних почали займатися національними видами спорту навчаючись в школі, 45% опитаних змінили спеціалізацію вступивши на навчання в університет.

Серед причин, які спонукали студентів обрати той чи інший національний традиційний вид спорту, найбільш поширеними виявилися наступні: популярність виду спорту серед рідних, друзів, знайомих (52%), видовищність виду спорту (20%), рекомендація тренера/учителя (15%), бажання самореалізуватися (8%), простота та доступність занять (5%).

Опитані студенти вважають, що заняття китайськими національними видами спорту позитивно впливають на гармонійний розвиток особистості. Основними позитивними ефектами від занять студенти вважають: розвиток дисципліни і самодисципліни (32%), покращення здоров'я та функціональних здібностей (25%), збільшення концентрації та уваги (25%), розвиток моральних та етичних цінностей (18%).

Студенти відмічають, що у їх університеті створено усі необхідні умови та є наявна інфраструктура для занять обраними видами спорту. Серед

найбільш поширених національних традиційних видів спорту найбільшою популярністю користуються ушу та танці дракона та лева. При цьому 30% опитаних регулярно приймають участь у спортивних змаганнях та показових виступів з цих видів спорту як в межах університету так і за його межами.

Проведене опитування свідчить про достатньо високий інтерес з боку студентів до китайських національних традиційних видів спорту, який вони демонструють під час навчання. Університет, в свою чергу, створює належні умови для розвитку традиційних видів спорту.

Висновки з даного дослідження свідчать про те, що, китайські студенти охоче обирають національні традиційні види спорту для занять під час навчання в університеті, оскільки, на їх думку, заняття цими видами спорту мають позитивний вплив на розвиток сильної та збалансованої особистості, здатної ефективно подолати труднощі в житті.

Перспективи подальших досліджень у даному напрямку полягають у визначенні організаційно-управлінських умов розвитку китайських національних видів спорту в закладах освіти КНР.

Список використаної літератури

1. Разуменко Т. О. Роль танцювальних традицій у патріотичному вихованні молоді на прикладі України та КНР. Збірник наукових праць *Педагогіка та психологія*. Харків, 2016. Вип. 54. С. 107-118.
DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.192655>
2. Традиційні види спорту. Китайський інформаційний Інтернет-центр.
URL: <http://china.org.cn>
3. Чень Дундун, Бондар А.С. Роль китайських національних традиційних видів спорту у фізичному вихованні дітей та молоді в КНР. *Сучасні проблеми фізичного виховання і спорту різних груп населення* : зб. матеріалів XXII Міжнародної науково-практичної конференції молодих

- учених (17-18 листопада 2022 року). Суми: СДПУ імені А.С. Макаренка. 2022. С. 200-205
4. Чень Дундун, Лю Шаоин, Бондар А., Го Сяохун. Історія розвитку китайських національних традиційних видів спорту. *Стратегічне управління розвитком фізичної культури та спорту*. 2022. С. 108-114
 5. Ю Сяньян, Сю Юбінь. Групова диференціація в змінах участі в масових видах спорту в Китаї: на основі даних китайського загального соціального дослідження. *Журнал Шанхайського університету спорту*. 2021. 45(11). С. 52-60. <https://doi.org/10.16099/j.sus.2021.11.005>
 6. Chen Dongdong, Bondar A. Popularization of chinese national traditional kinds of sports. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*. 2022. Випуск 6 (151). С. 9-13. DOI: [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2022.6\(151\).01](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2022.6(151).01)
 7. Haikou University of Economics. URL: <http://www.hkc.edu.cn/>
 8. Wu Zeping. (2011), The development of Chinese national traditional sports are faced with the opportunities and challenges. *Chinese wushu research*, 2011(6):18.
 9. Xiao-Feng HU (2014), The Challenge for the National Traditional Sports in China Under the Background of Globalization. *International Conference on Social Science (ICSS 2014)*. 380-383

ФІЛОСОФСЬКІ, ІСТОРИЧНІ, ПСИХОЛОГІЧНІ ТА НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ

УДК 378.4:159.923

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ КОПІНГ-СТРАТЕГІЙ ПРИ ПЕРЕЖИВАННІ СТРЕСОВИХ СИТУАЦІЙ СПОРТСМЕНКАМИ

Булгакова Т. М. кандидат педагогічних наук

Жукова Г. В. кандидат педагогічних наук

*Національний університет фізичного виховання і спорту України (Київ,
Україна)*

Анотація. Людина часом нездатна адаптуватися до мінливих умов, що призводить до стресу. Вивчення його переживання є необхідним для використання можливостей попередження стресової ситуації, особливо у спорті.

Ключові слова: стрес, соціально-психологічні характеристики, спортсменки.

Вступ. Проблема переживання стресових ситуацій вважається актуальною проблемою в психології. Це пов'язано з тим, що феномен стресу має тісний зв'язок з проблемою особистості, яка є однією із центральних в психологічних дослідженнях. На думку українських учених О. Блінова, Т. Маланьїної, Т. Циганчук, стан стресу – це відчуття напруги, яке виникає тимчасово, тому його варто розцінювати як реакцію нервової системи. Серед зарубіжних авторів означеною проблемою займалися А. Бартоломік, М. Верд, С. Кортей та ін. Опис явищ, близьких стресу, дають у своїх роботах О. Когут, В. Романюк. Без глибоких знань про особливості переживання стресу жінками неможливо впритул підійти до вирішення проблем, пов'язаних з негативним переживанням цього стану, а також до

використання тих можливостей, які виникають в результаті переживання стресової ситуації у психології спорту.

Метою дослідження є виявлення психологічних особливостей копінг-стратегій спортсменок під час переживання стресової ситуації.

Матеріал і методи дослідження. В основі дослідження такі теоретичні методи – аналіз літератури, порівняння, синтез, аналіз, класифікація, індукція, дедукція; практичні – Методика діагностики копінг-поведінки в стресових ситуаціях; Опитувальник способів співволодіння; Методика діагностики соціально-психологічної адаптації; Методика діагностики самооцінки психічних станів; Тест смисложиттєвих орієнтацій; Шкала суб'єктивної оцінки задоволеності життям; методи математичної статистики SPSS Statistics 25. У дослідженні взяло участь 80 студенток-спортсменок другого-четвертого курсів.

Результати дослідження та їх обговорення. Стрес поєднує питання, пов'язані з появою, ознаками та наслідками впливів оточуючого світу, непорозумінь, трудомісткого спортивного завдання. Головна парадигма, що існує в освоєнні психологією спорту поняття стресової ситуації, полягає в неприйнятті ситуацій, що породжують напруження, і виробленні щодо цього механізмів психологічного захисту [2]. Також загрозливою є ситуація, що може оцінюватися як потенційно стресова.

Стрес є не стільки відображенням властивостей ситуації, скільки основною руйнівною силою, коли наявна незадоволена потреба в самоактуалізації у гострий життєвий момент чи криза взаємодії між особистістю й соціальним оточенням. В цьому закладено розуміння умов виникнення та характеру прояву стресу, які є для людей індивідуальними. Соціальне оточення й організація діяльності змінюють якість та інтенсивність взаємодії людей, створюють стресогенні ситуації різної складності та змісту. Виконання тільки соціальних ролей, неможливість забезпечення своєї внутрішньої природи робить людину глибоко нещасною і

змушує бути «замкненою в собі» [3]. Стрес у спортивному середовищі позначається під час високих фізичних і психічних навантажень, коли особистість може замкнутися в своєму світі, сховатися за фасадами соціальних ролей. Розвиток стресу має складну та різнобічну обумовленість, пов'язану з динамічністю спорту.

Основними групами стрес-факторів у спорті є такі: передзмагальні – низькі результати, завищені вимоги до себе, конфлікти; змагальні – невдачі, відстрочка старту, погане самопочуття, високі результати суперника [1; 4]. Під час дослідження було промоніторено бачення спортсменками причин стресової ситуації, що виявило переважання передзмагальних стрес-факторів (рис.1).

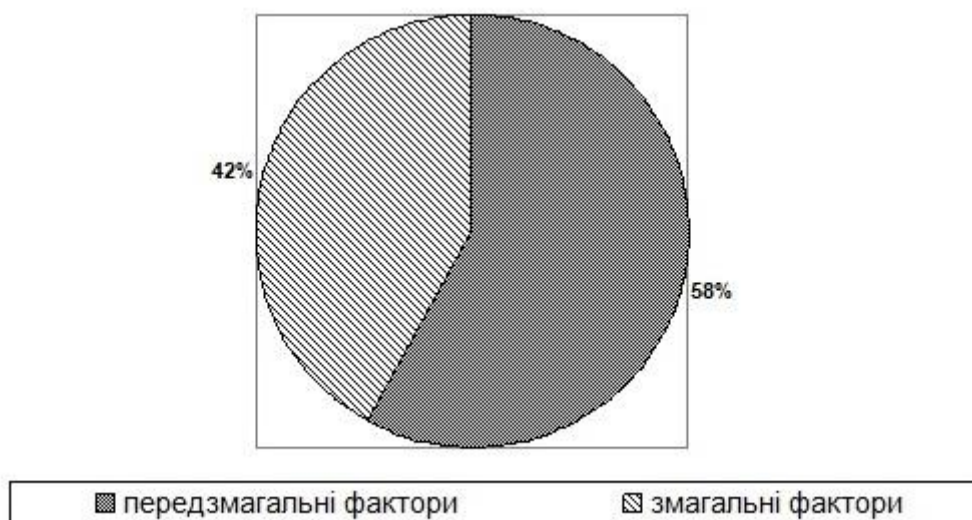

Рис. 1. Характеристика розподілу спортсменок відповідно груп стрес-факторів

Спочатку було схарактеризовано показники першої категорії спортсменок – тих, які характеризують свій стрес як передзмагальний: за методикою діагностики копінг-поведінки в стресових ситуаціях – копінг, орієнтований на вирішення завдання: високий рівень – 15% спортсменок, середній – 40%, низький – 45%; копінг, орієнтований на емоції – високий

рівень – 50%, середній – 20%, низький – 30%; копінг, орієнтований на уникнення – високого рівня немає, середній – 10%, низький – 80%; субшкала відволікання: високий рівень – 10%, середній – 45%, низький – 45%. Опитувальник способів співволодіння – дистанціювання: високий рівень – 15%, середній – 65%, низький – 20%; самоконтроль: високий рівень – 20%, середній – 55%, низький – 25%; прийняття відповідальності: високий – 30%, середній – 65%, низький – 5%; планування рішення проблеми: високий рівень – 15%, середній – 70%, низький – 15%. Методика діагностики соціально-психологічної адаптації – адаптивність: високий рівень – 50%, середній – 35%, низький – 15%; прийняття других: високий рівень – 40%, середній – 60%, низького рівня нема; домінування: жінок з високим рівнем нема, середній рівень – 80%, низький – 20%; ескапізм: з високим рівнем – 15%, із середнім – 80%, із низьким – 5%. Методика діагностики самооцінки психічних станів – тривожність: високий рівень – 20%, із середнім – 50%, із низьким – 30%; фрустрація: високий рівень – 15%, середній – 65%, низький – 20%; агресивність: високий – 30%, середній – 50%, низький – 20%; ригідність: високий рівень – 30%, середній – 65%, низький – 5%. Тест смисложиттєвих орієнтацій – цілі в житті: жінок із високим рівнем немає, із середнім – 80%, із низьким – 20%; процес життя: також із високим рівнем немає, із середнім – 30%, із низьким – 70%; локус контроль-Я: немає із високим рівнем, із середнім – 30%, із низьким – 70%; локус контроль Життя: високого рівня знову немає, середнього – 60%, низького – 40%. За Шкалою суб'єктивної оцінки задоволеності життям ми визначили індекс загальної задоволеності життям: високий рівень у 10%, середній у 50%, низький у 40%.

Визначення компонентів спортсменок 2 групи із змагальними стрес-факторами: Методика діагностики копінг-поведінки в стресових ситуаціях – копінг, орієнтований на вирішення завдання: високого рівня немає, середній у 70%, низький у 30%; копінг, орієнтований на емоції: з високим рівнем 20%, з середнім – 80%, із низьким не виявлено; копінг, орієнтований на уникнення:

високого і низького рівня немає, середній у 100%; субшкала відволікання: високий рівень 20%, середній – у 80%, низького рівня немає. Опитувальник способів співволодіння – дистанціювання: високий рівень у 35%, середній у 65%, низького немає; самоконтроль: високий у 25%, середній у 65%, низький у 10%; прийняття відповідальності: високий у 30%, середній у 70%, низького рівня немає; планування рішення проблеми: високий рівень у 20%, середній у 65%, низький у 15%. Методика діагностики соціально-психологічної адаптації – адаптивність: високий рівень у 55%, середній у 45%, низького немає; прийняття других: високий рівень у 50%, середній у 45%, низький рівень у 5%; домінування: із високим рівнем – 45%, із середнім – 40%, із низьким – 15%; ескапізм: високий у 40%, середній у 55%, низький у 5%. Методика діагностики самооцінки психічних станів – тривога: високий рівень – у 20%, середній – у 80%, низького рівня немає; високий рівень фрустрації у 45%, середній – у 10% і низький – у 45%; агресивність: високий рівень у 5%, середній у 50%, низький у 45%; ригідність: високий рівень у 10%, середній у 80%, низький у 10%. Тест смисложиттєвих орієнтацій – цілі в житті: високий рівень не визначився, середній – у 60%, низький – у 40%; високий рівень процесу життя не визначився, середній – у 65%, низький – у 35%; локус контроль-Я: високий рівень – немає, середній – у 10%, низький у 90%; локус контроль Життя: високий рівень дорівнює нулю, середній – у 55%, низький – у 45). Шкала суб'єктивної оцінки задоволеності життям: високий рівень – у 10%, середній – у 60%, низький – у 30% спортсменок.

За допомогою SPSS Statistics 25 було визначено високий рівень кореляції у спортсменок із передзмагальними стрес-факторами між копінг-стратегіями і домінуванням, тривожністю, цілями в житті, процесом життя, локусами контролю «Я» і життя; у дівчат із змагальними стрес-факторами – між копінг-стратегіями і дистанціюванням, самоконтролем, відповідальністю, прийняттям рішення, тривожністю, агресією, ригідністю і смисложиттєвими орієнтаціями. Тобто, під час подолання стресових і

складних ситуацій спортсменки, які більше тяжіють до переживання передзмагальних чинників, є схильними до надмірного впливу у міжособистісній взаємодії, гострого емоційного хвилювання, чіткого і неухильного слідування особистим життєвим цілям, суб'єктивного сприйняття причин своєї поведінки чи керівного початку у себе чи оточуючих. Суб'єкти спортивної діяльності, які відзначають у себе змагальні стрес-фактори, мають віддаленість у стосунках із людьми, можуть контролювати свою імпульсивну поведінку, але не завжди швидко перебудовуються під нові умови, вони більш свідомо ставляться до своїх обов'язків, вибирають більш конкретизоване рішення з-поміж можливих, хоча можуть більш різко зреагувати на стрес.

Висновки. Отже, респонденти із переважанням передзмагального стресу мають високий ступінь самооцінки, внутрішній локус контролю, сприймають їх як важливу і серйозну частину свого життя, схильні вибирати інструментальні, проблемно-орієнтовані способи поведінки. У спортсменок із групи змагального стресу низький ступінь самооцінки і високий рівень тривожності (незалежно від суб'єктивного бачення ситуації), ці дівчата воліють більше шукати емоційну підтримку.

Перспективами подальших досліджень є поглиблене ознайомлення з питаннями вмінь спортсменок співволодіння із складною життєвою колізією.

Список використаної літератури

1. Воляннюк Н. Ю., Ложкін Г. В., Колосов А. Б. Організаційний стрес спортивної команди. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: психологія. 2022. № 3. С. 38–44.
2. Когут О. О. Стресостійкість особистості в екстремальних умовах праці. *Psychological journal*. 2020. Т. 6, iss. 3 (35). С. 65–73.
3. Смольська Л. М. Стресостійкість та життєстійкість: креативна модель формування в сучасних умовах. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: психологія. 2022. № 4. С. 113–117.
4. Mann B. J., Grana W. A., Indelicato P. A., O'Neill D. F., George S Z. A survey of sports medicine professionals regarding psychological issues in patient-athletes. *American Journal of Sports Medicine*. 2007. № 35 (12). P. 2140–2147.

РЕЛІГІЙНО-МІФОЛОГІЧНА СКЛАДОВА СУЧАСНОГО СПОРТУ

Газнюк Л.М. доктор філософських наук, професор

Гончаров Г.М. кандидат філософських наук, доцент

Харківська державна академія фізичної культури (Харків, Україна)

Анотація. Аналізуються причини, які надають спортивній події релігійний і міфологічний характер. Релігійний характер сучасного спорту значною мірою проявляється через певні форми інституціоналізації, в той час як міфологія в спорті постає як засіб інтерпретації спортивних подій в якості релігійної, звертаючись до чуттєвого переживання людини. При цьому сама спортивна міфологія, як будь-яка сучасна міфологія, виникла не стихійно, але строго раціоналізовано, як визначена картина світу для життєдіяльності суспільства і людини.

Ключові слова: спортивна гра, життєві сенси, духовна відчуженість, ціннісна криза.

Вступ. Повсякденне життя сучасної пересічної людини – надзвичайно складний феномен. Воно розпадається на безліч незалежних одна від одної подій, в яких проявляється небезпека втрати життєвого сенсу. Пересічна людина занурена в повсякденність соціального світу, який пригнічує та усереднює наші життєві інтенції. Соціальний світ лякає людину своєю байдужістю і нерозділеною мовчанкою. В якусь мить вона відчуває, що перестає розуміти його – з одного боку, він виявляється як системний світ, у якому все чітко розподілено та розписано, упорядковано та організовано, але з іншого боку, відчувається його розпливчастість та незавершеність, що переходить у відчуженість. Сенси, надані людині ззовні, із соціального світу, не переживаються як життєві, вони цілком розуміються, як нав'язані і ворожі її індивідуальності. Дана ситуація духовної відчуженості пригнічує людину, наганяє тугу, але незважаючи на численні життєво-повсякденні протиріччя,

від самої людини залежить, чи зуміє вона подолати ціннісну кризу всередині себе і навколо оточуючих інших, знайти та актуалізувати для себе сенс у житті, зробити вибір такої позиції, здатної надати внутрішньому та зовнішньому світам сенс. Сенс, який справді наповнюватиме все життя, всі особисті переживання, сенс, від якого залежатиме власне розуміння буття, коли саме життя починає мислитися як здійснення сенсу [1]. Подібні смисли, такі, як, наприклад, віра, любов, праця як задоволення, воля до влади тощо, вже достатньо вивчені у філософських галузях знання. Однак, на нашу думку, можливе існування сенсожиттєвих феноменів, здатних об'єднувати в собі ці сенси, не принижуючи переваг всіх інших. У житті багатьох сучасних людей таким феноменом виступає спорт. Дане соціальне явище досить давно набуло свого широкого поширення, заволодівши умами мільйонів. З іншого боку, не можна стверджувати, що смислові особливості спортивної події чітко виявлені та розкриті. У зв'язку з цим *актуальність теми* дослідження обумовлена необхідністю вивчення смислових характеристик спорту як соціального явища, що визначають повсякденне життя сучасної пересічної людини.

Мета та завданням дослідження – виявити та проаналізувати індивідуальну та соціальну смислову наповненість спортивної події та її релігійно-міфологічну складову у спортивній грі, як різновиді колективного спорту.

Матеріали і методи дослідження Теоретико-методологічну основу дослідження склали соціально-філософські концепції, що вимагають розглядати соціальну реальність та її утворення як цілісне, єдине явище, що визначило спосіб розуміння та осмислення спорту як феномена індивідуальної та соціальної життєдіяльності людини. Застосований діяльнісний підхід дозволив виявити зв'язок матеріального, соціального і духовного в аналізі спортивної гри. Діалектичний метод дозволив дати

цілісну характеристику сучасного спорту як сенсожиттєвого переживання людиною спортивної події.

Результати дослідження та їх обговорення. Феномен спорту слід аналізувати в його соціально-історичному розвитку, тому що через знайомство з історією спортивної події можливе правильне розуміння сучасного стану спорту. Аналіз буття гри як соціокультурної події античного суспільства, вказує на іманентність гри людській природі. Гра - це основний екзистенційний феномен життя кожного, як смерть чи любов, тобто, те, що пронизує все життя від початку до кінця. Хоча при цьому для людини гра не залишається просто безпосереднім проявом життя, вона переживає її як змагання (у чомусь, з кимось, з приводу чогось) у формі прагнення виявити свої найкращі якості (силу, волю, інтелект), навіть якщо гра є розвагою, де потрібна чітка організація ролей і точне дотримання правил змаганнях [2].

Ритуал, як один із способів регулювання соціального життя, завжди існував як особлива, священна гра, яка нічого спільного не має з повсякденним життям, але здійснює величезний вплив. Практично жоден обряд посвяти та освячення не обходиться без створення штучних положень відокремленості та винятковості для виконавців (ініціантів). Більше того, у ритуальній практиці немає поділу "учасник дійства" (гравець) - "глядач". Всі без винятку включені в єдиний простір, всі знаходяться тут і зараз, і беруть участь у дійстві. Античні культури, як і попередній родовий стан людей, були традиційними, коли культурне життя будувалося на відтворенні минулого досвіду, усталеної традиції. Це відтворення здійснювалося за допомогою обряду, який і був формою буття традиції. В античну епоху процес відтворення ритуалу-ігри отримує свій смисловий розвиток, що виразилося в особливих тілесно-духовних практиках [3]. У давньогрецькій культурі з'являється і розвивається такий феномен, як агон, який виступав як взаємозалежна тріада «гра - свято-священнодіяння». Ритуальність агону виходила з того, що він був змаганням богів, але не людей. За людину

вирішують боги, а їй залишається лише повторити у змаганні те, що було вже колись зроблено одним з богів або героїв. Це було повторення, відтворення змагання (а по суті традиції) вже колись того, що відбувалося, дотримання заповіді, вираженої в «Іліаді» - «сміливо битися завжди, переважати в битві над усіма». Учасниками такого ритуалу могли бути тільки вільні громадяни грецьких полісів, що пройшли певну підготовку в гімнасіях, виховані на ідеалах калокагатії (як одночасного вдосконалення тіла та духу) та ареті (мужності). Саме в цій смисловій реальності існували Олімпійські ігри у Стародавній Греції. Однак в Олімпійських іграх, як ритуалізований події, спочатку існувало певне внутрішнє протиріччя - ритуал є точним відтворенням певного дійства, точним дотриманням зразка, що виключає ідею змагальності. Олімпійські ігри Еллади завдавали форму ритуалу, проте сенс ігор, точніше, участь заради перемоги, породжував спеціалізацію та професіоналізацію учасників, що відводило ритуалу лише формальну роль. І тоді ігрова практика набувала рис спортивної, коли цінувався не сенс перемоги, а факт перемоги, коли ритуал перетворювався на видовище. Існування гладіаторських боїв у Стародавньому Римі відображало тенденцію, що намітилася, зміщення моменту змагальності з особистої участі громадян на глядацьке сприйняття змагання. Останні теж спочатку визначалися як ритуалізовані ігри в пам'ять про родичів, що пішли з життя, але згодом, втрачаючи цю смислову складову, ставали подією загальнодержавного масштабу. Хоча й таке існування ритуалу-гри призводило до вихолощування споконвічного, духовно-морального, сенсу, залишаючи місце тільки для чистої пристрасті суперництва. Феномен гри в античній культурі виявив тенденції особистої та глядацької участі, як єдиної структури, але не виявив внутрішніх резервів для стримування нестримної експлуатації ігрового дійства, а також явищ професіоналізації та спеціалізації. Ігрова подія в період панування християнської ідеології осмислена у рамках двох соціальних тенденцій - аристократичної та народної, у яких безпосередньо відбивалися

чуттєві та духовні потреби певних соціальних станів [5]. Поділ на стани був обумовлений саме християнською ідеологією, яка задавала певне життєве призначення кожному з них. Аристократична тенденція виявилася у існуванні та культивуванні лицарського ідеалу. Він складався як синтез християнських цінностей святості та смиренності, героїзму віри та сили волі, необхідних у справі підтримки благочестивих чеснот у християнському світі та очищенні його від гріха та пороку, та язичницьких ритуалів ініціації, як поєднання спеціально створеної системи лицарського виховання та агону. Найбільш яскраво цей синтез виявлявся під час проведення турнірів, які розумілися не стільки як підготовка професійних воїнів, скільки як ритуально-ігрове відтворення героїчної дії, яка також колись відбувалася. Лицарське звання перестало бути знаком особистої гідності, його не можна було завоювати, воно стало передаватися у спадок. Внаслідок цього з'являлися спеціальні лицарські турнірні спільноти (за прикладом духовно-лицарських орденів), кожне з яких мало свій прапор і герб, і від імені чого виступав лицар. Турніри, як ігрова подія, започаткували існування аматорства, тобто, участі заради розваги та отримання задоволення. Народна тенденція ігрової події також відрізнялася органічним синтезом двох релігійно-культурних традицій – християнської та язичницької, але мала зовсім іншу форму ігрового вираження – карнавал [4]. Це було зумовлено особливим призначенням народного стану перед особистим і єдиним Богом - людини належало передусім працювати, підтримуючи земне існування.

Сучасний спорт сформований новоєвропейськими цінностями, що увібрали до себе досвід ігрових практик архаїчного часу. Слід зазначити, що історичним корінням спортивної події є гра, і що спорт формально розуміється як гра. Виходячи з цього, доцільно досліджувати феномен гри, з'ясувати, які вона має відмітні ознаки, і в чому значення цих ознак для людини. Становлення та розвиток професійного спорту в рамках ігрових практик від архаїчного часу до сучасності знаходилося у прямій залежності

від конкретно-історичних умов, визначалося соціальними цінностями, нормами та встановленнями окремих історичних епох. Підсумком розвитку стало формування спорту на основі гри як строго раціоналізованої та впорядкованої діяльності.

Висновок. Смісловий зміст спорту створюється однаково як суспільством, що задає нормативний, тобто соціально прийнятний і стандартизований характер розвитку спортивної практики та її учасників, так й індивідом, що розглядає спорт як сенсожиттєву подію, в якій він здатний переривати одноманітний перебіг повсякденності та формувати власний смисловий світ. Спорт постає як соціоцентрична псевдорелігія, яка не впливає з наявності трансцендентного бога, але припускає сакралізацію і фетишизацію об'єкта поклоніння, що виникає всередині суспільства, приписуючи цим об'єктам вищі якості. Сучасний спорт - це псевдорелігія, що сублімує прагнення людини до набуття повноти буття. Псевдорелігійний характер спортивної події задається інституційними формами сакралізації соціального об'єкта (ідеологія, ієрархізована організація, культ, система символів). Спортивна міфологія постає як засіб розкриття псевдорелігійного характеру спорту. Міфологія у спорті задається на основі міфологічних сюжетів, як результат взаємодії спортсменів та глядачів, індивіда та соціальної групи. Міф є змістовним моментом релігії. Адже, якщо релігія формує ідеологію як ціль, до якої потрібно прагнути і які повинен посвячувати себе віруючий, то міф, міфологічні практики актуалізують і показують, як це повинно відбуватися. Міф, як конститутивний світогляд, містить в собі онтологічну модель тлумачення, він наділений власною раціональністю, виявляючи структуру, схожу зі структурою звичайного повсякденного досвіду.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з визначенням спорту як сенсожиттєвого феномена людської життєдіяльності, що допоможе виявити прихований потенціал спортивної події, який можна буде

використовувати для вдосконалення індивідуального та соціального життя людини – наприклад, спорт як національна ідея, або спорт як спосіб соціальної ідентифікації, спорт як механізм реалізації підсвідомих бажань.

Список використаної літератури

1. Газнюк Л.М., Семенова Ю.А. Фізична культура в соматичному бутті людини. *Development trends in pedagogical and psychological sciences: the experience of countries of Eastern Europe and prospects of Ukraine: monograph/* edited by authors. 1st ed. Riga, Latvia : “Baltija Publishing”, 2018. P.214-231.
2. Гумбрехт Г.У. Похвала спортивній красі/ пер. з англ. Київ: ДУХ І ЛІТЕРА, 2012. 216 с.
3. Ібрагімов М.М. Філософія спорту в генезі історико-культурологічних студій та у вітчизняних перспективах. *Філософська думка*. 2014. №1. С. 97-110.
4. Старков В.А. До витоків української фізичної культури: Народна свідомість у давньоруський період. *Традиції фізичної культури в Україні*. К.: 1997. С. 5-24.
5. Feezell R. Sport, Religious Belief, and Religious Diversity. *Journal of the Philosophy of Sport*. 2013. Issue 40(1). P. 135-162.

ДО ПИТАННЯ КОЛИ БУВ СТВОРЕНИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ОЛІМПІЙСЬКИЙ КОМІТЕТ В УКРАЇНІ

Лях-Породько О.О. кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент
*Національний університет фізичного виховання і спорту України (Київ,
Україна)*

Анотація. У статті аналізується питання коли ж був створений національний олімпійський комітет в Україні. Наводяться свідчення науковців, державних діячів, спортивних функціонерів, які підтверджують наявність НОК в Україні у часі визвольних змагань. Знайдені архівні документи частково також підтверджують створення та діяльність олімпійського комітету в Україні у 1918 – 1920 роки.

Ключові слова: олімпійський комітет, Україна, Олімпійські ігри.

Вступ. Існує інформація, що Уряд УНР звертався до МОК щодо участі українських спортсменів в Олімпійських іграх 1920 року в Антверпені (Бельгія), а також й про те, що в Україні був створений олімпійський комітет. Це надзвичайно цікаво й потребує детальнішого дослідження.

На моєму шляху пошуку було всього. Навіть порада «не лізти туди»! Однак я й далі продовжую досліджувати цю тему.

Останні події пов'язані з неприхованою «любов'ю» томага баха (МОК) й багатьох інших спортивних організацій (МСФ) та спортсменів до російських та білоруських спортсменів спонукали мене зробити перші окремі висновки. Бо питання існування в Україні в 1918-1920-х роках національного олімпійського комітету ще відкрите. Чому? Бо немає підтвердження документального. Немає історичного документу. Є свідчення авторитетних осіб (про них я розповім нижче).

На жаль сайт Національного олімпійського комітету не дає відповіді на це важливе питання. Там у рубриці «Історія» зазначено, що НОК України було створено 22 грудня 1990 року [5].

У дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата наук з фізичного виховання і спорту Зайдового Юрія Володимировича «Суспільно-історичні та організаційні аспекти утворення й діяльності Національного олімпійського комітету України» на жаль також не має відповіді щодо можливого існування олімпійського комітету в Україні у 1918 – 1920 роки [4].

Мета дослідження – здійснити аналіз та з'ясувати чи був створений Національний олімпійський комітет в Україні у 1918 – 1920 роках.

Завдання дослідження:

- проаналізувати науково-методичну літературу, архівні фонди та першоджерела;
- систематизувати свідчення щодо функціонування НОК в Україні у 1918 – 1920 роки;
- з'ясувати чи був створений олімпійський комітет в Україні у часі визвольних змагань.

Матеріал і методи дослідження: архівні фонди, першоджерела, спогади, науково-методична література й їх аналіз, описовий, історико-логічний та хронологічний методи.

Результати дослідження та їх обговорення. Щоб зрозуміти природу проблеми маємо трохи відійти у бік цієї історії, яка переплітається з іншою. Отже, напевно багато хто пам'ятає, що у 1992 році в Олімпійських іграх у Барселоні (Іспанія) серед учасників були спортсмени Латвії, Литви, Естонії. Але не було спортсменів України, росії, Грузії, Казахстану тощо.

Звісно хтось заперечить вони були! Я відповім – лишень у складі об'єднаної команди під олімпійським прапором.

Чому так трапилось це ще одна цікава й скандальна історія. Бо має геополітичний підтекст й зачіпає український олімпійський бомонд, російських чиновників та МОК того часу.

Задаємо питання чому Латвія, Естонія та Литва були допущені МОКом до Ігор Олімпіад, а інші країни ні?

Відповідей чимало і дискусія може тривати годинами. Я ж запропоную свою версію: у цих країнах НОКи були створені у 20-х роках ХХ століття і їх спортсмени вже тоді брали участь в Олімпійських іграх. Це олімпійське благо тривало до окупації срср. Після цього їх більше не було серед учасників Ігор.

Звісно хтось заперечить вони були! Я відповім – лишень у складі збірної срср.

Тобто, коли наприкінці 1980-х років у цих країнах, долаючи страшенні радянські перешкоди, було відновлено НОКи, то Міжнародному олімпійському комітету не було можливостей хитрувати, маніпулювати, й він змушений був допустити спортсменів Латвії, Литви, Естонії до участі у змаганнях.

Нагадаю, що визнання НОК України тривало 3 роки!!! З 1990 по 1993 рік!!! В історії олімпійського руху такий прецедент ще потрібно пошукати.

Тобто, виходить, що раніше історично створені НОКи вплинули на рішення МОК. Виходить наступне: якщо б в Україні існував НОК у 20-ті роки, то МОК би був змушений допустити українських спортсменів до участі в Олімпійських іграх 1992 року.

Але відомостей, що підтверджують існування в Україні НОК у ті роки немає. Або ж їх зумисне приховують або ж їх знищили. Бо у разі віднайдення їх репутація багатьох топових олімпійців в Україні по шатнеться й «обличчя» МОК також буде заплямоване в чергове. Адже перші змовчали про факт існування НОК, а другі приховали.

Повертаюся до свідчень дослідників, діячів культури, науки, спорту, олімпійського руху, державних діячів та інших авторитетних осіб. Їх думка у розкритті цієї таємниці є дуже важлива, бо нам не дають й зараз можливості дізнатися правди.

Перший віце-президент Національного олімпійського комітету України, володар Олімпійського ордену **Володимир Васильович Кулик** писав так у книзі «Олімпійський у серцях вогонь»: *«...в ті найважчі роки боротьби за національну незалежність НОК Української Народної Республіки, дійсно, було проголошено. Але в Міжнародному олімпійському комітеті це подання так і не встигли розглянути. Через кілька місяців наша молода незалежна держава УНР, не втримавши навали, припинила існування. Мені здається, що ця тема дуже цікава для дослідників»* [6, с. 35].

Голова Уряду Української Народної Республіки в екзилі **Ярослав-Богдан Антонович Рудницький** писав у книзі «ДЦ УНР в екзилі між 1941 і 1991/2 роками»: *«Нав'язуючи до заходів Уряду УНР із 1919 року в справі української участі в Олімпіаді 1920 року в Антверпені, екзильний Уряд УНР кількакратно звертався до Міжнародного Олімпійського Комітету в справі допущення України»* [9, с. 22].

Член УНРади **Євген Оборонів** у книзі «Поолімпійські міркування з перспективи» зазначав, що: *«Вже уряд УНР в 1919 році робив заходи, щоб Україна брала участь в Олімпіаді 1920 року»* [7, с. 3].

Знаний дослідник історії олімпійського спорту, професор **Олександр Борисович Суник** (хоч він й працював у ЛДУФК, але є проросійським) стверджував таке: *«В час формування єдиної української держави у 1918 – 1919 роках підвищується інтерес до спорту, до діяльності спортивних організацій. Історикам ще належить на документальних матеріалах показати, як функціонувало й розвивалось спортивне життя в ці декілька років. В літературі є повідомлення про те, що в ці роки був створений Олімпійський комітет України. Наше звернення в Олімпійський музей при*

МОК з приводу цього факту не прояснило ситуації. Необхідні подальші пошуки документів, які б відображали специфіку розвитку спортивного руху України цих років» [11, с. 78].

Як ми бачимо Олександр Борисович спеціально звернувся до Олімпійського музею для з'ясування цього важливого питання. Але ми не знаємо яка була відповідь. Він пише, що «не прояснило ситуації». Тобто це можна трактувати так: не відмовили й не підтвердили.

Я також звертався до Олімпійського музею. Мені відповіли, що в їх архівах знаходиться взаємодія лише з Українським Олімпійським Комітетом з 1952 року. Ранішої інформації не мають. Але це не означає, що її не було!

Відомий спортивний журналіст, автор книг з історії спорту й олімпійського руху, **Анатолій Петрович Волошин** у книзі «Епоха українського олімпізму» (це була мрія його життя, яка на жаль не здійснилась. Анатолій Петрович відійшов у вічність і не встиг видати книгу) писав наступне: *«Долю участі наших кращих спортсменів у Іграх мав вирішити Всеукраїнський олімпійський комітет, про утворення якого молоддю незалежною державою було оголошено у буремні роки визвольних змагань 1918-го року. Проте, з одного боку, Міжнародний олімпійський комітет вчасно не зреагував на звернення того уряду. З другого, через війни і політичні утиски різних режимів і адміністрацій намірам ініціаторів не судилося здійснитись. Терени України стали ареною запеклої боротьби завойовників різних мастей і національностей. Німці, угорці, румуни, поляки, чехи, росіяни – хто лишень не бажав відшматувати кусень «пирога» [1, с. 11].*

Директор львівського училища олімпійського резерву (зараз фаховий коледж) **Степан Михайлович Родак** зазначав: *«якщо вести сьогодні розмову про утвердження українського спорту, то ми повинні говорити не про створення, а про відродження Національного олімпійського комітету України. Бо відомо, що у 1918 – 1919 рр. на хвилі державного становлення*

Народної республіки в Україні стихійно почали виникати олімпійські комітети, які згодом об'єдналися і надіслали заявку на участь у VII Олімпійських іграх в Антверпені, і тільки встановлення тоталітарного режиму не дозволило Україні стати повноправним членом міжнародного олімпійського руху» [8, с. 3].

Відомий спортивний та громадський діяч **Едвард Жарський** писав: «У 1920 року в Україні зорганізувався національний Олімпійський Комітет України, який зголосив своє членство до МОК і готовість брати участь у Олімпійських Ігрищах в Антверпені (Бельгія)» [3, с. 4].

Більш категоричним у цьому питанні є Голова Олімпійської комісії Народного Руху України, Президент Українського національного олімпійського комітету **Валерій Шутий** стверджував: «у 1918 році Україна мала свій Національний олімпійський комітет, визнаний МОК, і була представлена на VII Олімпійських іграх в Антверпені (Бельгія) 20 квітня – 12 вересня 1920 р. Отже, Україна була включена до «Олімпійської родини» ще тоді, коли президентом МОК був засновник Олімпійських ігор сучасності – барон П'єр де Кубертен. Але після анексії України Радянською Росією, у 1921 році Україна була вилучена з олімпійського руху» [10].

Ще один доказ – Українська інформаційна служба у Балтиморі (США) на шпальтах часопису «Свобода» повідомляла про те, що «в Україні заборонено книжку М. Бунчука про українських олімпійців».

Одразу ж виникають запитання. По-перше, хто такий М. Бунчук? По-друге, чому заборонили книгу?

Відповідаю щодо першого: **Бунчук Михайло Федорович** – директор ДІФКУ (нині НУФВСУ). У 1938 році арештований як агент іноземної розвідки. Результат – вирок смертна кара! Однак, його доля мала інший шлях – вижити. Але до кінця свого життя був під цілодобовим наглядом спецслужб.

Історія Михайла Федоровича заслуговує на окрему розвідку, яку я вже здійснюю (про це трохи нижче).

Відповідаю щодо другого: автор у книзі розкрив найбільшу олімпійську таємницю України.

Цитую часопис «Свобода»: *«цій справі присвятив увагу історик українського спорту М. Ф. Бунчук, який зібрав багатющий матеріал про наших земляків, які брали участь в Олімпійських іграх. Він навіть приготував велику книжку, в якій, на підставі зібраних ним документів, доказував, що багато українських спортсменів завжди мали бажання брати окрему й самостійну участь в Олімпійських іграх. В старих архівах він віднайшов, що ще в 1919 році Україна внесла формальне прохання, щоб її прийняли до Міжнародного Олімпійського Комітету та домагання, щоб українські спортсмени брали участь у VIII Олімпіаді, яка відбулася в 1920 році в Антверпені... Згідно з однією вісткою, яка дісталася з України, книжка М. Ф. Бунчука мала бути видрукувана в 1968 році, напередодні Олімпіади в Мехіко, і зразу цілий наклад мав бути знищений» [2, с. 4].*

Тепер відійдемо трошечки в бік (хоча це все переплітається) і я розповім уривки з моїх спостережень та знахідок про Бунчука.

Мені пощастило знайти в архівах музею НУФВСУ цінні першоджерела сторічної давнини, які розкривають, не всі нажаль, але багато невідомих історичних фактів, подій, постатей, які стосуються олімпійського комітету в Україні.

Отже, мені стало відомо, що у 1919 році у Харкові створено Харківський олімпійський комітет, який об'єднав всі спортивні організації міста і став зв'язковим між ними і державними органами, які розвивають фізичну культуру і спорт. Джерело рукописне, не відомого автора (я можу припустити, що це писав Михайло Федорович Бунчук. Можливо навіть це уривки його напрацювань до книги, яку заборонили. Або ж ця інформація готувалась для книги «Енциклопедія олімпійського спорту України»). І ось

тут можливо хтось скаже, що цей документ фейк. Напевно з ними можна погодитись, але посилання на архів підтверджує правдивість інформації! Хто б зазначав джерело, якщо б хотів писати не правду? Я подаю посилання на джерело – ЦГАСА, фонд 65, опис 2, одиниця зберігання 196, сторінки 37, 59. Поясню, що це таке ЦГАСА – це зараз Російський державний військовий архів! Ось аж куди занесло цю інформацію! Можливо і в архівах Харкова є подібна інформація?

Далі невідомий автор пише, що досвід праці Харківського олімпійського комітету з розвитку та поширення спорту поширено і в інші губернії. То ж Губернські олімпійські комітети створюються в Київській, Катеринославській (нині Дніпропетровська область), Донецькій, Полтавській, Криму та інших губерніях.

Вже в наступному абзаці цього рукописного документу безіменний автор розповідає про створення ВУОК (припускаю, що у 1920 році, а може й ні). Мова оригіналу російська, я ж перекладу на українську. Отже з метою надання діяльності Олімпійських комітетів більшої організованості та цілеспрямованості затверджується положення про Всеукраїнський олімпійський комітет, як вищого органу «координації діяльності місцевих олімпійських комітетів в області розробки заходів з покращення стану фізичного розвитку у всеукраїнському масштабі». На цю інформацію також є посилання – ЦГАСА, фонд 15, опис 28, одиниця зберігання 4, сторінка 62.

Розвиток олімпійського руху в Україні у першій половині 20-х років ХХ століття заслуговує на окремий аналіз. Там є багато цікавого. Частково я про це вже писав. Але у цій темі існує чимало «родзинок».

Висновок. Наявна інформація про існування олімпійського комітету в Україні у 1918 – 1920 роках та звернення Уряду Української Народної Республіки (можливо це було за часів Гетьмана Скоропадського) потребує документального підтвердження. Спогади авторитетних осіб в історії України та українського спорту дають нам підстави вірити у те, що все таки

НОК в Україні був створений понад 100 років. З'ясування цього питання розкрило б надзвичайно важливе та актуальне минуле нашої національної історії.

Перспективи подальших досліджень у даному напрямку. Щодо перспектив подальших досліджень варто поставити наступні запитання: Чи був створений Національний олімпійський комітет України у 1918-1920-ті роки? Чи надсилав НОК України або ж Уряд УНР запит до МОК? Чи збереглись десь архівні матеріали про це, щоб підтвердити? Чи хтось знав або знає про створення НОК України й чому промовчав або приховав?

Список використаної літератури

1. Волошин А., Лях-Породько О. Епоха українського олімпізму. [Книга мала бути опублікована, але смерть Анатолія Петровича завадила цьому].
2. В Україні заборонено книжку М. Бунчука про українських олімпійців. *Свобода*. 1972. № 133. С. 4.
3. Жарський Едвард. Коли розгорявся олімпійський вогонь. *Свобода*. 1988. № 174. С. 2 - 4.
4. Зайдовий Ю.В. Суспільно-історичні та організаційні аспекти утворення й діяльності Національного олімпійського комітету України [Текст] : дис... канд. наук з фіз. виховання і спорту: 24.00. Львівський держ. ін-т фізичної культури. Л., 2004. - 299 арк.
5. Історія НОК України – Режим доступу: <https://noc-ukr.org/about/history/>
6. Кулик В. Олімпійський у серцях вогонь. Історія виникнення та становлення НОК України (документальні нариси):[Текст]./ В. Кулик. К.: «МП Леся», 2008. 308 с.
7. Оборонів Євген. Поолімпійські міркування з перспективи. *Slavistica* ч 85, Монреаль, 1985. – 24 с.
8. Родак Степан. Своєю командою до Барселони! *Спортивна газета*. 1990. № 124. С. 3.
9. Рудницький Я. ДЦ УНР в екзилі між 1941 і 1991/2 роками / Я. Рудницький, 3-тє видання. – Оттава, 1995. – 98 с.
10. Спортивні історії з Олексієм Лях-Породько – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=P6MmZsxmGac&t=56s>
11. Сунік О. Олімпійський рух України: минуле, сьогодення, майбутнє. *Нація і спорт: Матеріали Міжнар. наук. конф. присвяч. 80-річчю СТ «Україна»*. Львів, 1991. С. 78 – 85.

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСУВАННЯ РОЗВИТКУ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА СПОРТУ В УКРАЇНІ

Мічуда Ю. П. доктор наук з фізичного виховання та спорту, професор

Харчук Т. В. доктор економічних наук, доцент

Ратніков Д. Г. кандидат економічних наук, докторант

*Національний університет фізичного виховання і спорту України
(Київ, Україна)*

Анотація. У статті здійснено аналіз головних компонентів системи нормативно-правового забезпечення фінансування фізичної культури і спорту в Україні.

Ключові слова: фізична культура і спорт, державна фінансова політика, нормативно-правове забезпечення процесу фінансування.

Вступ. В сучасних реаліях розвитку України фізична культура і спорт є однією з пріоритетних та магістральних сфер розвитку вітчизняної економіки, популярним соціальним та культурним трендом та іміджевим чинником держави. Фінансування розвитку фізичної культури і спорту є важливою складовою державної фінансової політики. Питання фінансування розвитку сфери фізичної культури і спорту в Україні досліджувало досить чисельне співтовариство вітчизняних науковців, серед яких: Гасюк І. Л. (2018), Іртищева І., Кириленко В., Романенко С. (2022), Нікітенко С. В. (2016), Петришин Д. (2015), Ткачук І. Я. (2018) та інші. Водночас попри значні напрацювання, різноманітність наукових поглядів та певних теорій відносно проблематики фінансування фізичної культури і спорту науковцями не вироблено цілісної системної концепції. Зокрема слід вказати на недостатні зусилля науковців щодо дослідження нормативно-правового компоненту системи фінансового забезпечення стабільного розвитку галузі. На сьогодні опубліковано лише незначне число аналітичних статей з цієї

проблеми, серед яких слід виділити роботи Солопенка В. В. [4] та Стахів І. М. [5].

Мета дослідження – визначити особливості вітчизняного законодавчого та нормативно-правового забезпечення фінансування фізичної культури та спорту.

Матеріал і методи дослідження. Дослідження проведене за підсумками аналізу змісту законодавчих актів та документів нормативно-правового характеру, якими регламентується процес фінансового забезпечення розвитку сфери фізичної культури і спорту в Україні.

Результати дослідження та їх обговорення. Головним законодавчим актом, яким визначаються різні аспекти державної політики з питань фінансування розвитку сфери фізичної культури і спорту є Закон України «Про фізичну культуру і спорт» (Редакція від 27.10.2022, підстава – 2438-IX). Статтею 47 «Фінансове забезпечення сфери фізичної культури і спорту» встановлено, що: фінансування розвитку фізичної культури і спорту здійснюється за рахунок коштів відповідно державного та місцевого бюджетів, а також інших джерел, не заборонених законодавством [2].

Для розвитку фізичної культури і спорту використовуються позабюджетні кошти, зокрема від: підприємств, установ та організацій, об'єднань громадян, окремих осіб; фінансово-господарської діяльності закладів фізичної культури і спорту; користування правами інтелектуальної власності закладами фізичної культури і спорту, організаторами фізкультурно-оздоровчих та спортивних заходів; проведення державної спортивної лотереї; інвестиційної діяльності у сфері фізичної культури і спорту.

Заклади фізичної культури і спорту звільняються від сплати земельного податку відповідно до закону. Держава може надавати податкові пільги для юридичних та фізичних осіб (резидентів та нерезидентів), що здійснюють благодійну діяльність у сфері фізичної культури і спорту в порядку,

визначеному законодавством. У сільській місцевості витрати на утримання закладів фізичної культури і спорту, в тому числі дитячо-юнацьких спортивних шкіл, а також на проведення фізкультурно-спортивних заходів здійснюються відповідно до закону. Держава сприяє діяльності суб'єктів господарювання, що здійснюють інвестиційну діяльність у сфері фізичної культури і спорту в Україні [2]. Вказаним вище Законом визначені основні джерела фінансування фізичної культури і спорту в Україні (рисунк 1).

Джерела фінансування розвитку фізичної культури і спорту в Україні

- Фінансування діяльності *спортивних клубів* здійснюється за рахунок коштів власника (засновника), інших джерел, не заборонених законодавством.
- Фінансування *дитячо-юнацьких спортивних шкіл* здійснюється відповідно за рахунок коштів власника (засновника), відповідного бюджету, інших джерел, не заборонених законодавством. Умови оплати праці працівників дитячо-юнацьких спортивних шкіл, заснованих органами державної влади та органами місцевого самоврядування, розробляються центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері фізичної культури та спорту, та затверджуються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері фізичної культури та спорту.
- Фінансування *закладів спеціалізованої освіти спортивного профілю із специфічними умовами навчання* здійснюється за рахунок коштів відповідного бюджету, інших джерел, не заборонених законодавством.
- Фінансування *шкіл вищої спортивної майстерності* здійснюється відповідно за рахунок коштів власника (засновника), відповідного бюджету, інших джерел, не заборонених законодавством.
- Фінансування *центрів олімпійської підготовки* здійснюється за рахунок коштів власника (засновника), інших джерел, не заборонених законодавством. Фінансування державних та комунальних центрів здійснюється за рахунок коштів відповідного бюджету.
- Фінансування діяльності *центрів студентського спорту* закладів вищої освіти здійснюється відповідно за рахунок коштів власника (засновника), відповідного бюджету, інших джерел, не заборонених законодавством.
- Фінансування діяльності *фізкультурно-оздоровчих закладів* може здійснюватися за рахунок коштів власника (засновника), інших джерел, не заборонених законодавством.

Рис. 1. Джерела фінансування фізичної культури і спорту в Україні [2]

Кабінетом Міністрів України було прийнято Постанову «Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для розвитку фізичної культури, спорту вищих досягнень та резервного спорту» від 29 лютого 2012 р. N 152, котра окреслює питання щодо механізм використання коштів, передбачених у Державному бюджеті за програмою «Розвиток фізичної культури, спорту вищих досягнень та резервного спорту» [3].

Урядом встановлено, що не допускається спрямування бюджетних коштів на: 1) придбання товарів, робіт і послуг за напрямками, що не зазначені у пунктах 3 і 3¹ вище зазначеного Порядку; 2) придбання для проведення спортивних заходів загальнодержавного і міжнародного рівня товарів і послуг, використання яких безпосередньо не пов'язане з організацією та проведенням зазначених заходів, участю в них; 3) оплату участі у міжнародних змаганнях, що проводяться за кордоном, осіб, які безпосередньо не здійснювали підготовку спортсменів національної збірної команди до зазначених змагань, а також тих, участь яких у таких змаганнях не є обов'язковою відповідно до регламенту їх проведення, зокрема посадових осіб державних органів, а також підприємств, установ та організацій; 4) надання фінансової підтримки базам, доходи яких від провадження господарської діяльності за попередній звітний період (рік, квартал) перевищують їх видатки; 4¹) проектування, будівництво, капітальний ремонт та реконструкцію будівель та споруд, призначених для розвитку видів спорту, що не передбачені для бази постановою Кабінету Міністрів України від 18 січня 2006 р. N 30 «Про затвердження Порядку надання закладу фізичної культури і спорту статусу бази олімпійської, паралімпійської та дефлімпійської підготовки і переліку закладів, яким надано такий статус»); 4²) придбання базами обладнання та інвентарю, які не належать до спортивного або не пов'язані із забезпеченням належного функціонування бази (крім обладнання, придбання якого передбачено

підпунктом 10¹ пункту 3 та пунктом 3¹ цього Порядку); 4³) проведення базами нових робіт з капітального ремонту чи реконструкції будівель та споруд у разі наявності незавершених робіт на інших будівлях і спортивних спорудах, на проведення яких виділялися бюджетні кошти у попередніх бюджетних періодах, та відсутності коштів, необхідних для їх завершення протягом поточного бюджетного періоду; 4⁴) проведення навчально-тренувальних зборів національних збірних команд за кордоном, міжнародних змагань на території України, відрядження національної збірної команди для участі в міжнародних змаганнях, що проводяться за кордоном, без дотримання вимог пункту 4¹ цього Порядку; 5) проведення заходів, метою яких є отримання прибутку; 6) оплату Центром, державними установами, школою заходів, організаторами яких є громадські організації чи суб'єкти господарювання, заходів, що фінансуються їх організаторами - розпорядниками бюджетних коштів нижчого рівня та одержувачами бюджетних коштів за рахунок місцевих бюджетів, інших бюджетних програм; 7) надання фінансової підтримки громадським організаціям для забезпечення їх діяльності та здійснення ними заходів, крім національних спортивних федерацій з окремих олімпійських та неолімпійських видів спорту, які беруть участь у проведенні експерименту щодо їх залучення Мінмолодьспортом до організації і проведення спортивних заходів; 8) придбання послуг через посередників; 9) здійснення видатків, які фінансуються за рахунок інших бюджетних програм [3].

Крім прямого фінансування з державного та місцевих бюджетів розвитку фізичної культури і спорту, доцільно надавати непряму фінансову допомогу через податкові механізми, зокрема через: надання пільг на кошти, які спрямовуються підприємствами на спортивно-оздоровчу та спортивно-масову роботу; надання пільг організаціям, а також фірмам і особам, які роблять пожертви до бюджетів спортивних організацій та об'єднань; соціальну рекламу в засобах масової інформації щодо спортивно-оздоровчих

заходів на пільговій основі; дотації державою вартості участі в оздоровчих заходах, у тому числі для соціально незахищеного населення до 100 %; надання на кілька років податкових пільг суб'єктам господарювання, які організують спортивно-оздоровчі клуби, центри; звільнення від оподаткування державних і надання пільг недержавним спортивним організаціям на закупівлю обладнання, спорядження, включаючи й імпордне [3].

Висновки. В Україні створено нормативно-правову базу забезпечення фінансування стабільного розвитку фізичної культури та спорту. Головні напрями державної фінансової політики юридично підтверджені у Законі України «Про фізичну культуру і спорт», а також у низці підзаконних нормативних актів, у яких враховано досвід багатьох країн у формуванні та реалізації ефективної державної фінансової політики у сфері фізичної культури і спорту.

Перспективи подальших досліджень полягають у пошуку ефективного механізму практичного застосування законодавчих норм фінансового забезпечення розвитку галузі з урахуванням особливостей формування, розподілу та використання фінансових ресурсів країни у складних соціально-політичних та економічних умовах розвитку країни.

Список використаних джерел

1. Іртищева І., Криленко В., Романенко С. Фінансування спортивно-оздоровчої діяльності на макро- та мезорівнях. Економічний аналіз. 2022. Т. 32, № 2. С. 169-175.
2. Закон України «Про фізичну культуру і спорт» № 3809-ХІІ від 24.12.93, (Редакція від 27.10.2022, підстава - 2438-ІХ). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3808-12#Text>
3. Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для розвитку фізичної культури, спорту вищих досягнень та резервного спорту: Постанова КМУ від 29.02.2012 р. N 152. URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/kp120152?an=121&ed=2022_11_22

4. Солопенко В. В. Порядок фінансування фізичної культури та спорту в Україні. Держава та регіони. Серія : Право. 2018. № 2. С. 46-51.
5. Стахів І. М. Фінансування спортивно-оздоровчих послуг. Вісник Київського ун-ту. Київ, 2015. Вип. 2 (100). С. 95-103.

ЕТНОКУЛЬТУРНІ ТРАДИЦІЇ В МАСОВОМУ СПОРТІ

Салтан Н.М. кандидат історичних наук, доцент

Червона С.П. старший викладач

Харківська державна академія фізичної культури (Харків, Україна)

Анотація. Обґрунтовується значення етнокультурних елементів у народній системі фізичного виховання, які включались у спортивні змагання, що проводилися під час різних свят (стрибки, боротьба, стрільба з лука, перетягування каната тощо).

Ключові слова: масовий спорт, народні ігри, етнокультурні традиції, фізичне виховання.

Вступ. Кожному народу властиві культурні традиції, які формувалися під впливом різних факторів упродовж століть. Нерозривною частиною народної культури є традиційні ігри, фізичні вправи та види спорту, що мали важливе соціокультурне значення у минулому і не втратили його тепер. Ця частина народної культури багатофункціональна. Вона забезпечує фізичне виховання підростаючого покоління, підготовку до праці, має рекреаційне значення, багато в чому сприймається як етнічний маркер народу. Не випадково тепер, коли відбувається відродження багатьох сторін народної культури, традиційні ігри, вправи, елементи спорту з кожним десятиліттям набувають нового життя. Своєрідні форми фізичної підготовки та спорту одних народів становлять інтерес і для інших народів. Таким чином, *актуальність теми* дослідження значення традиційних ігор, фізичних вправ та народного спорту, з метою по можливості заповнити етнографічні лакуни та реконструювати історичні прогалини, є безсумнівною.

Постановка проблеми. Традиційні види спорту є одним із факторів, що забезпечують масовість фізкультурного руху в нашій країні, особливо в сільській місцевості, тому що їх використання не потребує особливих споруд

та дорогого інвентарю. У зв'язку з цим вони популярні у народів різних країн та широко використовуються населенням у практиці фізичного виховання, за них присвоюються спортивні розряди, аж до майстра спорту. Багато видів стародавнього самобутнього спорту включені до спартакіади різних рівнів.

На відміну від загальнонаціональних, традиційні види спорту, фольклорні ігри та фізичні вправи багато в чому самобутні. Щоправда, їх мета, завдання, зміст і динаміка розвитку змінюються стосовно сучасних вимог фізичного виховання населення, причому цей процес неухильно супроводжується все більшим взаємозбагаченням національних культур, активним формуванням полікультурної людини сучасного суспільства [1]. У етнокультурному середовищі види спорту незмінно зберігають також і багато рис самобутності. Зокрема, це могла бути боротьба з природними стихіями у географічно складних місцевостях, воєнізоване фізичне виховання, викликане войовничим способом життя, що не могло не позначитися на специфіці ігор та вправ, а особливо традиційного спорту, націленого на підготовку вмілих та відважних воїнів.

Мета та завдання дослідження Важливим елементом традиційної культури народів є різні види фізичних вправ, рухливих ігор і спортивних змагань, які в своїй сукупності утворюють у кожного народу самобутню систему фізичного виховання. Історія та етнологія народів свідчить про надзвичайну різноманітність засобів фізичного виховання та видів народного спорту, які, проте, досі ще повністю не виявлені та не вивчені. Існуючі роботи з історії фізичного виховання та спорту окремих народів зазвичай не розглядають їх у безпосередньому зв'язку з усім способом життя даного народу, їх обумовленістю відповідною системою соціально-політичних та економічних відносин. Завдання полягає у тому, щоб дати характеристику етнокультурним особливостям фізичного виховання, показати як його своєрідність, так і загальні риси, що має важливе етноісторичне та етнокультурне значення. Розкрити особливості системи народного фізичного

виховання у культурі та побуті, та показати спільність і своєрідність окремих сторін традиційної фізичної культури різних етнічних груп.

Матеріали і методи дослідження. У загальнотеоретичному плані значною мірою використовується методика виявлення генетичної спорідненості та конвергенції, відмінностей (природні, історичні, релігійні фактори), методика повної чи часткової вертикальної ротації культурних традицій, а також спеціальний «паспорт» рухливих ігор та фізичних вправ, у якому фіксують найменування, стать та вік учасників, одяг на змаганнях, інвентар, його розміри, матеріал та способи виготовлення, техніка гри чи вправи, різновиди її, правила, регламентація, час проведення змагань (весна, літо, осінь, зима); приуроченість до тих чи інших релігійних свят, пам'ятних дат та сільських зборів, місце проведення (поле, лужок, спеціальні майданчики, плоскі дахи гірських терас); організація змагань, порядок проведення, склад учасників, підготовка їх, суддівство, визначення та нагородження переможців.

Результати дослідження та їх обговорення. Виховання дітей в минулому складало завдання всієї громади, яка була зацікавлена у підготовці підростаючого покоління відповідно до специфіки традиційних норм у етнокультурному соціумі. Практично виховання здійснювали найстаріші члени громади. Цей інституціолізований порядок займав важливе місце у житті громади. Виник він, вочевидь, на тому ступені розвитку народної педагогіки, коли її завдання та передбачувані результати відображали патріархальні, не позбавлені зв'язку з геронтологією погляди. Основною передумовою керівництва вихованням був особистий приклад вихователя, який міг навчати мужності, спритності, доцільності у діях тощо, тому що мав власний відповідний досвід і заслуги у минулому. Крім того, відповідний авторитет створювався вмінням узагальнювати досвід свого народу, володіти методикою навчання та виховання общинника-воїна. Старше покоління було незаперечним прикладом для молоді, оскільки весь шлях життя його, як

правило, був наповнений незмінною мужністю у захисті інтересів громади, як в умовах бойових зіткнень, так і в мирному житті. Наявні правові відносини регламентували всі норми суспільної поведінки, в тому числі і цілеспрямованість фізичного виховання, масштаби його застосування. У свою чергу, ефект застосування фізичного виховання, як застави благополуччя всієї громади, був спрямований на пошуки оптимальної організації життя в етнокультурному соціумі. Усе це складалося у певну, спочатку емпіричну систему думок, суджень і поглядів, які вже тоді мали практичні народні пояснення. Ці думки народу, передаючись із покоління в покоління, збагачувалися досвідом і служили тією усною основою, яка у вигляді понять, вимог та установок забезпечувала безпеку не тільки системності фізичного виховання, а й усієї методики підготовки члена общини. Досить широкий характер мали і міграції, кожна громада на свій лад переймала, переробляла та засвоювала традиції іншої, найчастіше навіть ворожої, створюючи узагальнені поняття зі своєю своєрідною термінологією, що використовується у ряді випадків і досі. Основними засобами фізичного виховання були історично сформовані народні фізичні вправи та ігри. Широкою популярністю, як правило, користувалися: боротьба, метання каменю та інших предметів, стрільба з лука та вогнепальної зброї, різновиди скачок, джигітування, вольтижування та кінні ігри, кінне та піше фехтування на шашках та кинджалах; перетягування палиці (мотузки); лазіння на стовп; різновиди ходьби, бігу та стрибків; плавання та пірнання та переходи гірських річок вброд; гірськосходження; зимові види вправ та ігри; місцеві та занесені ззовні народні рухливі ігри тощо. Вони проводилися на різноманітних народних, зокрема й релігійних святах, сходах, урочистостях і поминках. Фізичні вправи та ігри, форми організації та методи навчання в етнокультурі різних народів мають певну своєрідність, яка пов'язана з особливостями соціально-економічних та природно-географічних умов їхнього життя, а також рівня загально цивілізаційної культури [3]. У той

самий час наявна спільність засобів фізичного виховання народів, яка зумовлена генетичною спорідненістю, подібністю умов життя цих народів, їх трудових і бойових дій, виходячи з яких виникли й розвивалися ці форми. Подібний рівень розвитку їхньої культури, і навіть запозичення у процесі культурних та інших зв'язків, породжували таку спорідненість. Народні фізичні вправи та ігри, що склалися під впливом специфічної трудової та бойової діяльності людей, місцевих умов, які відбивають їх культуру, побут, історичне минуле, психічний склад, та були століттями перевіреним засобом фізичної підготовки людей до життя, дотепер зберігають живий зв'язок з побутом місцевого населення. Ці засоби фізичного виховання, будучи частиною побуту, сприяли прищепленню необхідних для життя практичних навичок. Тому народні фізичні вправи та ігри і тепер продовжують користуватися популярністю серед широких верст населення, є для них найбільш доступними, захоплюючими, масовими та відповідними місцевим умовам. Окремі техніки споріднених з ними класичних видів спорту можуть бути рекомендовані спортсменам, як допоміжний засіб загальної та спеціальної фізичної підготовки. Наприклад, кінний спорт має давнє коріння. За технічною та тактичною підготовкою вершників та коней стрибки є одним із складних видів народного кінного спорту, що практикується і зараз. Це яскравий приклад того, як із давнього обряду відроджено сучасний захоплюючий засіб фізичного виховання. Широко було поширене і застосовувалося на змаганнях піднімання ваги. Для цього служили камені різного розміру. За умовами змагання камінь необхідно було підняти на паркан спеціального ігрового майданчика та зняти його назад. Переможцем був той, хто піднімав найважчий камінь. Було й ускладнене змагання - штовхання каменю чи його «метання з плеча». Поширена була і така вправа - стрибок із жердиною у довжину [4]. Спочатку воно використовувалося в побуті, а потім стало одним із засобів фізичного виховання. Це було зумовлено життєвою потребою: полегшенням подолання широких та

глибоких природних перешкод. Така вправа включалася до програми народних святкових змагань. Значне місце у етнокультурі займали народні танці, які служили як засобом естетичного виховання, а і певним набором елементів фізичних вправ [2]. Танцювальному мистецтву майже в кожній етнокультурі навчалися з раннього віку. Під час виконання деяких темпераментних танців фізичні навантаження були настільки великі, що вони були посилені лише найвитривалішим і найміцнішим. Характерними для етнокультурні були ігри-вправи розважального характеру. Серед дитячих найбільш характерні гра в хмиз, гра в джгутики, виклик номерів, дзига, вовк і пастухи, м'яч у лунці, плоский камінь, перетягування каната. Гімнастичні вправи для підлітків і дорослих: на дерев'яному коні, стрибки через палицю, взявшись двома руками за пальці ніг, збереження напрямку після обертання, обертання навколо вертикальної осі в прогині, обертання вперед і назад.

Висновок. Традиційні види спорту у етнокультурній традиції народу є важливим засобом фізичного та духовного виховання дітей та молоді. Заняття ними розвивають силу, спритність, швидкість, витривалість, колективізм, організаторські здібності, винахідливість, самостійність, повагу до старших та інші цінні риси. Вони також сприяють кращому засвоєнню техніки споріднених ним класичних видів спорту, покращення спеціальної фізичної підготовки та підвищення спортивних результатів.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з доцільністю відродження інтересу до народних видів спорту, оскільки одним з його основних завдань має стати популяризація масового спорту, народних ігор, національних видів спорту, а також сприяння організації широкого руху масового спорту.

Список використаної літератури

1. Бацунов С. М. Соціальне буття спорту: український контекст. Гілея: наук. вісник: зб. наук. праць. К.: ВІР УАН, 2012. Вип. 57. С. 268-271

2. Естетика: навч. посібн./ Л.М.Газнюк, Н.М.Салтан та ін. К.: Кондор, 2011. 122с.
3. Кізченко В. І. З історії розвитку фізичного виховання на Україні (Кінець ХІХ – початок ХХ ст.). *Український історичний журнал*. 1980. № 7. С. 94-102.
4. Кравченко І. Мистецтво самовдосконалення: З історії української фізичної культури. *Народний спорт*. К., 1995. № 4-5. С. 108-154.

СОЦІАЛІЗАЦІЯ МОЛОДІ ПІД ВПЛИВОМ МАСОВОГО СПОРТУ

Семенова Ю.А. кандидат філософських наук, доцент

Орленко О.М. кандидат історичних наук, доцент

Харківська державна академія фізичної культури (Харків, Україна)

Анотація. Обґрунтовано значення спорту як одного з факторів соціалізації, що реалізується у вигляді залучення молоді у спортивну діяльність, яка активно впливає на різні сторони розвитку особистості, по-різному проявляється у різних країнах і суспільствах, визначена залежність між заняттям спортом та ефективністю соціалізації як процесу.

Ключові слова: світ спорту, соціалізація молоді, працездатність, суспільне здоров'я, макросоціологічні та ціннісні фактори.

Вступ. Не має сумніву, що сьогодні спорт відіграє значну роль у багатьох соціальних процесах і явищах. Сучасне суспільство неможливо уявити без спорту. Розвиваючись разом із суспільством і посилюючи свій вплив на соціум, поширюючись у світі, спорт виконує певні соціальні функції. Пильний інтерес дослідників до проблематики спорту та впливу спорту на процес соціалізації молоді пояснюється низкою обставин: спорт активно використовується державою та суспільством, як один з основних факторів соціалізації; сучасний етап розвитку соціуму відрізняється якісними змінами у всіх сферах суспільного життя, включаючи спорт; порушення процесів соціалізації в сучасному суспільстві привертає увагу до механізмів впливу факторів соціалізації на формування молодого покоління; в даний час спорт відчуває на собі важкі наслідки інституційних і структурних перетворень в суспільстві, що не може не позначатися на його функціях. Сучасний період соціального розвитку характеризується соціальною нестабільністю, наростанням рівня конфліктності суспільних відносин, зниженням загального рівня життя та зниженням якості життя. Ці фактори

визначили ситуацію в сучасному спорті та вплинули на позиції спорту, як фактора соціалізації. Трансформації у суспільстві охопили усі сфери соціального життя, включаючи й спорт, а у комплексі з відсутністю цілеспрямованої політики держави в цій сфері, обернулися руйнуванням структури управління масовим спортом, виведенням спорту з пріоритетних установок населення на рівні масової свідомості. За десятиліття реформ у масштабі країни виявилися зруйнованими і перестали працювати тисячі спортивних майданчиків, значно зменшилось фінансування діяльності низки спортивних шкіл. Ці обставини наразі обертаються, зокрема, катастрофічним зниженням показників здоров'я серед молоді. Увага до молоді у цьому контексті далеко не випадкова: адже саме від молоді залежить майбутнє країни, соціалізація нових поколінь. Водночас, саме від ступеня залучення молоді до масової спортивної діяльності багато в чому залежить її фізичне, моральне здоров'я та працездатність [1]. Актуальність теми зумовлена необхідністю акцентувати увагу на ролі спорту як сфери, в якій зміцнюється суспільне здоров'я, демографічний потенціал суспільства.

Метою та завданням дослідження є вивчення впливу спорту на процес соціалізації та виявлення макросоціальних чинників трансформації ролі спорту в процесі соціалізації сучасної молоді.

Матеріали і методи дослідження базуються на концепції соціалізації у структурно-функціональному напрямі соціології (Т. Парсонс, Р. Мертон), що розкривається через поняття «адаптація». За допомогою адаптації соціалізація розглядається як процес входження людини в соціальне середовище та її пристосування до культурних, психологічних та соціальних факторів. Використано функціональний та інституційний підходи, принципами яких є об'єктивність та системність у розгляді соціальних явищ.

Результати дослідження та їх обговорення. Характер функціонування спорту як сфери, у якій зміцнюється здоровий потенціал суспільства, обумовлений сукупною дією як об'єктивних, і суб'єктивних

чинників. З одного боку, соціологічний підхід передбачає виявлення таких об'єктивних чинників: ставлення до спорту з боку суспільства, його місця в рамках організації суспільної системи та структури цінностей, соціальних факторів, що зумовлюють орієнтацію людей на зайняття спортом. З іншого боку, цей підхід передбачає уточнення суб'єктивних чинників: виявлення ставлення до спорту самого індивіда як представника конкретної соціальної спільноти чи групи. Особлива роль спорту як фактору соціалізації обумовлена тим, що у цій сфері акумульовані багато соціальних ситуації, що дозволяє індивіду освоювати нові соціальні практики, знаходячи своє місце у суспільстві і посідаючи певну життєву позицію. Індивід, який займається спортом, включається у величезну мережу соціальних людських контактів. Як фактор соціалізації, спорт дозволяє індивіду в процесі спортивної діяльності відпрацювати соціальні ролі та знайти необхідний індивіду соціальний досвід [2]. Крім цього, спорт є потужним каталізатором у процесі соціалізації індивіда, що прискорює процес формування та перетворення індивіда, який засвоїв соціальні норми та норми суспільного життя, на соціально зрілу та гармонійно розвинену особистість. Спорт, як фактор соціалізації впливає на загальний процес соціалізації молоді через вплив на тісно взаємопов'язані соціальну та фізичну сферу життя. У той самий час масовий спорт не може виконати свою частину функцій у межах соціалізації індивіда при пасивному чи негативному впливі інших факторів соціалізації - сім'ї, школи та інших навчальних закладів, мас-медіа, трудової діяльності та громадської думки. Серед факторів та умов, що створюють визначальний вплив на залучення молодих людей у спорт, істотне значення мають: наявність попередніх знань про спорт, розвиток системи фізичного виховання у школі, спортивні захоплення поза школою, устрій сімейного життя. Сучасне суспільство не може повною мірою вирішити проблему масовості фізкультурно-спортивного руху без підтримки держави. Тому проблеми розвитку спорту та фізичної культури, як правило, знаходять своє

рішення на найвищому державному рівні. Поширення масового спорту виступає як пріоритетне завдання державних інститутів у всіх розвинених країнах світу. В результаті реформ у соціально-економічному та політичному житті відбулося значне падіння основних показників масовості спорту. Дані обставини пов'язані зі згортанням соціальних програм на державному рівні, що призвело до зниження фінансування масового спорту, до погіршення матеріальної бази і структурної перебудови системи управління спортом. Як наслідок цього, у спортивній та у фізкультурній сферах спостерігаються значні інституційні зміни переважно негативного характеру. Крім того, важливе значення має й те, що системна криза суспільства різко погіршила демографічну ситуацію та здоров'я населення, у тому числі здоров'я молоді, що об'єктивно сприяло падінню рівня масового спорту. Внаслідок цього послаблюється вплив спорту на процес соціалізації молоді, що посилюється неефективною координацією з іншими факторами соціалізації, такими, як система освіти та засоби масової інформації. Соціальна сфера характеризується глобальним процесом ресоціалізації, руйнуванням статусно-рольових зв'язків, створенням нової ієрархії цінностей та зміною соціальних орієнтацій усіх верств суспільства. Соціальні трансформації, що відбулися, і ціннісні зрушення викликали істотні зміни в ціннісних орієнтаціях молоді. Нині спорт як цінність життєвої особистісної орієнтації сучасної молоді займає досить скромне місце. У той же час набирає сили тенденція, пов'язана зі споживчим і безвідповідальним ставленням до життя, витoki якого слід шукати в порушенні процесу соціалізації. Ця тенденція в сучасних умовах веде до атомізації індивідів, до порушення суспільних зв'язків і до маргінальних елементів у поведінці молоді, що об'єктивно віддаляє її від сфери масового спорту, як соціально позитивної та легітимної діяльності [3].

В результаті макросоціальних трансформацій, що відбулися, різко прискорилася маргіналізація сучасного суспільства, і в першу чергу молоді.

Маргіналізація молоді в умовах швидких змін у соціальному житті визначає нестабільність її поведінки, її нестійкість, амбівалентність почуттів, ослаблення і, навіть, втрату життєвих орієнтирів, що пов'язано зі швидкими змінами у соціальному житті. Молоді люди змушені під тиском обставин часто переоцінювати цінності та норми своєї поведінки. На перше місце дедалі частіше виходять цінності споживання. Тиражування цінностей суспільства споживання призводить до суттєвих трансформацій у системі цінностей молодого покоління. Культ споживання опановує свідомість молоді та набуває універсального характеру. Залучення до культури престижних речей стає метою існування. Змінилося становище спорту в системі цінностей молоді, чому значною мірою сприяли як об'єктивні, так і суб'єктивні чинники. Домінування серед молоді матеріальних установок об'єктивно знижує значення спортивної діяльності в ціннісних орієнтаціях, оскільки заняття спортом у принципі не є тим видом діяльності, від якого можна отримувати прибуток. Для значної частини молодих людей ставлення до занять фізичними вправами і спортом є пасивним і нереалізованим. З форм дозвілля переважають пасивні форми, які не потребують особливої підготовки. Активне прагнення до спорту, реальне входження в нього, введення його в стандарт, у звичний уклад власного життя у молоді набагато нижче, ніж декларована нею соціально нормативна оцінка фізичної культури і спорту.

Криза системи цінностей та дезадаптація сучасної молоді проявляється у такому явищі, як девіантна поведінка. Ціннісні орієнтації сучасної молоді є значною мірою деформованими через соціальні кризи. Зміна статусу спорту в системі цінностей молоді негативно позначається на процесі соціалізації сучасної молоді.

Поруч із ігровою концепцією у західній соціологічній науці існує такий напрямок, як теорія біологізму. Відповідно до цієї теорії, велику роль у суспільних відносинах, у тому числі й у спортивних, відіграють закони

природи. Згідно еволюціоністському напрямку соціології в суспільстві виживають фізично найбільш сильні та пристосовані, а провідним мотивом будь-якої діяльності, включаю спортивну, є індивідуалістичні прагнення. На спорт та ігри впливають вроджені агресивні інстинкти [4]. Близькою за змістом до біологічної теорії є концепція спорту, яка розглядає це явище, як компенсаторну реакцію на умови життя в індустріальному суспільстві. У суспільстві спорт служить задоволенню важливих суспільних потреб, виконуючи різні соціальні функції. За своїми функціями спорт - це школа виховання здібностей, необхідних у сфері рухової діяльності, та соціальний інститут пізнання умов, освоєння та впровадження засобів, форм та способів переміщення у просторі. Саме соціалізуюча роль спорту виявляється у глибокому та багатобічному його впливу на сутнісні сторони людського буття та на розвиток її фізичних та інтелектуальних здібностей та забезпечує існування суспільства шляхом відтворення нових поколінь та набуття ними загальноприйнятих норм, формуючи з індивіда особистість.

Висновок. Соціалізуючий вплив спорту проявляється по-різному: через підвищення активності, трудової та суспільної діяльності спортсмена, через інтеграційні функції спорту. Специфіка спорту потребує тісних спільних дій, що веде до розширення або утворення нових суспільних зв'язків офіційного та неофіційного характеру, на основі яких формуються специфічні форми суспільної поведінки, що діють в спортивному середовищі та за межами спортивного руху. При дослідженні впливу факторів соціалізації на процес соціалізації слід враховувати, що всі вони впливають системно, забезпечуючи цілісний соціальний розвиток особистості.

Перспективи подальших досліджень. Процес залучення молоді до масового спорту, зокрема, його новітніх різновидів та їх популяризація передбачає передусім спортивну соціалізацію молоді. Саме молодь є основною сполучною ланкою між поколіннями, тому засвоєння норм і традицій суспільства визначає успіх процесу соціалізації. Як фактор

соціалізації, спорт дозволяє індивіду у процесі спортивної діяльності відпрацювати соціальні ролі та набутити необхідного індивіду соціального досвіду.

Список використаної літератури

1. Газнюк Л.М., Семенова Ю.А. Антропотехнології як засіб впливу на здоров'я і ментальність людини. *Challenges and prospects for the development of social sciences in Ukraine and EU countries: comparative analysis: collective monograph*. Riga: Izdevniecība "Baltija Publishing", 2019. P.32-47
2. Ібрагімов М. М. Філософія спорту: стан та перспективи розвитку. *Теорія і методика фізичного виховання і спорту*. К., 2014. № 1. С. 93-100.
3. Лукащук В. Сучасний спорт і соціальні конфлікти. *Соціологія: теорія, методи, маркетинг*. К., 2010. № 3. С. 185-197.
4. Tuncel Y. Defeat, Loss, Death, and Sacrifice in Sports. *Journal of the Philosophy of Sport*. 2015. Issue 42(3). P. 409-423.

УДК 378.6: 355-011.3:356. 13–051 (477)

СФОРМОВАНІСТЬ КОГНІТИВНОГО КОМПОНЕНТА ГОТОВНОСТІ ДІВЧАТ – МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ ДО ФІЗИЧНОГО САМОРОЗВИТКУ

¹Слюсарчук В. В. кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент

²Єдинак Г. А. доктор наук з фізичного виховання та спорту, професор

¹*Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія імені*

Т. Г. Шевченка (Кременець, Україна)

²*Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка*

(Кам'янець-Подільський, Україна)

Анотація. Вивчали досягнення випускниць військових академій у теоретичній підготовленості з фізичного виховання. Виявили відмінний від необхідного результат, що засвідчило необхідність усунення недоліку.

Ключові слова: фізичне виховання, дівчата – майбутні офіцери, когнітивна готовність, фізичний саморозвиток.

Вступ. Теоретичний компонент випускного іспиту з фізичного виховання є надзвичайно важливим, адже значною мірою визначає у подальшому досягнення молодим офіцером внутрішнього типу мотивації до здійснення фізичної активності за власним бажанням [3].

Аналіз і систематизація різних джерел інформації засвідчили, що проблемі визначення стану сформованості когнітивного компонента готовності дівчат – майбутніх офіцерів до фізичного саморозвитку присвячені поодинокі дослідження [5]. При цьому, відзначаємо повну відсутність досліджень з підвищення ефективності фізичного виховання таких дівчат у аспекті вирішення визначених цим процесом завдань. У зв'язку з цим актуальним є необхідність проведення досліджень в означеному напрямі.

Мета дослідження та завдання дослідження. Мета – встановити стан сформованості у дівчат – майбутніх офіцерів когнітивного компонента готовності

до здійснення фізичного саморозвитку. Для досягнення мети вирішували такі завдання: 1) встановлювали актуальність дослідження у визначеному напрямі; 2) обирали адекватні методи дослідження та одержували з їх допомогою емпіричні дані; 3) опрацьовували одержані дані методами математичної статистики і формулювали висновки.

Матеріал і методи дослідження. У випускниць військових академій визначали стан сформованості когнітивного компонента готовності до фізичного саморозвитку в зв'язку з реалізацією традиційного підходу до організації, формування змісту і реалізації фізичного виховання під час навчання. Використовували для цього результати дівчат, одержані при складанні теоретичної частини випускного іспиту з фізичного виховання. Опрацьовували одержані відповіді з використанням методу експертного оцінювання та врахуванням рекомендацій дослідників [3]. Так, спочатку відповіді оцінювали члени екзаменаційної комісії, потім – експерти. Максимальний бал – 100, але спочатку застосовували таке оцінювання відповіді на окреме питання: максимальний бал – «5», мінімальний бал – «0»; бал за відповідь на кожне з трьох питань додавали, після ділили на кількість питань, тобто знаходили середній бал. Після цього його порівнювали із використаною шкалою: при середньому значенні в межах 5-4.51 оцінка відповідала рівню А (відмінно; 90-100 балів); у межах 4.5-4.01 – рівню В (дуже добре; 89-82); у межах 4.0-3.51 – рівню С (добре; 75-81); у межах 3.5-3.01 – рівню D (задовільно; 67-74), у межах 3.0-2.6 – рівню E (достатньо; 60-66), у межах 2.59-2.0 – рівню FX (незадовільно з повторним складанням іспиту; 54-59), у межах 1.99-0 – рівню F (незадовільно без можливості повторного складання іспиту). При порівнянні двох середніх, представлених у відсотках, використовували відповідний критерій, – значення $D \pm m_d$ [2; 4].

Що стосується організації дослідження, то одержання необхідних емпіричних даних відбувалося наприкінці навчання дівчат – майбутніх офіцерів у військової академії. Вивчали дані 162 дівчат, а саме 54 і 108, які завершували навчання з інтервалом в один навчальний рік (перший і другий періоди

дослідження). При вирішенні поставленого завдання враховували положення Гельсінської декларації Всесвітньої асоціації медичних працівників (WMA-2013) про етичні засади досліджень за участі людей; протокол було затверджено комісією з етики Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка та Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка.

Результати дослідження та їх обговорення. При складанні теоретичної частини випускного іспиту з фізичного виховання дівчата – майбутні офіцери продемонстрували неоднаковий результат. Найвищим балом, або творчим (А-) рівнем володіння матеріалом, у перший досліджуваний період відзначалося 26,1 % дівчат. Оцінки «добре», «задовільно» виявили у 39,1 % та 34,8 % випускниць відповідно.

У другий період дослідження кількість дівчат із найвищою оцінкою «5» склала 20 %, з оцінками «4» і «3» – відповідно 44 % та 36 %.

Порівнявши зазначені та наведені раніше дані виявили відсутність статистично значущої розбіжності між ними, адже значення $D \pm m_d$ знаходились у межах від $0,7 \pm 4,64$ до $6,1 \pm 7,11$ ($p > 0.05$). Конкретизуючи відзначили, що кількість дівчат із А-рівнем сформованості когнітивного компонента готовності до фізичного саморозвитку у перший досліджуваний період склала 26,1 %, у другий – 20 %; розбіжність у 6,1 % була статистично недостовірною ($D \pm m_d = 6,1 \pm 7,11$; $p > 0.05$).

Аналогічний результат одержали при порівнянні даних щодо кількості дівчат, досягнення яких оцінили балом «4». Причому, це стосувалось В- та С-рівнів: їхні значення $D \pm m_d$ становили відповідно $0,7 \pm 4,64$ і $5,6 \pm 7,78$ ($p > 0.05$). Такий самий результат був після порівняння двох середніх, що відображали низький рівень (бал «3») сформованості когнітивного компоненту готовності дівчат до фізичного саморозвитку. Зокрема, кількість оцінок на D-рівні у перший період дослідження склала 37 %, у другий – 36,1 %. Порівнюючи ці значення одержали результат $D \pm m_d$, який становив $0,9 \pm 8,03$; згідно

відповідної інформації ці значення не відрізнялися між собою, а це свідчить про те, що в обох випадках кількість була практично однаковою ($p > 0.05$).

До подібних результатів дійшли після порівняння середніх значень, що відповідали рівню «Е». Це було зумовлено тим, що значення $D \pm m_d$ становило $2,1 \pm 7,25$, тобто свідчило про відсутність розбіжності двох середніх значень, представлених у відсотках.

Підсумовуючи наведені раніше дані відзначили, що вони засвідчували можливість об'єднання даних, одержаних у кожному періоді дослідження в одну сукупність. Після проведення такої процедури кількість випускниць з найвищою оцінкою склала 23 %, а їхня готовність відзначалися тим, що дівчата творчо використовували набуті знання, були спроможними самостійно здобувати нові знання (вдосконалювати наявні), самостійно знаходити і опрацювати необхідну інформацію тощо.

Кількість дівчат, результати яких було оцінено балом «4», склала 41,5 %. При цьому, з них тільки 8,3 % вільно володіли вивченим матеріалом, могли вільно застосувати його практично, а також розв'язували завдання у стандартних ситуаціях і самостійно виправляли недоліки практичного результату. Кількість таких недоліків була не більше трьох, а за важливістю всі були несуттєвими. Підсумовуючи відзначили, що досягнута готовність відповідає конструктивно-варіативному рівню найвищої якості, тобто рівню В. У решти 33,2 % дівчат готовність описувалась іншими характеристиками. Але вони також засвідчували сформованість готовності дівчат на конструктивно-варіативному рівні, проте з нижчими (порівняно з В-рівнем) якістю і кількістю знань, тобто на рівні С.

Що стосується більш низького (репродуктивного) рівня сформованості у дівчат когнітивного компонента готовності до фізичного саморозвитку, то його було виявлено у 35,5 % випускниць. При цьому, в межах цих параметрів найвищій (рівень D) якості і кількості сформованих знань виявили у 10,4 % дівчат, нижчі від них (рівень E) знання – у решти 25,1

%. При цьому, оцінка жодної випускниці не відповідала рівню FX або F, тобто була незадовільною.

Одержані результати пов'язували з комплексом причин. Одна з основних – недостатня увага викладачів до теоретичної підготовки з фізичного виховання взагалі та до формування готовності дівчат – майбутніх офіцерів здійснювати фізичний саморозвиток, причому як під час, так і після закінчення навчання у військовій академії [1; 3].

Іншу причину пов'язували з недостатнім залученням дівчат до фізичної активності у позааудиторний час. Тут наголошуємо на важливості й доцільності займатись у секціях з видів спорту або реалізовувати самостійні індивідуальні чи самодіяльні групові заняття обраним видом фізичної активності [5].

Крім цього, важливою є цілеспрямована діяльність викладачів фізичного виховання з формування внутрішнього типу мотивації дівчат до вирішення поставленого завдання. Проте дотепер така проблема остаточно не розв'язана, адже згідно одержаних даних значна кількість дівчат відзначається, у кращому випадку, зовнішнім типом мотивації. Водночас, ці дані свідчать про можливість поліпшити ситуацію, що склалася, але обов'язково у випадку відповідного педагогічного впливу.

Висновки.

1. Реалізація традиційного підходу до організації, формування і реалізації змісту фізичного виховання дівчат – майбутніх офіцерів під час навчання у військовій академії не забезпечує необхідного результату у сформованості в них когнітивного компонента готовності до фізичного саморозвитку.

2. Одержані дані засвідчують можливість поліпшити результат долученням дівчат до занять у секції з обраного виду спорту, впливом на мотиви і ситуативні чинники, що сприяють посиленню мотивації до фізичної

активності у вільний від навчання час, а також посиленням уваги до теоретичної підготовки з фізичного виховання у визначених питаннях.

Перспективи подальших досліджень. Подальші дослідження необхідно спрямувати на розроблення та експериментальну перевірку дієвості змісту теоретичної підготовки дівчат – майбутніх офіцерів, спрямованої на забезпечення їхньої готовності до здійснення фізичного саморозвитку під час та після завершення навчання у військовій академії.

Список використаної літератури

1. Єдинак Г., Слюсарчук В. Теоретична підготовленість з фізичного виховання у майбутніх офіцерів-дівчат наприкінці навчання в спеціалізованому закладі вищої освіти. *Зб. наук. пр. Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: педагогічні науки*. 2018. № 4(15). С. 107-122.

2. Єдинак Г., Шиян Б., Петришин Ю. Наукові дослідження у фізичному вихованні та спорті : навч. посібник ; 3-є вид. стереотип. [Електронне видання]. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський нац. у-тет імені Івана Огієнка, 2021. 280 с.

3. Мельніков А., Слюсарчук В., Єдинак Г., Галаманжук Л., Заїкін А., Ключ О. Стан теоретико-методичної підготовленості з фізичного виховання майбутніх офіцерів-дівчат. *Історія фізичної культури і спорту народів Європи* : III Міжн. наук. конгрес (м. Луцьк, 10–12 вересня 2019 р.). С. 66–67. – URL: <http://conferences.eenu.edu.ua>

4. Містулова Т. Є. Математичні методи в теорії і практиці спорту : навч. посібник. Київ : Науковий світ, 2004. 90 с.

5. Селіванова О. В. Експериментальне обґрунтування організаційно-педагогічних умов формування професійної готовності курсантів-дівчат. Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. 2006. № 6. С. 94-98.

РОЛЬ МОВИ В ФУНКЦІОНУВАННІ СПОРТИВНОЇ ЖУРНАЛІСТИКИ

Соїна І.Ю. кандидат філологічних наук, доцент

Харківська державна академія фізичної культури (Харків, Україна)

Анотація. Обґрунтовано, що сучасна спортивна журналістика покликана забезпечити відкритість, публічність спортивної діяльності, ефективність популяризації спорту, пропаганду його цінностей для людини. Наголошується на важливості у спортивній журналістиці таких рис, як змістовне розмаїття, наявність особистої думки автора, наявність коментарів, проста та доступна мову викладу.

Ключові слова: спортивна комунікація, стилістика мовних засобів, спортивна преса, медійний простір, спортивні новини.

Вступ. Друковані періодичні видання, пов'язані зі спортивною журналістикою, дедалі більше консолідують свої позиції, що відбувається завдяки постійному зростанню масового інтересу до змагань спортсменів високого класу. У спортивній пресі працюють оглядачі, письменники та публіцисти, які встановлюють високі стандарти спортивної журналістики. Між виданнями існує постійна конкуренція, оскільки кожне прагне захопити ринок читачів, а також визначати тенденції розвитку та закони спортивної журналістики. Відомо, що спорт займає особливе місце у соціальному укладі життя сучасної людини і суспільства. Спортивна журналістика сприяє просуванню іміджу здорового способу життя в усьому світі. Зростання ролі спортивної комунікації у суспільстві зумовлено тим, що сьогодні спорт займає одне із значних місць у суспільній системі, є сферою соціально-культурної діяльності у вигляді сукупності видів спорту, що склалася у формі змагань та спеціальної практики підготовки людини до них. У рамках спортивної сфери здійснюються процеси фізичного, інтелектуального, морального, естетичного виховання та самовдосконалення особистості [1].

Ця сфера – фактор національного згуртування, розширення комунікативних зв'язків між державами та народами, зміцнення міжнародного співробітництва. Спорт був і залишається тією силою, яка об'єднує не лише окремих людей, а й цілі країни та континенти. Спортивна преса висвітлює спортивне життя масової аудиторії, діяльність професійних спортсменів та іншу пов'язану з ними інформацію, а також події суспільного життя, так чи інакше пов'язані зі спортом та фізкультурою. Вона має величезне соціальне значення, здатність впливати на суспільну свідомість, формувати уявлення суспільства про здоровий спосіб життя, що, своєю чергою, відбивається на загальному рівні життя громадян. Завдяки безперервному розвитку спорту, все більше людей починають замислюватися над станом свого власного здоров'я, звертають все більше уваги на інформацію, пов'язану зі спортом. Зміни у спортивному житті країни неодмінно спричиняють зміни в системі спортивної преси, якій необхідно перебудуватися зі звичного «пропагандистського» способу подання інформації, який не мав альтернатив, на різноманітні, різножанрові, багатотемні «рейки». Спортивна журналістика почала виявляти схильність до розширення розважальної функції, стала більш орієнтованою аудиторію. Водночас, саме спортивна тема відкриває сьогодні журналістам можливість невимушено, але дуже переконливо вести розмову про важливі аспекти людського життя в цілому: чесна поведінка, моральні критерії, здоровий спосіб життя та ін. Сьогодні спортивні новини займають одне з найважливіших місць у блоках новин та користуються величезною популярністю в аудиторії. Особливо бурхливий розвиток спортивної журналістики припав на період останніх двох десятиліть - починаючи з 90-х років ХХ століття до теперішнього часу.

Актуальність даного дослідження полягає в тому, що спортивна журналістика зачіпає життя всього суспільства і має значний попит, а спортивна преса продовжує лідирувати серед усіх видів ЗМІ за глибиною та охопленням змісту та жанровим різноманіттям. Вона допомагає зміцнювати

та розвивати суспільні цінності та внутрішню мотивацію, що сприяє подальшому розвитку особистості та загальному прогресу суспільства. Спортивна преса висвітлює спортивне життя масової аудиторії, діяльність професійних спортсменів та іншу пов'язану з ними інформацію, а також події суспільного життя, так чи інакше пов'язані зі спортом та фізкультурою. Вона має величезне соціальне значення, здатність впливати на суспільну свідомість, формувати уявлення суспільства про здоровий спосіб життя, що, своєю чергою, відбивається на загальному рівні життя людей.

Мета та завдання дослідження виявити місця та ролі спортивної преси в сучасній системі ЗМІ з урахуванням суттєвого посилення значимості спорту та спортивних подій. Показали роль мовних засобів для становлення і функціонування спортивної журналістики та її специфічні характеристики.

Матеріали і методи дослідження. Теоретична основа базується на вивченні жанрових та художніх особливостей мови спортивної преси. В основі методології використані принципи об'єктивності та системності, єдності логічних та історичних підходів до пізнання медійного простору. порівняльно-історичний, структурний та жанрово-стилістичний аналіз.

Результати дослідження та їх обговорення. Спортивна журналістика формувалась на основі активного обміну спортивними новинами, репортажами, трансляціями. Стилістична своєрідність публікацій спортивної преси забезпечується оригінальними мовними засобами (серед яких особливу роль відіграє образна алегоричність), що чітко вказує на важливу роль мови в успішному функціонуванні ЗМІ. Сучасна спортивна преса має відзначатися якісними та оригінальними функціонально-стильовими характеристиками, які дозволяють їй у нових умовах залишатися важливим інструментом впливу на масову аудиторію та переконливо пропагувати ідеали спорту у сучасному суспільстві. Створення освітнього фаху у сфері спортивної журналістики сприяло відкриттю нових шляхів для розвитку спортивної комунікації, виробленню певних шаблонів, зокрема сформуванню особливих

правил, на основі яких будуються спортивні репортажі, новини, нариси, інтерв'ю, прямі трансляції.

Спортивна журналістика сприяє процесу запозичення спортивної лексики з однієї мови до іншої, і перш за все запозичення є не стільки лексичних одиниць, скільки понять, які відсутні в тій чи іншій культурі. Лексема засвоюється паралельно з поняттям та проходить кілька етапів асиміляції. У рамках міжмовної інтерференції виділяються три етапи запозичення. Перший етап пов'язаний з проникненням, припливом нових, іношомовних термінів у мову внаслідок появи у країні того чи іншого виду спорту; у своїй будові лексеми зазвичай зберігають латинське написання чи зазнають транслітерацію. На другому етапі відбувається «боротьба» іношомовних та національних термінів за номінацію того чи іншого явища. Цей етап тісно пов'язаний із зародженням корпоративної культури окремого виду спорту, оскільки наявність конкуренції між словами свідчить про активний процес осмислення лексеми носієм мови. Саме тут визначається подальша доля терміна: а) іношомовне слово міцно закріплюється у словнику цього виду спорту, безальтернативно до національної мови (з урахуванням норм та особливостей мови-реципієнта); для цього процесу характерне повне підпорядкування слова нормам мови, що запозичує, використання широких можливостей внутрішньомовної еволюції; б) іношомовне слово та його національний еквівалент співіснують у мові в рівному становищі і перебувають між собою у синонімічних відносинах. Основними причинами цього, як правило, є громіздкість національних термінів, їхня нездатність до словотворення, розпливчастість значення та багатозначність; в) найчастіше іношомовне слово повністю витісняється споконвічними словами, що мають мотивованість і здатність вступати в різноманітні відносини в рамках системи національної мови. На третьому етапі можливе зникнення термінів, пов'язане зі зникненням будь-яких спортивних реалій (вправ, інвентарю, технічних елементів, рухів тощо). Спортивна журналістика висвітлює

спортивну діяльність, яка є складним комплексом взаємодії таких наук як біомеханіка, психологія, педагогіка, гігієна, медицина, біохімія, фізика і т.д. поряд із суміжними дисциплінами. Тому проникнення в спортивну термінологію лексичних одиниць з інших професійних мов є закономірним. Цей процес позначається як міжгалузєва інтерференція, тобто взаємодія систем професійних мов, що складається внаслідок контактів та співробітництва представників різних професійних культур [3]. У спортивному висвітленні подій інтенсифікується взаємодія представників корпоративної культури спорту з носіями інших професійних культур.

Грамотне використання журналістами різноманітних стилістичних мовних засобів є головною складовою успішного функціонування спортивної преси. Це концентрує у собі найхарактерніші риси мовної стилістики журналістського тексту. До основних рис мови спортивної журналістики відносяться такі показники: економія мовних засобів; лаконічність викладу за інформативної насиченості; відбір мовних засобів із встановленням з їхньої дохідливості; використання суспільно-політичної лексики та фразеології, переосмислення лексики інших стилів (зокрема, термінологічної лексики) з метою публіцистики; використання іншомовної лексики; використання характерних для даного стилю мовних стереотипів, кліше; жанрова різноманітність та пов'язана з цим різноманітність стилістичного використання таких мовних засобів, як багатозначність слова, ресурси словотвору (авторські неологізми), емоційно-експресивна лексика; поєднання рис публіцистичного стилю з рисами інших стилів (наукового, офіційно-ділового, літературно-художнього, розмовного), обумовлена різноманітність тематики та жанрів; використання образотворчо-виразних засобів мови, зокрема засобів стилістичного синтаксису (риторичні питання та вигуки, паралелізм побудови, повтори, інверсія тощо) [4].

У зв'язку зі своєрідністю об'єкта відображення та аудиторії спортивна журналістика поступово формує свій власний мовний стиль, що відрізняється

від манери висвітлення інших новин. У ньому домінує розмовний стиль промови, насичений ідеомами, метафорами, порівняннями та фразеологізмами. Також частотними є випадки зниження стилю, поширені слова та вирази з повсякденно-побутової практики. Полотно тексту містить багато подробиць і деталей, у ньому інтенсифікується вживання дієслів та дієслівних виразів. Спортивним статтям українською мовою не чужі засоби художньої виразності, у тому числі народні приказки, запитання та риторичні питання [2]. Синтаксису спортивної статті найчастіше властивий паратак西斯. Використовуючи такі метафори та порівняння, як «русалочки», порівняння: «летить із самогубною швидкістю, наче літак», «далека від інших спортсменів, як небо від землі», журналіст акцентує увагу читача на певних якостях спортсменки, виділяє цим важливі моменти змагання тощо. У даному повідомленні автор використовує паралельні конструкції для того, щоб протиставити реакцію на перемогу глядача і самої спортсменки: у спостерігача вона захоплена, а спортсменка трохи розчарована. У спортивній журналістиці широко використовуються прийоми метафоризації, вживає в тексті деякі фразеологізми та стійкі вирази.

Висновок. Тема спорту сьогодні дає можливість автору публікації створити текст, не лише насичений найцікавішими своєрідними мовними прийомами, а й найбільш успішно виконує основні функції журналістики щодо її різноманітних комунікативних зв'язків із масовою аудиторією. Спортивна комунікація як особливе соціальне явище постійно існує у житті людей і впливає як на їх життя, так і на розвиток спорту.

Перспективи подальших досліджень бачаться у вивченні характеру лексичних процесів у професійній мові спорту, що обумовлено національними особливостями мовного простору та корпоративною культурою спортсменів.

Список використаної літератури

1. Ібрагімов М. М. «Філософія спорту» – новий напрям у фізкультурно-спортивному наукознавстві? *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві*. 2011. № 3. С. 6-12.
2. Кравченко І. Мистецтво самовдосконалення: З історії української фізичної культури. *Народний спорт*. К., 1995. № 4-5. С. 108-154.
3. Beilin M V., Soina I.Yu. Continuity of language reality of events as sense integrity. Challenges and prospects for the development of social sciences in Ukraine and EU countries: comparative analysis: collective monograph. Riga : Izdevniecība “Baltija Publishing”, 2019. P.1-16.
4. Gazniuk L.M. Soina I.Yu Temporality of social reality and structure of language /Integration of traditional and innovation processes of development of modern science: collective monograph / edited by authors. 2nd ed. Riga, Latvia : “Baltija Publishing”, 2020. pp. 274-294.

УДК [796/378.6:37.057]

ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ЗАКЛАДІВ СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ ОСВІТИ СПОРТИВНОГО ПРОФІЛЮ ІЗ СПЕЦИФІЧНИМИ УМОВАМИ НАВЧАННЯ

Стадник С.О. кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент

Харківська державна академія фізичної культури (Харків, Україна)

Анотація. У статті розглядається процес формування та особливості розвитку сучасної мережі закладів спеціалізованої освіти спортивного профілю із специфічними умовами навчання в Україні, який включає 3 етапи, починаючи з 1966 року і до сьогодні.

Ключові слова: училище, ліцей, коледж, спортивний профіль, фахова передвища освіта, специфічні умови навчання.

Вступ. Винятково важливою ланкою системи олімпійської підготовки є заклади спеціалізованої освіти спортивного профілю із специфічними умовами навчання. Це заклади фізичної культури і спорту, які забезпечують відбір та спортивну підготовку найобдарованіших дітей та молоді, створюють умови для розвитку їхніх індивідуальних здібностей з метою досягнення високих спортивних результатів та поповнення національних збірних команд [2, 5, 9, 11].

Фахові коледжі спортивного профілю здійснюють свій внесок у розвиток сфери фізичної культури і спорту, здійснюючи підготовку фахівців з вищою освітою за освітнім рівнем “фаховий молодший бакалавр”, за напрямом підготовки “Освіта/Педагогіка” та спеціальністю 017 “Фізична культура і спорт” відповідно до ліцензій в межах ліцензованого обсягу [7].

Проведений аналіз літературних джерел показав, що сучасна система підготовки спортивного резерву почала формуватися ще у довоєнний період радянських часів і пройшла кілька етапів, починаючи з 20 – 30-х років ХХ століття, післявоєнних років, включаючи 70-ті роки радянського періоду,

етапом за роки існування незалежної України та сучасним етапом. Кожен із етапів характеризувався своїми організаційними формами підготовки, якісними та кількісними показниками та зробив свій внесок у розвиток фізкультурно-спортивного руху [4, 10].

Аналіз літературних джерел показав, що проблема вдосконалення діяльності закладів спеціалізованої освіти спортивного профілю із специфічними умовами представляє науковий інтерес в літературі. Зокрема вченими розкрито особливості освітньої діяльності навчальних закладів спортивного профілю України [3]; проблеми діяльності спеціалізованих навчальних закладів спортивного профілю у сучасних умовах [8, 11, 12] тощо. У той же час, як показав проведений аналіз літературних джерел, недостатньо розробленими сьогодні є наукові дослідження щодо особливостей розвитку системи закладів спеціалізованої освіти спортивного профілю із специфічними умовами навчання, зокрема фахових коледжів спортивного профілю.

Мета дослідження – проаналізувати історію становлення та особливості розвитку системи закладів спеціалізованої освіти спортивного профілю із специфічними умовами навчання та визначити етапи її формування.

Матеріал і методи дослідження: у дослідженні використовувались наступні методи дослідження: аналіз літературних джерел; аналіз документів; аналіз Інтернет-ресурсів. Аналіз літературних джерел використовувався з метою з'ясування процесу створення закладів спеціалізованої освіти спортивного профілю із специфічними умовами навчання. Аналізувались нормативно-правові: законодавчі та підзаконні нормативно-правові документи, які регламентують діяльність закладів спеціалізованої освіти спортивного профілю із специфічними умовами навчання. У ході дослідження аналізу піддавалися також офіційні сайти

закладів спеціалізованої освіти спортивного профілю із специфічними умовами навчання.

Результати дослідження та їх обговорення. Передумовою створення закладів спеціалізованої освіти спортивного профілю із специфічними умовами навчання стало стрімке зростання досягнень у світовому спорті, що вимагало пошуку нових, ефективних організаційних форм підготовки юних спортсменів.

У ході нашого дослідження визначено 3 етапи формування сучасної мережі закладів спеціалізованої освіти спортивного профілю із специфічними умовами навчання:

1 етап (1966 – 1988 рр.) – створення шкіл-інтернатів спортивного профілю, головним завданням яких була підготовка спортивного резерву для поповнення збірних команд;

2 етап (1989 р. – 2013 рр.) – створення училищ олімпійського резерву й надалі вищих училищ фізичної культури, які здійснювали не лише підготовку спортивного резерву, а й підготовку кадрів у галузі фізичної культури та спорту, який включає 2 підетапи:

перший підетап (1989 – 1991 рр.) – реорганізація шкіл-інтернатів спортивного профілю та створення училищ олімпійського резерву;

другий підетап (1992 р. – 2013 рр.) – училища олімпійського резерву стали вищими навчальними закладами I рівня акредитації та були перейменовані на вищі училища фізичної культури;

третій етап (2014 – теперішній час) характеризується суттєвими змінами у мережі закладів спеціалізованої освіти спортивного профілю із специфічними умовами навчання внаслідок російської збройної агресії на Сході України та перейменуванням училищ фізичної культури у фахові коледжі спортивного профілю.

Перший етап (1966 – 1988). В Українській РСР першу загальноосвітню школу-інтернат спортивного профілю було створено у 1966

році на 600 місць на базі республіканської спеціалізованої школи у м. Києві. Відповідно до Постанови Ради Міністрів УРСР №13 від 26 січня 1971 року «Про організацію загальноосвітніх шкіл-інтернатів спортивного профілю в УРСР» цього ж року було створено школи-інтернати спортивного профілю у місті Луганську на базі середньої школи-інтернату №2 ім. Г.С. Титова на 450 місць, у місті Львові на базі середньої школи-інтернату №3 – на 420 місць та у місті Харкові – на 420 місць на базі школи-інтернату №6 [9].

Основною метою відкриття спеціалізованих навчальних закладів спортивного профілю було створення оптимальних умов розвитку спортивних талантів і здібностей учнів. Навчальний процес у школах-інтернатах спортивного профілю був заснований на принципі взаємодії навчально-виховного та навчально-тренувального процесів, щоб через інтенсивну спортивну підготовку, як правило, від природи талановитих дітей, не знижувався їх загальноосвітній рівень. Тому з перших днів свого існування новим навчальним закладам довелося вирішувати цілий комплекс завдань організаційного та адміністративно-господарського плану.

Мережа шкіл-інтернатів спортивного профілю поступово розширювалася. У 1979 році було створено спортінтернат у м. Миколаєві, у 1983 році відкрито загальноосвітні школи-інтернати спортивного профілю у м. Дніпропетровську та м. Бровари. Основними формами спортивної підготовки у загальноосвітніх школах-інтернатах спортивного профілю були групові навчально-тренувальні та теоретичні заняття, заняття з індивідуальних планів, спортивні змагання, навчально-тренувальні збори. Набір учнів здійснювався на певні спортивні відділення із наступною комплектацією класів. За класами прикріплювалися постійні тренери, класні керівники, вихователі, куратори спортивних відділень [4].

Як стверджує у своїй роботі С. М. Родак [8], практика роботи спортінтернатів у Радянському Союзі показала, що основним недоліком у їхній діяльності було те, що після закінчення загальноосвітньої школи

переважна частина перспективних спортсменів губилася в період переходу від юнацького спорту до спорту вищих досягнень. Для вирішення цієї проблеми відповідно до Постанови Ради Міністрів СРСР від 25 березня 1986 р. № 382 «Про заходи щодо підготовки радянських спортсменів до Олімпійських Ігор 1988 та 1992 рр.» діяльність спортінтернатів було переведено на дванадцятирічний термін навчання. Спільним наказом Міністерства освіти СРСР та Державного комітету СРСР з фізичної культури та спорту від 6 серпня 1986 р. № 175/520 було затверджено нове Положення про середню загальноосвітню школу-інтернат спортивного профілю, згідно з яким випускники шкіл такого типу отримували диплом про середню спеціальну освіту [8, 9].

У другій половині 80-х років ХХ століття розвиток сучасної мережі спеціалізованих навчальних закладів спортивного профілю продовжувався. Школи-інтернати спортивного профілю мали сприятливі умови для підготовки та виховання спортсменів високого класу: посилене п'ятикратне харчування, режим навчання узгоджений із завданнями тренувального процесу, забезпечення участі у навчально-тренувальних зборах та змаганнях, наявність кваліфікованих тренерських кадрів [10]. Так, у 1988 році ще одну загальноосвітню школу-інтернат спортивного профілю було створено у м. Херсоні.

Другий етап (1989 – 2013). Однак час виставляв нові вимоги щодо підготовки спортсменів. З'явилася необхідність у створенні таких умов на базі шкіл-інтернатів спортивного профілю, які б давали можливість їх вихованцям після закінчення спортивної кар'єри здійснювати професійну діяльність у сфері фізичної культури та спорту.

Перший підетап другого етапу (1989 – 1991). Спільним наказом Державного комітету СРСР з народної освіти та Державного комітету СРСР з фізичної культури та спорту від 27 січня 1989 р. № 48/36 загальноосвітні

школи-інтернати спортивного профілю були реорганізовані в училища олімпійського резерву [4, 9].

У червні 1989 року було затверджено Положення про училище олімпійського резерву, відповідно до якого училища були середніми спеціальними навчальними закладами, які забезпечують підготовку фізкультурних кадрів та кандидатів у збірні команди країни. Термін навчання в училищах становив 6 років: 4 роки у загальноосвітній школі-інтернаті, яка стала складовою училища, та 2 роки в училищі для отримання кваліфікації «тренера зі спорту» за спеціальністю «Фізична культура». Відповідно до листа Держкомспорту СРСР від 8.05.1990 р. № ВВ-42/1350 випускники училищ, які отримали диплом про середню спеціальну освіту, могли зараховуватися на другий курс інститутів фізичної культури за співбесідою [8].

Харківська область посідала особливе місце у розвитку мережі спеціалізованих навчальних закладів спортивного профілю. У м. Харкові наказом № 2417-к від 12.08.1986 р. Харківським обласним управлінням освіти було засновано ще одну школу-інтернат спортивного профілю – Харківську міську школу-інтернат зимових видів спорту. На початку 90-х років на базі Державного експериментального навчально-спортивного центру України з легкої атлетики у Харкові було відкрито училище олімпійського резерву.

Поява училищ олімпійського резерву відкрила нову сторінку в системі підготовки спортсменів високого класу, оскільки в них для вихованців надавалась можливість не лише підвищувати свою спортивну майстерність, а й здобувати фізкультурну освіту. Мережа існуючих училищ була збільшена з появою ще 2 училищ олімпійського резерву. Так, у 1989 році було створено училище олімпійського резерву у с. Краснолісся Сімферопольського району АР Крим, ще через рік, 1990 року – відкрито Донецьке училище олімпійського резерву [4].

Другий підетап другого етапу (1992 – 2013). З розпадом СРСР та появою незалежної держави України училища олімпійського резерву, відповідно до наказу Міністерства освіти України від 16 червня 1992 р. № 42, були перейменовані на училища фізичної культури. У цьому році було затверджено Тимчасове положення про вищому училищі фізичної культури. Відповідно до цього Положення училище фізичної культури стало вищим навчально-виховним закладом I рівня акредитації, покликане забезпечувати разом із підготовкою спортивного резерву для поповнення збірних команд України також підготовку кадрів за спеціальністю «Фізична культура» з присвоєнням кваліфікації молодшого спеціаліста «тренера з спорту» [9].

На зміну Тимчасовому положенню про вище училище фізичної культури Постановою Кабінету Міністрів України від 5 листопада 1999 р. № 2061 було затверджено Положення про спеціалізований навчальний заклад спортивного профілю [5].

Третій етап (2014 – до сьогодні). Даний етап у формуванні сучасної мережі закладів спеціалізованої освіти спортивного профілю із специфічними умовами навчання було виділено у зв'язку з початком збройної агресії російської федерації на Сході України. Адже анексія АР Крим призвела до втрати одного училища олімпійського резерву у с. Краснолісся Сімферопольського району, а воєнні дії на Сході України негативно позначались на діяльності ще двох закладів спортивного профілю. Так, Донецьке вище училище олімпійського резерву ім. С. Бубки, що підпорядковується Донецькій обласній державній адміністрації, через війну російських загарбників проти України двічі змінювало місце розташування – у 2015 році заклад був переміщений з Донецька до Бахмута, а в 2022-му – з Бахмута до Полтави. Луганське обласне вище училище фізичної культури із початком бойових дій на Сході України продовжило працювати під контролем бойовиків так званої Луганської народної республіки, а 30 грудня 2015 Луганська обласна військово-цивільна адміністрація затвердила

доручення про створення Комунального закладу «Луганський обласний ліцей-інтернат фізичної культури і спорту» у м. Кременна.

Третій етап формування сучасної мережі закладів спеціалізованої освіти спортивного профілю із специфічними умовами навчання характеризується також перейменуванням училищ фізичної культури у фахові колежі спортивного профілю відповідно до прийнятого у 2019 році Закону України «Про фахову передвищу освіту» [3] та Положення про заклад спеціалізованої освіти спортивного профілю із специфічними умовами навчання [7], затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 6 лютого 2019 р. № 73.

Сьогодні в Україні функціонує 16 закладів спеціалізованої освіти спортивного профілю із специфічними умовами навчання [6]: 8 фахових коледжів спортивного профілю у містах Харків, Київ, Миколаїв, Дніпро, Полтава (Донецький обласний спеціалізований фаховий коледж спортивного профілю ім. С. Бубки), Львів та Херсон, 8 ліцеїв-інтернатів спортивного профілю у містах Березнів, Бердичів, Київ, Суми, Харків та 1 спеціалізована школа-інтернат спортивного профілю у м. Запоріжжя.

Висновки. Таким чином, створення в 70-х роках ХХ століття шкіл-інтернатів спортивного профілю, поява у 1989 році училищ олімпійського резерву було новим підходом у підготовці спортсменів. Це сприяло не лише підвищенню рівня майстерності перспективних спортсменів без відриву від навчання, а й надало можливість замкнути систему підготовки від спортсмена-розрядника до члена збірної команди країни з вищою освітою у сфері фізичної культури та спорту.

На підставі проведеного аналізу літературних джерел визначено процес формування сучасної мережі закладів спеціалізованої освіти спортивного профілю із специфічними умовами навчання, який включає 3 етапи: перший етап (1966 – 1988) – створення мережі шкіл-інтернатів спортивного профілю, головним завданням яких була підготовка спортивного резерву для

поповнення збірних команд; другий етап (1989 – до сьогодні) – створення училищ, які здійснювали не тільки підготовку спортивного резерву до збірних команд, але й підготовку кадрів. Другий етап включає 2 підетапи: перший (1989 – 1991) – реорганізація шкіл-інтернатів спортивного профілю та створення училищ олімпійського резерву; другий (1992 – 2013) – училища олімпійського резерву стали вищими навчально-спортивними закладами I рівня акредитації і були перейменовані у вищі училища фізичної культури. Третій етап (2014 – до сьогодні) характеризується суттєвими змінами у мережі закладів спеціалізованої освіти спортивного профілю із специфічними умовами внаслідок російської збройної агресії на Сході України та з 2019 року перейменуванням училищ фізичної культури у фахові коледжі спортивного профілю.

Перспективи подальших досліджень проблеми вдосконалення діяльності закладів спеціалізованої освіти спортивного профілю із специфічними умовами в Україні доцільно пов'язувати з науково-методичним обґрунтуванням ефективності підготовки спортивного резерву та кадрів для сфери фізичної культури і спорту з урахуванням особливостей регіонів.

Список використаної літератури

1. Закон України «Про фахову передвищу освіту»: Верховна Рада України: Законодавство України. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2745-19#Text> (дата звернення: 25.02.2023).
2. Закон України «Про фізичну культуру і спорт»: Верховна Рада України: Законодавство України. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3808-12#Text> (дата звернення: 12.04.2023).
3. Івегеш А. В. Особливості освітньої діяльності навчальних закладів спортивного профілю України. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 2020. Випуск 78. С. 78-83. <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2020.78.17>
4. Левадня С. А. Исторический аспект системы подготовки спортивных резервов. *Науковий часопис: зб. наук. праць / за ред. О. В. Тимошенка*. К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2009. С. 117 – 120.

5. Левадня С. Актуальні проблеми у діяльності училищ фізичної культури України. *Теорія і методика фізичного виховання і спорту*. 2010. № 1. С. 72 – 75.
6. Наказ Міністерства молоді та спорту України «Про надання закладам освіти статусу закладу спеціалізованої освіти спортивного профілю із специфічними умовами навчання» від 31.07.2020 за № 803: Верховна Рада України: Законодавство України. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0803924-20#Text> (дата звернення: 20.03.2023).
7. Положення про заклад спеціалізованої освіти спортивного профілю із специфічними умовами навчання: Верховна Рада України: Законодавство України. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2061-99-%D0%BF#Text> (дата звернення: 20.04.2023)
8. Родак С. М. Проблеми діяльності спеціалізованих навчальних закладів спортивного профілю у сучасних умовах. *Теорія і методика фізичного виховання*. Харків: ОВС, 2009. №1. С. 3 – 7.
9. Родак С., Вацеба О. Актуальні питання діяльності спеціалізованих навчальних закладів резервного спорту Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві : зб. наук. пр. Волин. нац. ун-ту імені Лесі Українки. Луцьк, 2009. № 2. С. 28–35.
10. Система олимпийской подготовки и направления совершенствования подготовки спортсменов к играм Олимпиады 2008 г. в Пекине / А. К. Артемьев, М. М. Булатова, И. М. Бурый [и др.] *Наука в олимпийском спорте*. Київ: Олімпійська література, 2005. №1. 166 с.
11. Стадник С. А. Организационно-управленческие условия деятельности училищ физической культуры в Украине : дис. ...канд. наук по физ. восп. и спорту : 24.00.02. Киев, 2012. 334 с.
12. Чигирин О. Г. Культурно-просвітня діяльність як засіб адаптації дітей в інтернатних закладах спортивного профілю : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.06. Київ, 2007. 229 с.

ЕКОНОМІКА, ПІДПРИЄМНИЦТВО ТА ПІДПРИЄМНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ У СФЕРІ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА СПОРТУ

ВЕКБОРДИНГ ТА ВІДКРИТТЯ ВЕЙК ПАРКУ, ЯК ПЕРСПЕКТИВНИЙ БІЗНЕС В УКРАЇНІ

Лисенко В.В. студент 1 курсу

Караулова С.І. професор кафедри фізичної культури і спорту, доктор наук з фізичного виховання та спорту, доцент

Запорізький національний університет

(Запоріжжя, Україна)

Анотація. Дослідження стосовно переваг та недоліків займатися бізнесом в Україні, пов'язаним з вейкбордингом. Корисні рекомендації при заснуванні власного вейк парку.

Ключові слова: вейк парк, вейкбординг, молодий вид спорту.

Вступ. Вейкбординг – це молодий спорт, який дедалі більше привертає увагу людей в Україні, він дуже схожий на сноубординг, але є більш різноманітним та видовищним. Все ще багато людей навіть не мають уяви про його існування, а багато з тих, хто знайомляться з ним вже назавжди закохуються. Так як цей екстремальний вид спорту стає все популярнішим, це може стати цікавим видом бізнесу для підприємців, які шукають нові ідеї для заробітку. У цій статті ми розглянемо плюси та мінуси створення вейк парку, як бізнес моделі, а також уявимо кілька ідей, як його можна зробити максимально прибутковим на території одного з міст України.

Мета дослідження – розібрати плюс та мінуси заснування вейк парку в одному із міст України.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати діяльність діючих вейк парків України.
2. Виявити можливі складності, що стосуються відкриття вейк парку.

3. Визначити, яка модель ведення вейк бізнесу буде вдала.

Матеріал і методи дослідження. Аналіз інтерв'ю власників діючих парків України. Власні розрахунки можливих витрат заснування вейк парку та передбачуваного прибутку від ведення вейк бізнесу у сучасних економічних реаліях в Україні.

Результати дослідження. Вейкбординг - це водний вид спорту, при якому людина стоїть на спеціальній дошці, що рухається по воді за допомогою електротяги канатної дороги. Вейкбордисти виконують різноманітні трюки, здійснюючи стрибки, оберти та інші акробатичні трюки. Вейкбординг стає дедалі популярнішим, оскільки це цікава та захоплююча активність, яка приваблює різноманітну аудиторію, від підлітків до дорослих. Крім того, вейкбординг дозволяє комбінувати елементи з інших видів спорту, таких як сноубординг та скейтбординг, що робить його ще більш захоплюючим для тих, хто цінує різноманіття та креативність. Також вейкбординг може бути досить викликом для людей, оскільки вимагає багато сили, балансу та витривалості, тому він приваблює людей, які люблять виклики та прагнуть розвивати свої фізичні можливості. Крім того, розвиток нових технологій виготовлення обладнання та підвищення рівня безпеки допомагають зробити вейкбординг доступнішим та безпечнішим для більшої кількості людей. Тому один з найважливіших плюсів заснування вейк парку - це зростаюча популярність цього дуже молодого та перспективного виду спорту. Вейкбординг стає все більш популярним серед молоді та активних людей. Це означає, що попит на послуги вейкбордингу зростатиме, що відкриває великі можливості для бізнесу.

Безпосередньо витрати на обладнання не дуже великі. Взагалі вейкбординг не потребує великих інвестицій у спорядження. Для початку бізнесу можна придбати кілька дошок, рятувальних жилетів, гідрокостюмів та шоломів. На це потрібно буде витратити приблизно 50000 гривень. Перша стаття витрат при будівництві вейк парку, це кошти на придбання та

встановлення канатної дороги, яка необхідна для буксирування вейкбордиста. Ціна найпростішої версії 600000 гривень, для початку такої буде достатньо. Якщо є прагнення створити великий вейк стадіон, то вартість великої 5-опорної канатної дороги може сягати 300000 євро. Але пропускна спроможність великої канатної дороги в 40 разів більше, тому в великому місті вона буде більш доречна та вигідна. Друга стаття, це необхідність місця для встановлення цієї дороги. Для вейкбордингу потрібна наявність водної поверхні, яка може бути як прісною, так і солоною. Це означає, що для успішного бізнесу вейкбордингу необхідна наявність річки, озера, моря поблизу або штучно створеного водойма. Дешевше за все будувати вейк парк на існуючому водоймі, але інколи є доречним створення штучного ставка. Ціна земельної ділянки досить сильно відрізняється в залежності від місця розташування та розміру ділянки. Користуючись інформацією від власників існуючих вейк парків, ціна може бути від 10000 до 250000 доларів, тобто це є самий перший фактор який вплине на прибутковість чи збитковість цього бізнесу.

Вейкбординг – це не лише спорт, а й розвага та стиль життя. В рамках бізнесу можна пропонувати клієнтам різноманітні послуги, такі як оренда чи продаж вейків, кріплень, жилетів, шоломів, гідрокостюмів, рукавичок та іншого спорядження. Також можна давати платні послуги тренувань з інструктором. Окрім безпосередньо вейк бізнесу, можна відкрити супутні види діяльності, наприклад, будівництво готелю, ресторану чи розважального комплексу, до яких залучатиме створений вейк парк своєю унікальністю. Це дуже індивідуально до місцевості, в якій буде розташований парк відпочинку та спорту. Інколи супутні види діяльності стають надприбутковими, завдяки залучення клієнтів цим видовищним спортом. Найголовніший мінус вейк бізнесу – це сезонність. Дуже важливо врахувати сезонність вейк бізнесу, оскільки погода може бути нестабільною, а взимку бізнес може сповільнитись або навіть зовсім зупинитися. Тому необхідно враховувати

фактори, які можуть вплинути на роботу та прибутковість бізнесу в різні пори року. Звичайно, що самим прибутковим буде літній сезон з початку червня по кінець серпня. За ці три місяці потрібно зробити річний план прибутку. Доходів міжсезоння має вистачити, щоб спортивний комплекс існував беззбитково у цей період. Конкуренція у сфері водних розваг в Україні є значною, особливо у великих містах. Але це поки що не стосується вейкбордингу. Тому без сумніву, що за наступні десять років в Україні не залишиться навіть маленького містечка, де не буде хоча б маленького вейк парку.

Вейк парк - це сучасна сфера послуг, яка надає цікаве екстримальне дозвілля. І одним із основних факторів успіху в цьому бізнесі є наявність кваліфікованих інструкторів та тренерів, які можуть навчати новачків та підвищувати рівень майстерності досвідченіших спортсменів. У цьому випадку має сенс звернути увагу на створення програм навчання, підготовку персоналу та отримання необхідних сертифікатів. Також слід мати на увазі, що проведення змагань та різних рекламних заходів міста може бути також додатковою статтею доходу, тому слід розробити план заходів на сезон заздалегідь. Потрібно зробити попередній продаж сезонних абонементів, що дозволить збільшити прибутковість. Також вейк парк може бути гарним місцем для проведення весіль та корпоративів, тому можна здавати вейк парк в оренду і для таких заходів.

Як і у будь-якому бізнесі сучасності важливим аспектом розвитку вейк парку є активне просування на ринку та просування послуг за допомогою соціальних мереж, сайту та інших рекламних інструментів. Маркетингова стратегія має бути пов'язана з цільовою аудиторією та включати просування та популяризація цього виду спорту. Витрати на це будуть незначні, а ефект від реклами буде дуже значним, тому що ви майже монополіст. Має сенс роздавати флаєри на безкоштовний перший раз катання на вейкборді, тому що кожен другий захоче прийти ще мінімум раз.

Крім того, необхідно враховувати, що вейкбординг - це екстремальний вид спорту, який може бути небезпечним для здоров'я. Тому необхідно забезпечити безпеку клієнтів, а також мати страхування відповідальності, яке покриє будь-які можливі збитки. Потрібно проводити щорічні тренінги для персоналу, щоб якість обслуговування була на найвищому рівні, а безпека клієнтів пріоритетним завданням.

Висновки. Вейк парк в Україні може стати перспективним та навіть надзвичайно прибутковим бізнесом, але потребує ретельного аналізу ринку, вивчення потреб цільової аудиторії, будівництва та розробки якісного обладнання вейк парку, будівництва супутніх сфер, такі як готель чи аквапарк. Залучати створення програм навчання та підготовки персоналу, врахувати факторів сезонності та конкуренції в конкретній місцевості чи місті. Вдосконалення та урізноманітнення послуг і обов'язкового забезпечення безпеки клієнтів мають бути пріоритетом.

Перспективи подальших досліджень. Перспективи подальших досліджень вбачаю в вивченні досвіду ведення бізнесу іноземних вейк парків.

Список використаної літератури

1. Вейк парк, як бізнес. –[Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=R02WJ5QFnR0>
2. Як відкрити вейк парк . –[Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=IpaCIJEI51E>
3. Вейкбординг. . –[Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%92%D0%B5%D0%B9%D0%BA%D0%B1%D0%BE%D1%80%D0%B4%D0%B8%D0%BD%D0%B3>

Інформаційне повідомлення

ХІІ Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція з міжнародною участю «Стратегічне управління розвитком фізичної культури і спорту»

Шановні колеги!

Запрошуємо Вас взяти участь у роботі науково-практичної Інтернет-конференції «Стратегічне управління розвитком фізичної культури і спорту». До участі у конференції запрошуються науковці, аспіранти, здобувачі освіти, викладачі ЗВО, керівники та тренери спортивних шкіл, практичні фахівці сфери фізичної культури і спорту.

Мета конференції – обговорення проблем та перспектив стратегічного управління розвитком галузі «Фізична культура і спорт».

ТЕМАТИЧНІ НАПРЯМИ КОНФЕРЕНЦІЇ:

1. Менеджмент та маркетинг у сфері фізичної культури та спорту.
2. Інноваційно-педагогічні технології управління професійною освітою у сфері фізичної культури і спорту.
3. Проблеми та перспективи управління олімпійським, паралімпійським, неолімпійським та професійним спортом.
4. Філософські, історичні, психологічні та нормативно-правові аспекти фізичної культури і спорту.
5. Економіка, підприємництво та підприємницька діяльність у сфері фізичної культури та спорту.

ДО ДРУКУ ПРИЙМАЮТЬСЯ СТАТТІ ОБСЯГОМ 5-6 СТОРІНОК УКРАЇНСЬКОЮ, АБО АНГЛІЙСЬКОЮ МОВАМИ.

ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ МАТЕРІАЛІВ СТРУКТУРА:

НАПРЯМ КОНФЕРЕНЦІЇ:

ПРІЗВИЩА, ІНЦІАЛИ АВТОРІВ із зазначенням учених ступенів і вчених звань.

Місце роботи або навчання (назва установи чи організації, місто). Назва країни (для іноземних авторів).

Прізвище, ініціали, вчене звання, науковий ступень наукового керівника.

Назва статті.

Анотація (мовою статті). 2–3 рядки.

Ключові слова: 5–6 слів.

Вступ. Постановка проблеми у загальному вигляді. Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор, виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття.

Мета дослідження. Завдання дослідження.

Матеріали і методи дослідження.

Результати дослідження та їх обговорення. Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Результати досліджень з обов'язковою статистичною обробкою даних необхідно представляти у вигляді таблиць, графіків, різних діаграм. Дані, які представляються в таблицях, мають бути суттєвими, повними, порівнянними, достовірними. Заголовок таблиці, назва

графіка або діаграми повинні відповідати їх змісту. Переказувати словами дані приведені в таблицях і графіках неприпустимо. Отримані результати дослідження мають бути обов'язково проаналізовані.

Висновки з даного дослідження.

Перспективи подальших досліджень у даному напрямку.

Список використаної літератури (до 5 літературних джерел).

ТЕХНІЧНІ ВИМОГИ:

Об'єм – 5-6 сторінок. Шрифт – Times New Roman 14, текст таблиць – Times New Roman 12. **Поля сторінки:** справа, зліва, зверху та знизу 20 мм, орієнтація сторінки – книжкова, міжрядковий інтервал – 1,5.

Формули, таблиці, ілюстрації, посилання на них та на використані літературні джерела необхідно надавати і оформлювати відповідно до вимог державних стандартів. Формули повинні бути набраними в редакторі формул MS Equation.

Рисунки та графіки повинні бути виконані в форматі jpeg, якісно, з можливістю їх редагування. Для всіх об'єктів повинно бути встановлено розміщення «в тексті».

Автори відповідають за точність викладених фактів, цитат, статистичних даних, географічних назв, власних імен.

Адреса організаційного комітету Інтернет-конференції

Кафедра менеджменту фізичної культури ХДАФК
Україна, 61058, м. Харків, вул. Клочківська, 99, аудиторія 206.
Тел. для довідок:
Бондар Анастасія Сергіївна – 067-775-72-78

Оргкомітет бажає творчих успіхів!

The background features abstract geometric shapes composed of triangles. On the left side, there is a cluster of blue triangles in various shades, ranging from light to dark. On the right side, there is a cluster of yellow and orange triangles, also in various shades, creating a warm, sun-like effect. The central text is set against a plain white background.

**PEACE FOR
UKRAINE**